

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A CINCEA

CAUZA I.C. v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 36436/22)

HOTĂRÂRE

Art. 4 · Obligații pozitive · Eșecul Statului reclamat de a îndeplini obligațiile materiale și procedurale privind protejarea unei femei cu dizabilități intelectuale de trafic și servitute după înlăturarea ei din grija statului și plasarea într-o familie la o fermă (o procedură de „dezinstituționalizare”), unde a fost forțată să lucreze fără plată · Pretenție discutabilă și probe *prima facie* de trafic de persoane și/sau servitute în privința reclamantei au declanșat obligații pozitive · Lipsa cadrului normativ și administrativ la momentul evenimentelor pentru dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități intelectuale lipsite de capacitate de exercițiu, care să ofere protecție practică și eficientă împotriva traficului și/sau altor forme de tratament contrar Art. 4 · Deficiențele în procesul de plasament și de suport din partea autorităților publice înainte și după plasamentul reclamantei au ridicat o bănuială rezonabilă privitoare la un risc real și imediat de trafic și exploatare · Eșecul de a lua măsuri de protecție · Lipsa unei investigații eficiente · Implementarea defectuoasă a mecanismelor legii penale

Art. 3 și Art. 8 · Obligații pozitive · Eșecul de a investiga efectiv alegațiile reclamantei privitoare la viol, violență sexuală și abuz în timpul plasamentului său · Lipsa de acomodare procedurală în cadrul procedurilor interne, având în vedere vulnerabilitatea reclamantei și plângerile sale sensibile și intime · Evaluarea deficitară de către instanțele naționale, care a expus reclamanta la victimizare secundară · Eșecul de a aplica eficient un sistem de drept penal care pedepsește toate formele de viol și abuz sexual

Art. 14 · Art. 3 · Art. 4 · Art. 8 · Tratatul discriminatoriu al reclamantei în calitate de femeie cu dizabilități intelectuale · Pasivitate instituțională generală și/sau lipsa conștientizării fenomenului de violență împotriva femeilor cu dizabilități în Moldova · Lipsa unei acomodări procedurale rezonabile

Elaborat de către Grefă. Nu angajează Curtea.

STRASBOURG

27 februarie 2025

DEFINITIVĂ
27/05/2025

*Această hotărâre a devenit definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție.
Ea poate suferi modificări de formă.*

© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza I.C. v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a cincea), reunită într-o Cameră compusă din:

Mattias Guyomar, *Președinte*,

Armen Harutyunyan,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Gilberto Felici,

Diana Sârcu,

Kateřina Šimáčková,

Mykola Gnatovskyy, *judecători*,

și Victor Soloveytschik, *Grefier al Secției*,

Având în vedere:

cererea (nr. 36436/22) împotriva Republicii Moldova, depusă la Curte la 15 iulie 2022 în conformitate cu Articolul 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către o cetățeană moldoveană, dna I.C. („reclamanta”);

decizia de a comunica cererea Guvernului Republicii Moldova („Guvernul”);

decizia de a nu divulga numele reclamantei;

observațiile transmise de către Guvernul reclamat și replica depusă de către reclamantă;

comentariile prezentate de către Grupul de experți al Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de ființe umane și Centrul AIRE, cărora Președintele Secției le-a permis să intervină;

Deliberând în secret la 28 ianuarie 2025,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Prezenta cauză se referă la presupuse fapte de exploatare prin muncă și abuz sexual comise în privința reclamantei, o femeie cu dizabilități intelectuale, într-o familie unde a fost plasată în urma dezinstituționalizării sale dintr-un azil de stat (o instituție neuropsihiatrică rezidențială). Reclamanta se plânge că Statul nu a reușit să o protejeze de relele tratamente și de traficul de persoane, inclusiv că nu a investigat în mod eficient acuzațiile sale în această privință. Ea se bazează pe Articolele 3, 4 și 8 din Convenție, luate separat și în coroborare cu Articolul 14 din Convenție, precum și pe Articolele 6 și 13 din Convenție.

ÎN FAPT

2. Reclamanta s-a născut în anul 1974 și locuiește în Soroca. Ea a fost reprezentată de către dna S. Florescu și dna O. Doronceanu, avocate în Budapesta și, respectiv, Chișinău.

3. Guvernul a fost reprezentat de către Agentul său, dl D. Obadă.

4. Circumstanțele cauzei, în modul descris de către părți și care rezultă din documentele prezentate în fața Curții, pot fi rezumate după cum urmează.

I. CONTEXTUL CAUZEI

5. Reclamanta suferă de o dizabilitate intelectuală moderată. Ea a fost abandonată la naștere și nu are rude cunoscute. Ea s-a aflat în grija Statului toată viața ei, inclusiv la momentul evenimentelor.

6. La 5 mai 2011, Judecătoria Soroca a lipsit reclamanta de capacitatea sa de exercițiu, în baza unui raport medical din 5 ianuarie 2011, prin care a fost evaluată ca fiind incapabilă să înțeleagă și să-și controleze acțiunile din cauza dizabilității intelectuale severe. Curtea nu a fost informată despre desemnarea ulterioară a unui tutore legal în privința reclamantei.

7. La momentul evenimentelor, ea locuia într-un azil neuropsihiatric subordonat Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale („Ministerul”) timp de 24 de ani.

II. DEZINSTITUȚIONALIZAREA RECLAMANTEI

8. Potrivit reclamantei, un cuplu (L.P. și I.P.) s-au adresat administrației azilului cu o cerere de a lua o persoană din azil în grija lor, o persoană care ar fi o „mireasă” potrivită pentru G.B., un angajat de la ferma lor.

9. La 15 ianuarie 2013, L.P. a transmis către administrația azilului o solicitare de „a lua [reclamanta] în concediu de odihnă pe o lună”. Același document conține o notă scrisă de către reclamantă care afirmă „Eu sunt de acord să plec în concediu la L.P. pentru o lună”.

10. Subsecvent, L.P. și I.P. au solicitat plasarea permanentă a reclamantei în familia lor. La 21 februarie 2013, azilul a solicitat acordul Ministerului pentru exmatricularea reclamantei din azil și integrarea ei în familia lui I.P. și L.P. Scrisoarea transmisă către Minister conținea următoarele documente: cererea lui I.P. și L.P., cererea reclamantei, actele de identitate ale lui I.P. și L.P., certificate fără denumire și rezultatul unui control efectuat de către serviciile sociale, semnate de către primarul satului unde era localizată ferma cuplului.

11. La 18 martie 2013, Ministerul a răspuns următoarele:

„... Urmare a examinării demersului ..., [Ministerul] susține sistarea serviciilor către [reclamantă] în scopul reintegrării [sale] în familia P. și comunitate, conform procedurii stabilite.

Totodată, deoarece cazurile referite spre serviciile sociale cu specializare înaltă sunt, de regulă, cele mai complexe, Ministerul vă solicită de a informa unitatea teritorială de asistență socială de la noul loc de domiciliu al [reclamantei] despre închiderea cazului dat și referirea acestuia la nivel comunitar pentru monitorizarea post-intervenție în scopul asigurării incluziunii sociale și participării [reclamantei] la viața comunitară de rând cu alte persoane.”

12. La 28 martie 2013, directorul azilului a emis Ordinul nr. 2 privind exmatricularea reclamantei din azil „cu scopul integrării acesteia în familia lui L.P. și I.P.”. Ordinul făcea referire la scrisoarea Ministerului din 18 martie 2013.

13. La 12 februarie 2014, administrația azilului i-a înmănat lui L.P. actele de identitate ale reclamantei (buletinul de identitate, certificatul de naștere, polița de asigurare, certificatul de dizabilitate și fișa medicală), iar L.P. a semnat o recipisă care confirmă acest fapt.

14. Reclamanta a locuit la ferma care aparținea familiei P. din 15 ianuarie 2013 până la 23 octombrie 2018. Potrivit reclamantei, în timpul aflării sale acolo, ea muncea la fermă de la 04:00 până se înnopta, în fiecare zi, hrănind animalele, făcând curat în grajduri, transportând laptele și aruncând gunoiul din întreaga fermă. De câteva ori ea a fost plătită cu circa 5-15 euro (EUR) (100-300 de lei moldovenești (MDL)). Într-un moment nespecificat, I.P. a început să o violeze și să o abuzeze sexual. Potrivit reclamantei, ea a fost violată ani de zile, în pofida protestelor sale. Ei i s-a spus să tacă, altfel câinii ei vor fi uciși, iar poliția nu va interveni, deoarece fiul lui L.P. și I.P. lucra în poliție. Reclamanta a evadat de la fermă de mai multe ori și rămânea în trenuri abandonate, deoarece nu avea unde să meargă. I.P. o găsea și o aducea înapoi la fermă.

15. La 23 octombrie 2018, reclamanta a fugit și a apelat la o linie telefonică pentru persoanele cu dizabilități, operată de către o organizație neguvernamentală, Alianța Organizațiilor pentru Persoanele cu Dizabilități, și s-a plâns de tratamentul la care fusese supusă la fermă: munca gratuită, abuzul sexual din partea lui I.P., inclusiv abuzul fizic și psihologic și amenințările din partea lui L.P. ONG-ul a contactat poliția în ziua următoare, transmițând plângerile făcute de către reclamantă la telefon.

16. La 25 octombrie 2018, reclamanta a depus o plângere penală oficială, susținând că I.P. o abuzase sexual. Plângerea ei, scrisă de mână de către un ofițer de poliție, a fost făcută în prezența unui asistent social local, V.N., și menționa următoarele:

„Eu [am cerut] poliției să-l interogheze și să-l aducă în fața justiției pe I.P., care, în timp ce lucram la ferma lui, a întreținut [relații sexuale] cu mine, folosindu-se de faptul că nu am unde să merg și am dizabilități intelectuale. Nu am putut să refuz pentru că m-a convins și m-a amăgit [să cred] că nimeni nu va afla. M-am săturat de o astfel de viață, vreau să părăsesc ferma, mă tem că soția lui I.P. va afla. El nu mă ține cu forța, pot pleca oricând vreau.”

17. Reclamanta a fost audiată în calitate de victimă în aceeași zi, în prezența asistentului social V.N. Declarația ei, scrisă de mână de către un ofițer de poliție, conține următoarele:

„Drept răspuns la întrebările care au fost adresate, sunt în măsură să răspund că ... în timp ce [mă aflam] la centru, ... o angajată mi-a oferit de lucru la o fermă, unde am putut întâlni, de asemenea, un băiat. Ea m-a dus acasă și în aceeași zi I.P. m-a luat de la ea [și m-a dus] la fermă, unde trebuia să lucrez și să trăiesc. Mi-a spus că mă va hrăni [și] îmi va cumpăra haine și tot de ce aveam nevoie. Nu exista niciun acord cu privire la plată, dar am fost de acord să rămân pentru că nu aveam unde să merg și știam că centrul va fi închis. La fermă l-am întâlnit pe G.B., el era dintr-un alt [orfanat]. M-am împrietenit cu G.B. și [noi] am trăit împreună [și] am întreținut relații sexuale. Amândoi am avut grijă de vaci, porci și capre. Era iarnă când I.P. mi-a spus să vin la el acasă ca să fac curat. A închis ușa și mi-a spus să mă dezbrac și să mă culc pe pat ca să facem sex. I-am spus că îmi era teamă că L.P. va afla, dar m-a asigurat că ea era plecată.”

Declarația a inclus apoi o descriere a actului sexual care avusese loc, înainte de a continua după cum urmează:

„A fost plăcut, totul a fost voluntar, apoi am făcut sex la fermă. I.P. îl trimitea pe G.B. să facă treburi [în timp ce întrețineam relații sexuale]. I-am spus de fiecare dată că nu vreau să fac sex cu el, dar mi-a spus că mă iubește și cădeam de acord.”

Declarația a inclus apoi o altă descriere a relațiilor sexuale care au avut loc.

„El venea deseori și cerea sex de la mine și nu puteam refuza, el îmi spunea că mă iubește și cădeam de acord. Niciodată nu m-a bătut sau amenințat că mă va bate. Când i-am spus că nu voi face sex cu el, mi-a spus că sunt amanta lui. Îmi era teamă că soția lui va afla. Îmi plăcea să fac sex cu el.

Plângerile mele împotriva lui I.P. sunt că nu mai doresc să fac sex cu el, m-am săturat de aceasta. ... Ultima dată când am făcut sex i-am spus că nu vreau, dar el a spus că va fi rapid și am fost de acord. În timpul sexului oral am observat că avea o cicatrice în [zona genitală], ca una de la operație. I-am spus lui G.B. despre toate acestea și ... el i-a spus prietenului său, care avea un număr de telefon de la Minister și a promis că va suna. G.B. a spus că ar trebui să vorbesc cu primarul, dar mi-a fost teamă că L.P. va afla și [eu] am sunat la linia fierbinte și le-am spus despre situația mea cu I.P.”

18. La 25 octombrie 2018, autoritatea locală a convocat o ședință multidisciplinară extraordinară pentru a discuta cazul reclamantei, în urma plângerii depuse de către ONG în numele ei. La întâlnire au participat asistentul social V.N., un ofițer de poliție, primarul și un educator. Reclamanta și-a reiterat afirmațiile cu privire la abuzul sexual din partea lui I.P. și a declarat că îi era frică de I.P. și L.P. Asistentul social și educatorul au declarat că reclamanta nu putea rămâne în grija lui I.P. și L.P. Prin urmare, situația reclamantei a fost evaluată ca prezentând un risc sporit și s-a decis ca ea să fie plasată temporar într-un azil din raion, până la stabilirea circumstanțelor cazului.

III. URMĂRIREA PENALĂ

19. La 29 octombrie 2018 a fost pornită urmărirea penală referitoare la acuzațiile de viol și violență sexuală (în baza art. 171 alin. (3) lit. (a) și a art. 172 alin. (3) lit. (a¹) din Codul penal). Ordonanța s-a referit la faptul că reclamanta fusese forțată să întrețină relații sexuale împotriva voinței sale de către I.P., care ar fi folosit controlul psihologic și ar fi abuzat de incapacitatea ei de a se apăra. Reclamantei i s-a acordat statutul de victimă.

20. La 31 octombrie 2018, reclamanta a fost audiată de către poliție în prezența asistentului social V.N. și a depus declarații aproape identice cu cele înregistrate la 25 octombrie 2018 (a se vedea paragraful 17 de mai sus). În plus, ea a remarcat că, atunci când refuzase să facă sex cu I.P., el o amenințase că-i va ucide câinele. Ea a clarificat în continuare că i-a fost rușine să raporteze ceva primarului și, în orice caz, nimeni nu ar fi crezut-o. Reclamanta nu dorea ca L.P. să afle, deoarece L.P. fusese „ca o mamă” pentru ea. Reclamanta a mai declarat că I.P. nu o forțase fizic, dar o convinsese de fiecare dată cu „cuvinte frumoase”.

21. La 18 februarie 2019, reclamanta a fost audiată din nou. Ea a răspuns la o serie de întrebări în prezența avocatului ei și a unui psiholog, și a menționat următoarele:

„... Am fost lăsată la spital de mama mea. Nu cunosc nici [pe] mama, nici [pe] tata, nu știu dacă ei sunt sau nu în viață. În copilărie am stat la o casă pentru copii [și] pe urmă am fost dusă într-un internat, iar de acolo la azil, [unde] am stat mulți ani. Eu puteam

pleca din internat dacă îmi ceream voie, lucram cu ziua la oamenii din sat ... și ei îmi plăteau câte 30 sau 40 de lei [pe zi]. ...

Cu câțiva ani în urmă, o femeie care lucra la internat mi-a spus că pot să plec din internat să trăiesc la o fermă, acolo stăpânii fermei vor avea grijă de mine. Astfel, am plecat cu ea și a sunat pe cineva care a venit și m-a luat, [I.P.]

I.P. m-a dus la o fermă de vaci, acolo am cunoscut-o pe femeia lui, [L.P.]. Era toamnă și m-a dus la fermă, ... acolo se afla un bărbat [G.B.] care locuia de mai demult. I.P. mi-a spus că eu o să fiu mireasa lui G.B., iar lui G.B. i-a spus că i-a adus o mireasă și că noi o să trăim împreună la fermă. Din acea zi am rămas să trăiesc împreună cu G.B. la fermă.

La început, I.P. și L.P. veneau mai rar la fermă, eu credeam că vor fi ca părinți pentru mine. Ei mi-au spus că eu mai departe o să trăiesc la fermă, ei o să-mi aducă haine, încălțăminte și mâncare, iar eu trebuie să lucrez cu G.B. la fermă. În fiecare zi lucram la fermă, mă trezeam la orele 3 sau 4 dimineața pentru că trebuia să am grijă de vaci ...

După ce am rămas la fermă, i-am spus lui I.P. și L.P. că vreau să-mi plătească pentru că lucrez, cel puțin 700 lei, și L.P. spunea că o să-mi plătească și mie, și lui G.B. Pe urmă nici I.P., nici L.P. nu voia să ne mai plătească, L.P. se supăra când ceream bani și ne spunea că nouă nu ne trebuie bani, pentru că ea ne aduce haine și mâncare. Toți anii cât am lucrat la fermă mi-au plătit bani numai de patru ori, foarte rar când ceream, câte 300, 200 sau 100 de lei. L.P. ne aducea mâncare la amiază, seara de multe ori nu mâncam sau trebuia să fac mâncare din legumele pe care le lăsau. Eu singură îmi cumpăram de la magazin tot ce-mi trebuia din pensia [de dizabilitate] pe care o primeam (700 de lei). L.P. nu îmi cumpăra haine noi, ea cumpăra haine de la „gumanitarcă” sau îmi aducea haine purtate de ea ...

L.P. nu se purta frumos cu mine mereu. Tare des ea era supărată și striga la mine când nu era lapte sau când ceva nu-i plăcea, eu nici nu știu de ce era supărată. Odată m-a bătut pentru că am scos un covor din casă afară să-l scutur, dar s-a udat pentru că a început a ploua. [Ea] mi-a dat o palmă peste față, m-a apucat de păr și m-a scuturat de câteva ori. Altă dată m-a bătut când o vacă s-a îmbolnăvit, [și] G.B. a văzut cum m-a bătut. Când era supărată, L.P. mă numea [și] spunea că o să mă ucidă și mă fugărește de la fermă. [L.P.] de multe ori m-a fugărit de la fermă, mai ales atunci când spuneam că nu vreau să lucrez fiindcă nu mă plătește. Odată, după ce L.P. m-a fugărit de la fermă, am stat cu cățelușii mei [într-un vagon de tren] timp de patru zile fără mâncare. Cu toate că mă alungau de la fermă, eu veneam înapoi la fermă, fiindcă acolo era G.B. și eu țin la G.B., [și] eu nu aveam unde să mă duc în altă parte. Uneori L.P. îl trimitea pe G.B. după mine, alteori I.P. venea după mine.

Cu G.B. tot se purtau urât, strigau la el, îl loveau (L.P. l-a lovit [odată] cu o căldare fiindcă murise o vacă) și țin minte că [odată] G.B. s-a dus de la fermă, dar L.P. l-a găsit fiindcă nu avea cine lucra la fermă, i-a spus să se întoarcă la fermă că n-o să-l mai bată și el s-a întors.

I.P., proprietarul fermei unde trăiam, și-a bătut joc de mine de multe ori. Prima dată I.P. mi-a spus să vin în sat la casa unde stă el să-mi dea un ac și ață. L.P. nu era acasă. I.P. a încuiat ușa și [m-a forțat să fac sex oral și vaginal]. După aceasta eu m-am întors la fermă și i-am povestit lui G.B. ce mi-a făcut I.P., dar G.B. se temea de I.P. și nu a făcut nimic. Eu nu pot să rămân gravidă fiindcă atunci când ... aveam 20 de ani am rămas gravidă, iar medicul de la internat m-a dus la spital să-mi facă avort ... și când m-am trezit [din anestezie] mi-au zis că nu o să mai am copii fiindcă mi-au legat trompele [falopiene]. Eu am vrut să am copil, dar nu mi-au dat voie.”

Reclamanta a descris nouă episoade de sex oral și două episoade de sex vaginal, referindu-se la faptul că plânsese, refuzase să facă sex și menționase despre dureri în timpul actului sexual. Ea a spus că I.P. încercase și sexul anal, o amenințase că-i va ucide pisicile și o forțase să păstreze secretul relațiilor lor sexuale. Declarația sa a continuat după cum urmează:

„Am sunat la linia fierbinte fiindcă nu mai vreau așa viață. Vreau ca I.P. să mă lase în pace, să nu mai umble după mine [și] să nu mai caute sex de la mine. Eu nu amăgesc, eu spun așa cum este.”

22. Un raport de examinare medico-legală din 6 noiembrie 2018 a demonstrat că reclamanta avea o boală cu transmitere sexuală, dar nu avea semne de violență asupra corpului ei.

23. Drept răspuns la o solicitare din partea procurorului de a investiga statutul angajaților de la fermă, la 19 noiembrie 2018 Inspectoratul de Stat al Muncii a răspuns că, în baza documentelor și a explicațiilor oferite de către proprietarii fermei (I.P. și L.P.), era imposibil de stabilit orice raporturi de muncă între reclamantă și proprietarii fermei. Inspectoratul de Stat al Muncii a declarat că, de fapt, instanța era competentă să stabilească dacă astfel de raporturi au existat, în baza dovezilor care urmau să fie prezentate de către reclamantă. Un control oficial ulterior efectuat de către Inspectoratul de Stat al Muncii la 10 iunie 2019 s-a axat pe controlul documentelor oficiale de angajare și a concluzionat că nu exista niciun contract de muncă în privința reclamantei.

24. Un raport de examinare medico-legală din 22 noiembrie 2018 a arătat că I.P. avea o cicatrice de zece centimetri în zona inghinală și nu avea nicio boală cu transmitere sexuală.

25. Un psihiatru și un psiholog au examinat reclamanta la 11 februarie 2019. Experții au fost invitați de către procuror să clarifice dacă reclamanta era aptă să determine corect circumstanțele cauzei și să distingă realitatea de fantezie, dacă au existat semne de traumă după presupusele fapte de viol, abuz sexual și exploatare, și dacă reclamanta demonstrează orice semne de dependență față de făptuitor. Raportul emis concluziona următoarele:

„[Reclamanta] suferă de retardare mentală moderată, ... raționament subdezvoltat [și] instabilitate afectivă ... Ea avea aceeași condiție la momentul evenimentelor. Ea are o capacitate limitată de a-și înțelege propriile acțiuni și de a face declarații. Ea are nevoie de sprijinul unui reprezentant legal.

... Ea este capabilă să execute o muncă necalificată și să aibă grijă de ea. [Ea] nu este predispusă la exagerarea realității percepute [și] nu există semne de fantezie patologică. ... [Ea] are un IQ de 50. ... [Ea] are un grad minim de autonomie personală și socială [și] este capabilă să se ocupe de situații sociale simple, dar ar fi dezorientată în circumstanțe subiectiv complexe. Autonomia ei afectivă nu este pe deplin dezvoltată [și] are un [nivel] ridicat de sugestibilitate.

În concluzie, [reclamanta] are o dizabilitate intelectuală ușoară [și] o capacitate limitată de a înțelege corect natura și conținutul acțiunilor întreprinse în privința ei, dar este în măsură să explice, într-un limbaj simplu, faptele care sunt importante pentru caz. Nu există semne de imaginație sporită [sau] exagerare a realității percepute, [și] nicio înclinație spre fantezie. Nu există semne de traumă psihologică. Ea are o capacitate limitată de a înțelege propriile acțiuni [și] ce se întâmplă cu ea și de a opune rezistență; [ea] este predispusă să dezvolte diferite forme de dependență față de terțe părți, inclusiv făptuitorul.”

26. La 21 februarie 2019, procurorul l-a pus oficial sub învinuire pe I.P. pentru viol și abuz sexual (în baza art. 171 și 172 din Codul penal). El a menționat că I.P. cunoscuse despre capacitatea limitată a reclamantei de a înțelege, dizabilitatea intelectuală și instituționalizarea ei anterioară la azil, și că I.P., împreună cu soția sa, luaseră reclamanta de la azil, apoi prin metode psihologice o forțase să întrețină relații sexuale în mod regulat, convingând-o să facă acest lucru sau amenințând-o că-i va omorî câinii, de care era deosebit de atașată. Procurorul s-a bazat pe rezultatele raportului medical din 11 februarie 2019, menționând diagnosticul reclamantei și faptul că ea nu avea nicio înclinație spre exagerarea realității percepute sau fantezie, precum și absența oricăror semne de traumă psihologică.

27. La 18 martie 2019, reclamanta, reprezentată de către un avocat, a solicitat procurorului raionului Soroca să-l investigheze suplimentar pe I.P. pentru trafic de ființe umane și hărțuire sexuală (în conformitate cu art. 165 și 173 din Codul penal). Cererea a făcut referire la declarațiile reclamantei depuse la poliție, la raportul medical din 11 februarie 2019 și la evaluarea psihologică din 6 noiembrie 2018 (a se vedea paragrafele 20, 25 și 43), subliniind că faptele includeau în mod clar elemente de hărțuire, exploatare prin muncă și exploatare sexuală. Cererea menționa că reclamanta fusese dusă la fermă, unde L.P. și I.P. o exploataseră, profitând de vulnerabilitatea ei (dizabilitatea intelectuală, sărăcia extremă și lipsa familiei). Reclamanta a declarat în repetate rânduri că fusese umilită, insultată, bătută, amenințată și forțată să părăsească ferma, un loc în care se întorsese pentru că nu mai avea unde să meargă. Ea muncise din greu la fermă, fără plată sau asigurări sociale.

28. Pe parcursul urmăririi penale, procurorul a audiat inclusiv inculpații și șase martori. Ambii inculpați au negat că aduseseră reclamanta la ferma lor pentru muncă forțată.

29. Martorul V.N., asistentul social local, a afirmat că știa de faptul că I.P. și L.P. o luaseră pe reclamantă, care era bolnavă mintal, din internat. Reclamanta îndeplinise diverse munci la fermă. Domiciliul oficial al reclamantei era la L.P. și I.P., dar tutela lor nu fusese oficializată. Martorul nu știa cât timp reclamanta se aflase la fermă, dar cunoștea că reclamanta fusese înregistrată ca persoană cu dizabilități și avea dreptul la o pensie de invaliditate, pe care o încasa personal. Martorul se întâlnea adesea cu reclamanta la magazinul local, unde reclamanta își cumpăra lucruri pentru ea. De fiecare dată martorul întreba reclamanta ce mai făcea și de fiecare dată reclamanta răspundea că totul mergea bine. Reclamanta era înconjurată de câinii ei. Martorul a descris reclamanta ca fiind calmă și ascultătoare, dar auzise de la L.P. că reclamanta consuma alcool și se comporta agresiv. La 24 octombrie 2018, asociația responsabilă de linia fierbinte o informase despre plângerea reclamantei referitoare la viol și abuz sexual. Atunci când martorul a întrebat reclamanta, ea a confirmat declarațiile făcute la linia fierbinte. Martorul a fost prezent la audierea inițială la poliție, unde reclamanta declarase că, pe de o parte, I.P. o supusese abuzului sexual, dar, pe de altă parte, ei îi plăcuseră acele relații sexuale. Martorul nu a putut evalua credibilitatea reclamantei, dar nu a exclus posibilitatea ca reclamanta să mintă, „deoarece, în calitate de persoană cu dizabilități, îi plăcea să atragă atenția asupra sa”.

30. Martorul G.B. a declarat că el lucrase la fermă în ultimii șapte ani și până de curând primea salariu pentru lucrul pe care îl făcea, dar până atunci fusese remunerat cu țigări, alimente, haine și loc de trai gratuit. Deoarece nu avea unde să meargă, el a preferat să rămână la fermă și să lucreze gratuit. El nu a fost niciodată bătut sau amenințat de către L.P. și I.P. Cu trei-patru ani în urmă, stăpânii aduseseră reclamanta de la internat, pentru a lucra cu el la fermă. Ea în mare parte făcea curat la fermă, gătea mâncare și arunca deșeurile de la vaci. Iarna trecută, reclamanta îi spusese că I.P. își bătuse joc de ea, forțând-o să întrețină relații sexuale vaginale și orale. Când a întrebat-o de ce nu-i spusese lui I.P. că nu vrea să aibă relații sexuale, ea a răspuns că I.P. o amenințase că-i va ucide câinele, de care era deosebit de atașată. Odată el însuși a văzut reclamanta făcând sex cu I.P. în depozit. Ea încerca să iasă de sub I.P., dar nu-i reușea și nici nu striga. El știa că reclamanta fusese avertizată să nu strige, pentru ca L.P. să nu afle. El apoi își luase telefonul mobil și filmase câteva momente, dar mai târziu și-a scăpat telefonul în apă și pierduse tot materialul înregistrat. Reclamanta se plângea adesea că s-a săturat de viața ei pentru că I.P. o hărțuia și insista să aibă relații sexuale cu ea de fiecare dată când o vedea. Ea i-a mai spus că voia să părăsească ferma, dar I.P. a amenințat-o că o va găsi cu ajutorul poliției și o va bate. Recent, reclamanta i-a spus că nu mai putea îndura sexul oral, deoarece I.P. îi introducea penisul până în gât. La 24 octombrie 2018, reclamanta i-a spus că o cunoștință de la internat îi dăduse un număr de telefon de la Minister și că apelase numărul și vorbise cu o femeie despre tot. Martorul însuși îl respingea pe I.P., deoarece își bătuse joc de reclamantă, care era ca o soție pentru el. Cu toate acestea, el nu putea schimba nimic sau să-i reproșeze ceva lui I.P., deoarece se temea că-și va pierde lucrul. Deși reclamanta venise dintr-un internat, ei se înțelegeau bine. Ea putea gândi clar și nu credea că minte. În plus, el însuși văzuse cum I.P. făcea sex cu reclamanta. Ea vorbise despre asta și cu M.V. (un alt martor, a se vedea paragraful 31). G.B. a confirmat că reclamanta nu fusese plătită pentru munca sa.

Ulterior, G.B. a fost audiat din nou și și-a schimbat declarațiile inițiale, afirmând că nu asistase vreodată la violul reclamantei de către I.P. și că reclamanta era cea care îi ceruse să mintă poliția doar pentru a-i șantaja pe L.P. și I.P. să-i cumpere o casă în sat. El a declarat că nu avea nicio pretenție față de I.P. și L.P., deoarece ei se comportaseră bine și îl plătiseră pentru toată munca sa. El a mai spus că reclamanta fusese remunerată pentru munca ei, „deși ea a fost adusă la fermă pentru a fi soți[a] [sa]”. Ea nu făcea altceva la fermă decât să gătească pentru el și să facă curat în casă. El a confirmat că reclamanta îi spusese despre relațiile sale sexuale cu I.P., dar a contestat veridicitatea declarațiilor ei.

La 18 martie 2013, procurorul a efectuat o confruntare între reclamantă și G.B. Reclamanta și-a menținut declarațiile anterioare și a declarat că G.B. își schimbase declarațiile inițiale sub presiunea lui I.P. și L.P.

31. Martorul M.V. a confirmat că, în luna septembrie 2018, reclamanta s-a plâns că întreținuse relații sexuale cu I.P. împotriva voinței sale și că el o amenințase că-i va ucide câinele. Martorul a mai confirmat că reclamanta făcea curățenie la fermă, dar nu cunoștea despre aranjamentele juridice privitoare la munca prestată.

32. Martora C.T. a confirmat că lucra la fermă atunci când reclamanta a fost adusă acolo. Ele au avut mai multe neînțelegeri și chiar s-au certat „din cauza unor minciuni”. Martora a plecat de la fermă după trei luni de la sosirea reclamantei. Ea nu a asistat la niciun caz de violență în privința reclamantei. Reclamanta făcea curat și gătea pentru G.B., iar uneori avea un fel de criză, strigând și lovindu-și capul, dar L.P. o calma. Martora nu cunoștea despre vreo relație sexuală între reclamantă și I.P., dar se îndoia că I.P. „și-ar fi pus mintea cu aceasta” pentru că era „o persoană bolnavă și [ar fi putut] inventa câteva [povești]”. Reclamanta părea ocazional ferma și, cu dificultate, stăpânii o găseau în pădure sau în baruri. Ei îi cumpărau tot ce-și dorea – un telefon, un televizor.

33. Martorul M.M. a confirmat că văzuse reclamanta făcând curat împreună cu G.B. la fermă și în casă. El a declarat că reclamanta și G.B. fuseseră plătiți pentru munca lor la fermă, dar nu știa cu cât. Știa că reclamanta avea dizabilități intelectuale.

34. Martorul G.I., directorul internatului, a declarat că, înainte de a fi dezinstituționalizată, reclamanta fusese invitată de mai multe ori acasă la L.P. și I.P., pentru a se putea obișnui cu ei. Ulterior, L.P. și I.P. au înaintat o cerere oficială pentru a lua reclamanta în familia lor, deoarece ea nu suferea de o dizabilitate severă, spre deosebire de ceilalți rezidenți. El nu știa cum reclamanta făcuse cunoștință cu L.P. și I.P. Atunci când dosarul de dezinstituționalizare devenise complet, reclamanta fusese „exmatriculată” din internat și integrată în familia lui L.P. și I.P.

35. La 20 august 2019, procurorul a inițiat o altă cauză penală în legătură cu acuzațiile de trafic de ființe umane care include și viol (art. 165 alin. (2) lit. g) din Codul penal). În aceeași zi, cauza a fost conexată cu cea inițiată în anul 2018 (a se vedea paragraful 19 de mai sus). La 17 mai 2019 a fost inițiată o altă cauză penală în legătură cu acuzațiile de trafic de ființe umane care implică doi sau mai mulți făptuitori (art. 165 alin. (2) lit. d) din Codul penal), la 16 decembrie 2019 fiind conexată cu cauza penală inițială.

36. La 17 septembrie 2019, procurorul i-a pus oficial sub învinuire pe I.P. și L.P. pentru comiterea infracțiunii de trafic de persoane care implică doi sau mai mulți făptuitori (art. 165 alin. (2) lit. d)). În special, s-a invocat că ambii ar fi adus reclamanta la fermă și ar fi forțat-o, prin amenințări și violență fizică, să aibă grijă de animale fără plată. Procurorul a confirmat că reclamanta era extrem de vulnerabilă din cauza dizabilității sale intelectuale. La 20 decembrie 2019, procurorul l-a pus oficial sub învinuire pe I.P. pentru trafic de ființe umane (art. 165 alin. (2) lit. d)), adăugând la raport acuzațiile de relații sexuale care au fost calificate ca exploatare sexuală necomercială și, prin urmare, renunțând în esență la acuzațiile de viol și abuz sexual. În aceeași zi, procurorul a pus-o oficial sub învinuire pe L.P. pentru aceleași acuzații de trafic de ființe umane ca și înainte. În luna decembrie 2019 dosarul a fost pregătit pentru a fi transmis spre judecare.

IV. PLÂNGEREA CU PRIVIRE LA CALIFICAREA JURIDICĂ A FAPTELOR

37. La 24 decembrie 2019, reclamanta și avocata sa au fost informate cu privire la conținutul dosarului penal înainte de a fi trimis în judecată. Avocata

reclamantei a fost de acord cu acuzațiile referitoare la traficul de ființe umane. Cu toate acestea, ea a constatat că renunțarea, în esență, la acuzațiile de viol și abuz sexual era nejustificată în lumina declarațiilor clare ale reclamantei și a solicitat continuarea anchetei cu privire la aceste acuzații.

38. La 26 decembrie 2019, procurorul a examinat această cerere și a respins-o, menționând că acuzațiile aduse împotriva lui L.P. și I.P. în baza art. 165 alin. (2) lit. d) din Codul penal se refereau la elementele de fapt ale raporturilor sexuale și nu era necesară examinarea acestor raporturi în baza unor prevederi separate din Codul penal.

39. Reclamanta a contestat ordonanța procurorului, argumentând că nu fuseseră prezentate motive pentru renunțarea în esență la acuzațiile de viol și abuz sexual. Ea a menționat că plângerea inițială s-a concentrat în principal pe aceste elemente de fapt și că procurorul recalificase incorect plângerile referitoare la viol și abuz sexual ca „exploatare sexuală necomercială”. Recalificarea nu luase în considerare violul și abuzul sexual săvârșit împotriva reclamantei prin intermediul controlului fizic și/sau psihologic exercitat din cauza vulnerabilității și a incapacității sale de a se apăra. O recalificare ar fi fost acceptabilă în baza art. 165 alin. (2) lit. g) din Codul penal, care se referea la utilizarea violului în contextul traficului de persoane. De asemenea, nu fuseseră investigate plângerile referitoare la hărțuirea sexuală.

40. La 29 ianuarie 2020, un procuror ierarhic superior a respins contestația reclamantei, constatând că încadrarea în conformitate cu art. 165 alin. (2) lit. d) din Codul penal era corectă și că nu era necesară învinuirea separată pentru viol, abuz sexual și hărțuire sexuală.

41. La 4 februarie 2020, reclamanta a contestat această ordonanță la judecătorul de instrucție, invocând aceleași motive pe care se bazase anterior (a se vedea paragraful 39 de mai sus).

42. Între timp, cauza a fost trimisă spre judecare, iar la 18 mai 2020 judecătorul de instrucție din Soroca și-a declinat competența în favoarea instanței care examina fondul cauzei penale. Instanța s-a bazat pe norme procedurale care prevăd că toate plângerile și cererile formulate după trimiterea unei cauze în vederea judecării intră în competența instanței care se ocupă de fondul cauzei. Decizia judecătorului de a-și declina competența ar putea fi contestată numai dacă fondul cauzei a fost, de asemenea, contestat.

V. RAPOARTELE PSIHOLOGICE

43. La 6 noiembrie 2018, un psiholog a examinat reclamanta pentru a evalua nivelul său de autonomie, în scopul de a dezvolta un plan pentru incluziunea ei socială. Raportul a concluzionat următoarele:

„Independență funcțională: limitată spre foarte limitată, echivalentă cu cea a unui copil de zece ani. Această evaluare se bazează pe aprecierea următorilor patru factori:

Abilitățile motorii corespund vârstei ei, echivalente cu [cele ale] unei persoane de treizeci și șase de ani. Ea are echilibrul, coordonarea, forța și rezistența unei persoane de vârsta ei.

Abilități de comunicare și interacțiune socială: foarte limitate spre neglijabile, echivalente cu [cele ale] unui copil de cinci ani.

Autonomie personală: foarte limitată, comparabilă cu [cea a] unui copil de doisprezece ani. Ea are dificultăți la prepararea mâncării, utilizarea băii [și] îngrijirea personală.

Abilități în ceea ce privește viața în comunitate: foarte limitate, la nivelul unui copil de opt ani. Ea are abilități foarte limitate sau lipsă în privința gestionării timpului și a banilor. Includerea ei într-un program profesional va fi dificilă.

Ea are dificultăți minime în gestionarea comportamentului său. Având în vedere constatările de mai sus, [reclamanta] are nevoie de sprijin ocazional în anumite domenii.”

Acest raport a fost anexat la dosarul penal de către avocata reclamantei la 18 februarie 2019.

44. Avocata reclamantei a solicitat o evaluare psihologică independentă a reclamantei. Un psiholog judiciar a audiat reclamanta, folosind metode adaptate pentru dizabilitatea sa intelectuală. Raportul din 4 ianuarie 2020 are următorul cuprins:

„Indici ridicați pentru emoții negative intense [atunci când se referă la evenimentele traumatizante]: frică, neputință sau groază, sentimentul de a fi din nou în pericol, explozii de iritabilitate sau mânie;

Indice mediu pentru retrăirea și reflectarea evenimentelor traumatizante;

Indici ridicați pentru evitare și disociere: demonstrează [semne de] alertă crescută [și] este extrem de sensibilă la mediul înconjurător. Arată [semne de] tristețe crescută. Încearcă să evite orice are legătură cu evenimentele traumatizante; are tendința de a se izola și de a se detașa de ceilalți, sentimente de amorțeală și monotonie emoțională, [și] o viziune confuză și limitată asupra viitorului;

Indici ridicați pentru hipervigilență: dezvoltă convingerea că lumea este un loc periculos și că ea trebuie întotdeauna să fie vigilentă. ... Coșmaruri legate de evenimentele traumatizante, în care ea simte sau acționează ca și cum evenimentele traumatizante au reapărut. Dificultăți în gestionarea emoțiilor, amintirile evenimentelor traumatizante provoacă mânie bruscă, anxietate sau tristețe;

Indici scăzuți pentru dereglarea funcțională, dacă simptomele nu sunt legate de medicamente, consum de substanțe sau boală.

În baza răspunsurilor obținute, .. [reclamantei] îi lipsește abilitatea de a face o analiză obiectivă a tipurilor de relații, ce este bine sau rău și ce ar putea să provoace disconfort. ... [Ea] consideră trecutul unul neutru, cu anumite amintiri neplăcute ... [ea are] un sentiment de vinovăție și regret în privința plecării de la internat pentru a merge la fermă. [Ea] are o tonalitate afectivă pozitivă, [este] naivă cu un nivel de vulnerabilitate ridicat, și cele mai fericite momente sunt [cele] legate de internat ... nu au fost menționate momente plăcute despre perioada petrecută la fermă, cu excepția atașamentul ei față de câini. ... Atașamentul ei față de [L.P. și I.P.] este perceput ca o relație părinte-fiică, [și ea] spune adesea „sunt fiica ta”, „este ca o mamă pentru mine”, „...eu lui îi ziceam, tu ești tatăl meu...” Având în vedere că [reclamanta] a crescut și și-a petrecut cea mai mare parte a vieții într-un cadru instituțional și nu avea o familie, [ea] i-a perceput [pe L.P. și I.P.] ca mama și tatăl ei, ca [a ei] familie; această [percepție] a fost menționată de mai multe ori în timpul evaluării și în diferite contexte. Atitudinea

[lui I.P.], exploatarea prin muncă și abuzul sexual au avut cel mai mare impact asupra stării emoționale [a reclamantei].

[Reclamanta] a suferit o traumatizare psihologică și emoțională ca rezultat al exploatării, abuzului [și] al violului [violurilor] care au avut loc în timpul șederii sale la fermă. Ea a obținut un indice ridicat în ceea ce privește autoritatea și respectul ierarhiei. Ea demonstrează naivitate și credibilitate în raport cu persoanele care au grijă de ea. Citez: „Dacă persoanele mai mari ca mine spun să fac ceva, eu fac, că așa am învățat la [internat]”. Acest comportament este caracteristic persoanelor care au crescut în instituții rezidențiale, cu reguli de funcționalitate pentru respectarea ierarhiei și supunerea la niște reguli stricte. ... [Reclamanta] nu este în măsură să identifice și să analizeze intențiile pozitive din spatele unui [tip special] de comportament, pericolele reale pentru viață și securitate sau circumstanțele care pot [conduce la] stres, control, șantaj sau amenințări asupra vieții și securității. ... Abuzul sexual reprezintă una dintre cele mai traumatizante experiențe pentru victimă, iar amploarea traumei este și mai mare atunci când făptuitorul este chiar persoana care a fost menită să protejeze victima și care are o legătură afectuoasă cu ea. Această situație conduce la o pierdere de încredere, dezamăgire, confuzie și un sentiment de nesiguranță al victimei. ...

Recomandări:

[Reclamanta] trebuie plasată într-un azil specializat pentru prevenirea unui abuz repetat, neglijență și exploatare, și are nevoie de un suport psihologic de lungă durată pentru a înlătura consecințele tulburării de stres post-traumatic. ...”

VI. PROCESUL JUDICIAR

45. Instanța de fond a audiat opt martori, doi inculpați și reclamanta.

46. L.P. nu și-a recunoscut vina și a declarat că întâlnise reclamanta după ce se adresase către un angajat de la internat în privința „găsirii unei fete” de la internat pentru angajatul lor, G.B., deoarece el își dorea o familie. Reclamanta le-a fost propusă lor. Angajatul de la internat îi făcuse cunoștință reclamantei cu I.P. și L.P., după care ultimii ar fi luat reclamanta acasă timp de cincisprezece zile. Ulterior, L.P. însăși a solicitat internatului să-i permită reclamantei să vină la fermă timp de treizeci de zile. În această perioadă, reclamanta s-a întâlnit cu G.B. După primele treizeci de zile, reclamanta nu a vrut să se întoarcă la internat. Ei au întrebat ce trebuie de făcut pentru a scoate reclamanta din internat. Ei au urmat procedura, au colectat documentele necesare și au depus o cerere oficială, care a fost acceptată, și așa au luat reclamanta din azil în familia lor. Timp de o lună, reclamanta locuia în casa lor. În fiecare zi mergeau la fermă, unde lucra și locuia G.B. Reclamanta începuse să-l îndrăgească pe G.B. și a rămas la fermă pentru a trăi cu el. Totul a mers bine în prima jumătate a anului; reclamanta s-a comportat bine și a ajutat-o în jurul casei, dar apoi au apărut probleme. Reclamanta se familiarizase cu D., care locuia în pădure și avea grijă de capre. În fiecare seară mergea să-l vadă pe D. Asta a durat doi ani. Reclamanta a adus cincisprezece câini și douăzeci de pisici la fermă și dormea cu câinii. Ea nu a obligat-o niciodată pe reclamantă să muncească. Reclamanta îl ajuta pe G.B. din proprie voință. Reclamanta îi povestise despre toate. Reclamanta nu a avut relații sexuale cu soțul ei. Ulterior, ea o văzuse pe reclamantă cu un alt bărbat care, după cum aflase, stătea la azil. Odată reclamanta a plecat vineri și s-a întors duminică. Atunci L.P. a strigat la reclamantă, iar reclamanta s-a supărat din acest motiv. Ea a

spus că nu lovise niciodată reclamanta, dar a recunoscut că strigase la ea. Reclamanta nu fusese angajată oficial; ea încasase personal pensia de invaliditate și ea singură decidea cum să folosească banii. L.P. a declarat că a auzit zvonuri despre reclamantă precum că cheltuia bani pe alcool. Reclamanta avea de toate – adăpost, mâncare. Ea nu a amenințat-o niciodată pe reclamantă cu poliția. Ea nu știa că reclamanta nu putea lua decizii în mod independent. Reclamanta îl ajutase pe G.B. să curețe gunoiul de grajd. Reclamantei nu-i plăcuse de G.B., deoarece el nu se spăla și îl prefera pe D. în schimb. L.P. nu a alungat-o niciodată pe reclamantă. Ea a recunoscut că mersese la internat, unde i s-a spus că internatul nu putea lua înapoi reclamanta, deoarece ea fusese plasată permanent în familia lor.

47. I.P. nu și-a recunoscut vinovăția și a declarat că nu întreținuse vreodată relații sexuale cu reclamanta. El niciodată nu a agresat-o fizic și niciodată nu a forțat-o să lucreze. El a coroborat declarațiile soției sale cu privire la plasarea reclamantei în familia lor. El a adus reclamanta înapoi din pădure, de la stână. El a recunoscut că avea o cicatrice în zona inghinală. El a spus că reclamanta ar fi putut să o vadă când el se dezbrăcase ca să înoate în lac cu toți ceilalți lucrători de la fermă. El a convins reclamanta să se întoarcă la fermă, deoarece el considera că era responsabil de ea. El mereu mergea la fermă împreună cu soția sa. Nu existau angajați permanenți la fermă. Reclamanta ar fi fugit de acasă pentru că ar fi „dat de gustul” bărbaților.

48. Declarațiile reclamantei în fața instanței au fost similare cu cele făcute anterior la etapa de urmărire penală (a se vedea paragraful 21 de mai sus). În plus, ea a menționat că I.P. folosisse un prezervativ și că nu a putut să-și imagineze ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi refuzat să aibă relații sexuale cu el.

49. Martorul M.M., fost muncitor la fermă, a depus declarații similare cu cele pe care le făcuse anterior (a se vedea paragraful 33 de mai sus), dar a mai precizat că știa că reclamanta fusese adusă la fermă pentru a locui cu G.B., și că, deși nu fusese forțată să lucreze, i s-a spus să facă curat în casa în care locuia G.B. Reclamanta îndeplinise treburi casnice în jurul fermei, dar din proprie voință. El a presupus că reclamanta fusese plătită pentru ajutorul ei la fermă.

50. Martora C.T., fostă lucrătoare la fermă, a declarat că I.P. adusesse reclamanta la fermă, și ea înțelesese că reclamanta fusese adusă la fermă pentru a trăi cu G.B. La fermă erau aproximativ douăzeci și patru de vaci. Reclamanta făcea curat, gătea și spăla hainele. Ea nu a văzut niciodată reclamanta să muncească la fermă. Ea văzuse odată reclamanta făcând curat într-un grajd de vaci, din proprie voință. Ea a declarat că văzuse reclamanta în stare de ebrietate de mai multe ori, dar nu a văzut-o niciodată pe L.P. strigând la reclamantă.

51. Martorul G.I., directorul internatului, a confirmat că I.P. și L.P. solicitaseră repetat reclamanta și ulterior a urmat procedura de plasare a ei în familia lor. Reclamanta însăși i-a spus că voia să locuiască cu familia și că nu mai dorea să rămână în internat. După ce a plecat în anul 2013, nu a mai văzut-o vreodată. El nu-i cunoștea pe I.P. și L.P., iar legea nu cerea o verificare a condițiilor lor de trai. A fost nevoie doar de o anchetă a serviciilor sociale și de o listă de documente. Între anii 2013 și 2018 nu a primit nicio veste despre reclamantă. Ea putea să locuiască independent. Nu știa de sarcina și avortul ei anterior și nu a fost niciodată integrată într-o altă familie. El nu cunoștea despre nicio altă plângere cu privire la integrarea ei în familia lui L.P. și I.P.

52. Martora V.N., asistenta socială, a declarat că o cunoștea pe reclamantă din anul 2013 ca fiind o persoană cu o dizabilitate semnificativă și fusese luată la evidență cu acest statut de către serviciile sociale locale la cererea lui L.P., în legătură cu dezinstituționalizarea sa din internat. Reclamanta primea o pensie de invaliditate și o încasa la oficiul poștal. Reclamanta locuise la fermă, unde condițiile de trai erau bune. Ea a vorbit cu reclamanta și i s-a spus că reclamanta îi ajuta pe I.P. și L.P. la fermă, îngrijind animalele. Ea nu cunoștea natura exactă a muncilor pe care reclamanta le făcea și dacă reclamanta era angajată oficial acolo. Reclamanta nu a avut nicio dispută cu oamenii din sat. Odată L.P. s-a plâns că reclamanta servea alcool și se comporta agresiv. Ea a fost informată de către un ONG cu privire la acuzațiile că I.P. violase reclamanta și i s-a comunicat că reclamanta trebuia să fie îndepărtată din acea familie. Poliția a venit pentru că primise o plângere similară. O ședință a avut loc la primărie pentru a discuta situația reclamantei, după care s-a decis înlăturarea ei din familia lui I.P. și L.P. Reclamanta nu a raportat niciodată vreun abuz din partea lui I.P. și L.P. Reclamanta nu a susținut niciodată că a fost ținută în familie cu forța. Ea nu efectuase controlul din partea serviciilor sociale. Ea vizitase reclamanta la fermă o singură dată pentru a-i vedea condițiile de trai. Ea nu invitase niciodată reclamanta la o audiență, dar o întâlnea adesea pe lângă primărie. Ea nu deținea un dosar personal în privința reclamantei. Ea nu văzuse vreodată reclamanta în stare de ebrietate. Nu știa dacă reclamanta avea un medic de familie. Reclamanta locuise cu G.B. la fermă. I.P. și L.P. erau o familie bună care se comportau bine.

53. Martorul M.V., fost angajat la fermă, a declarat că o cunoștea pe reclamantă din perioada petrecută la fermă. Ea era deja acolo atunci când martorul începuse să lucreze acolo. Reclamanta ar fi gătit pentru G.B. și ar fi ajutat la curățenie. Odată el văzuse cum reclamanta era plătită. Odată reclamanta a venit și i-a spus lui și lui G.B., în timp ce plângea, că I.P. o bătuse și o violase. El nu o sfătuisese să facă ceva și nu-i dăduse vreun număr de telefon pentru a apela. L.P. și I.P. trataseră reclamanta ca pe propriul copil. El nu a putut spune dacă G.B. era conștient de ceea ce se întâmplă cu reclamanta. El nu cunoștea despre relațiile dintre G.B. și reclamantă. El nu știa dacă reclamanta părăsise vreodată ferma, ca ulterior să se întoarcă. Nu văzuse niciodată vânătăi pe corpul reclamantei. El a crezut că reclamanta mințise atunci când povestise istoria ei despre I.P. Ea a spus că I.P. ar fi violat-o de câte ori o prindea. El a înțeles că I.P. își bătuse joc de reclamantă.

54. G.B. a declarat că lucrase împreună cu reclamanta la fermă timp de cinci ani. El era angajat acolo și le ceruse lui I.P. și L.P. o gospodină. Ei au căzut de acord și i-au adus-o pe reclamantă. Ei locuiseră împreună în casa de la fermă. Reclamanta spăla hainele și lenjeria de pat, și era mereu curat și îngrijit. Ea curăța bălegarul și mătura curtea fermei. El nu primise un salariu lunar, dar primea bani ori de câte ori cerea. Reclamanta i-a spus că nu fusese remunerată. L.P. și I.P. se comportaseră frumos atât cu el, cât și cu reclamanta, în timp ce ultima ocazional se îmbăta, era nepoliticoasă cu ei și îi amenința că se va spânzura. Reclamanta își dorea o casă de la ei, iar L.P. și I.P. îi ceruseră să aibă răbdare. Ei îi cerea reclamantei să se trezească la ora 6 dimineața, însă ea se trezea la ora 4 pentru a curăța bălegarul. Nimeni nu o obliga să muncească – tot ceea ce făcea, o făcea din proprie inițiativă.

Nimeni nu o obliga să rămână la fermă, dar ea tot repeta că-și dorea o casă a ei. El nu cunoștea natura relațiilor dintre I.P. și reclamantă, însă ea îi spusese că avusese relații sexuale consensuale cu I.P. El nu asistasese la nimic și nu avea telefon pentru a înregistra ceva. El considera că reclamanta mințea în legătură cu I.P. Le spusese polițiștilor ce îl rugase reclamanta să declare, dar în realitate nu văzuse și nu spusese nimic. Reclamanta îi spusese că I.P. nu o lăsa în pace. Atunci, el o sfătuisese să-i spună totul lui L.P. Nu a mai văzut-o după ce a părăsit ferma. Înainte să plece, ea îl rugase să o susțină și să mintă poliția, spunând că ar fi văzut și filmat un act sexual între ea și I.P. El însuși părăsise ferma cu mult timp înainte. El și reclamanta locuiseră împreună ca soț și soție, și avuseseră relații sexuale. La un moment dat, reclamanta a părăsit ferma și a locuit într-un vagon de tren, dar ea plecase și revenise de bunăvoie. Ea se întorcea la fermă atunci când îi era frig. La fermă, ei erau liberi să plece și să revină. Atunci când L.P. și I.P. au adus reclamanta acolo, i-au spus să gătească și să aibă grijă de el. Ei nu au impus-o niciodată să muncească. Tot ce a făcut, a fost din propria inițiativă. Știa despre pensia de invaliditate a reclamantei, dar spunea că banii erau folosiți pentru a cumpăra alcool. Mâncarea era adusă de către L.P. sau cumpărată cu bani de la L.P.

55. Psihologul N.P., care a fost audiată la cererea victimei, a declarat că, potrivit evaluării din 6 noiembrie 2018, reclamanta avea un nivel de dezvoltare cognitivă și de înțelegere echivalent cu cel al unui copil de șase ani. Potrivit ei, efectele instituționalizării explicau de ce reclamanta nu părăsise ferma: o persoană crescută în instituții face ceea ce i se spune. Abuzul emoțional, fizic și sexual era frecvent în internat, iar reclamanta considera aceste comportamente ca fiind normale și acceptabile. Psihologul a intervievat personal persoane din internat în cadrul unui proiect destinat persoanelor cu dizabilități (2017-2019) și a primit relatări despre diverse abuzuri. Ea le furnizase un număr de telefon pentru raportarea abuzurilor. Unul dintre rezidenți i-a transmis acest număr reclamantei atunci când ea i-a povestit despre situația sa. Reclamanta a sunat la acea linie telefonică la 23 octombrie 2018. N.P. a afirmat că reclamanta suferise mult și era traumatizată. Ea a menționat momentele când reclamanta fugise de la fermă și se adăpostise în vagonul abandonat, dar revenise mai târziu din cauza frigului. Reclamanta își dorea un loc al ei și se temea că va muri de foame. Evadările ocazionale de la fermă constituiau forme de protest. Ea nu a observat nicio exagerare în relatările reclamantei. Ea sunase singură la linia telefonică. Psihologul considera că atașamentul față de G.B. ar fi putut determina întoarcerea ei la fermă, în căutarea unei familii pe care nu o avusese niciodată. Din discuțiile purtate, psihologul a dedus că au avut loc abuzuri sexuale și personal considera declarațiile reclamantei ca fiind veridice.

56. Martora apărării, C.G., care locuia în sat, a declarat că văzuse reclamanta în sat cu circa cinci-șase ani în urmă, când intenționa să se căsătorească cu un bărbat cu care organiza petreceri cu alcool. Ulterior, reclamanta a dispărut din sat și a reapărut doi-trei ani mai târziu, însoțită de câini. Într-o zi, era în stare de ebrietate și țipa că și-a pierdut pensia. Martora

i-a informat pe I.P. și L.P. despre incident. Ultima dată când a văzut reclamanta, acum circa doi ani, era din nou în stare de ebrietate și își pierduse bagajul într-un autobuz. Comportamentul reclamantei era necorespunzător; rătăcea prin sat cu câinii o dată sau de două ori pe săptămână.

57. Instanța a examinat rapoartele medicale care confirmau absența semnelor de violență pe corpul reclamantei, însă prezența unei boli cu transmitere sexuală, care nu fusese identificată la I.P. (a se vedea paragraful 22 de mai sus).

58. La 28 ianuarie 2021, Judecătoria Soroca i-a achitat pe I.P. și L.P. de toate acuzațiile. Instanța a concluzionat că nu exista nicio dovadă că reclamanta ar fi fost amenințată sau obligată să muncească, cu sau fără consimțământul său, ori că ar fi fost victima unui abuz sexual din partea lui I.P. Nu s-a constatat că inculpații ar fi avut un interes material în exploatarea reclamantei sau vreo intenție în acest sens. Reclamanta însăși a recunoscut că se dusesse de bunăvoie la fermă pentru a locui cu G.B. Ea putea pleca oricând, deoarece ferma nu era împrejmuită, și părăsea ocazional locul. S-a întors voluntar pentru că G.B. locuia acolo, mânca și dormea acolo, și uneori lua masa împreună cu L.P. și I.P. Ei i s-au oferit haine și mâncare, fără restricții, dar nu fusese remunerată precum ceilalți muncitori.

59. Instanța s-a bazat pe declarațiile martorilor care relataseră că reclamanta le-a povestit în mod repetat despre violul și abuzurile sexuale comise de către I.P., dar care au mai precizat că aveau dubii în privința veridicității acestor afirmații. Instanța a respins declarațiile psihologului N.P., care atesta credibilitatea reclamantei, considerând că opiniile sale erau „contrazise de toți martorii” și „reprezentau nimic altceva decât concluzii[le] [sale] personale”.

60. Instanța a concluzionat că reclamanta nu fusese recrutată, transportată și adăpostită, cu sau fără consimțământ, în scopul exploatării prin muncă sau în scopuri de exploatare sexuală necomercială, infracțiune comisă prin înșelăciune și abuz de vulnerabilitate. Ea a respins afirmațiile reclamantei referitoare la violul și abuzul sexual din partea lui I.P., deoarece rapoartele medicale indicau că reclamanta suferea de o boală cu transmitere sexuală pe care I.P. nu o avea. Reclamanta fusese exmatriculată legal din azil pentru a fi reintegrată într-un mediu familial. Ea locuise la fermă din proprie alegere și nu existau dovezi referitoare la exploatare prin muncă, exploatare sexuală sau rele tratamente. Ea era liberă să plece oricând, însă nu a făcut-o, iar neachitarea unui salariu reprezenta o chestiune civilă.

61. Procurorul a formulat apel împotriva hotărârii, susținând că I.P. și L.P. cunoșteau despre dizabilitatea reclamantei, însă o exploataseră la fermă fără plată, cu consimțământul ei și prin constrângere fizică și psihologică. I.P. supusese reclamanta exploatării sexuale, abuzând de vulnerabilitatea ei cauzată de dizabilitate și de capacitatea limitată de a înțelege acțiunile care o vizau. Ei urmăriseră un beneficiu material obținut prin muncă gratuită.

62. Și reclamanta a contestat sentința cu apel. Ea a subliniat că instanța de fond nu luase în considerare vulnerabilitatea sa cauzată de

instituționalizarea pe tot parcursul vieții, dizabilitatea intelectuală, sărăcia extremă și lipsa de sprijin după dezinstituționalizarea sa. Ea a notat că, de fapt, dezinstituționalizarea sa presupunea transformarea ei într-o femeie casnică pentru „confortul intim” al lui G.B. și în scopul exploatării prin muncă la fermă. Reclamanta considera că activitatea sa la fermă era un aranjament pe care nu-l putea contesta, deoarece primea hrană, îmbrăcăminte și adăpost. Martorii și inculpații nu negaseră munca ei la fermă, dar susținuseră că ea muncea voluntar fără remunerare. Procurorul și instanța nu investigaseră în mod corespunzător plângerea sa referitoare la viol și abuz sexual, din moment ce natura voluntară a exploatării sexuale necomerciale care era acoperită de învinuirile aduse nu putea echivala cu lipsa consimțământului său față de raporturile sexuale cu I.P. Instanța nu analizase fondul plângerii sale, potrivit căreia încadrarea juridică a faptelor imputate lui I.P. era incorectă. De asemenea, instanța ignorase reacțiile sale traumatice documentate față de violența sexuală (în modul detaliat în raportul din 4 ianuarie 2020, a se vedea paragraful 44 de mai sus) și probele care atestau capacitatea sa de a relata fidel realitatea percepută și lipsa unor tendințe de exagerare sau fantezie (rapoartele din 6 noiembrie 2018 și 11 februarie 2019, a se vedea paragrafele 25 și 43 de mai sus). În schimb, instanțele s-au bazat pe declarațiile unor martori care aveau cunoștințe limitate sau inexistente despre viața și situația reclamantei, și n-au interpretat comportamentul său în lumina vulnerabilității sale incidente.

63. În cadrul apelului nu au fost administrate probe noi; părțile au solicitat doar verificarea și evaluarea probelor existente. Curtea de Apel Bălți a audiat reclamanta, patru martori (V.N., M.V., G.B. și I.G.) și cei doi inculpați. Declarațiile lor au fost similare celor din fața primei instanțe.

64. La 17 iunie 2021, Curtea de Apel Bălți a menținut hotărârea și argumentarea instanței de fond. Instanța a reținut că procurorul nu prezentase probe noi, iar evaluarea probelor de către prima instanță fusese corectă. În special, reclamanta nu fusese recrutată ilegal, ci plasată în familia lui I.P. și L.P. în scopul reintegrării sociale, conform unei decizii a unei autorități competente. Instanța a reiterat că afirmațiile reclamantei despre relațiile sexuale întreținute cu I.P. nu erau credibile, deoarece el nu avea vreo boală cu transmitere sexuală, în timp ce reclamanta avea. Instanța nu a fost de acord nici cu faptul că asistența oferită de către reclamantă în îndeplinirea muncii zilnice la fermă constituia exploatare prin muncă. Instanța a respins concluziile psihologului referitoare la credibilitatea și trauma reclamantei, considerând că acestea nu erau confirmate de declarațiile martorilor și de concluziile raportului din 11 februarie 2019 (a se vedea paragraful 25 de mai sus), care, în opinia instanței, confirmau că reclamanta nu era credibilă și nu prezenta semne de traumă psihologică. Reclamanta s-a aflat legal la fermă și era liberă să plece oricând dorea, dar n-a făcut acest lucru. Omisiunea de a-i plăti un salariu era o chestiune referitoare la raporturi juridice civile.

65. Curtea de Apel Bălți a subliniat că, având în vedere dizabilitatea mintală a reclamantei și faptul că ea avea nevoie de un tutore legal conform hotărârii Judecătoriei Soroca din 5 mai 2011 (a se vedea paragraful 6 de mai

sus), nimeni nu se putea aștepta ca reclamanta să aibă o libertate totală. Totodată, instanța de apel a apreciat că prima instanță nu avea competența de a examina plângerea reclamantei referitoare la încadrarea juridică incorectă a faptelor de viol și abuz sexual, deoarece instanța de fond putea examina cauza doar în baza învinuirilor aduse, iar orice reîncadrare suplimentară trebuia solicitată separat.

66. Procurorul și reclamanta au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel. Procurorul a susținut că hotărârea contestată nu oferea motive suficiente și pertinente pentru respingerea probelor din dosar.

67. În recursul său, reclamanta a expus că instanțele nu analizaseră fondul plângerii sale referitoare la încadrarea juridică incorectă a acțiunilor lui I.P. Sugerarea necesității unui demers separat pentru reîncadrare era confuză și nefundamentată juridic. Recursul accentua omisiunea instanțelor de a lua în considerare vulnerabilitatea reclamantei. Instanțele o trataseră ca pe o femeie medie din punct de vedere statistic, eșuând să aprecieze comportamentul și răspunsul său traumatic în corespundere cu contextul său personal – instituționalizarea sa îndelungată – și impactul dizabilității sale intelectuale. Consimțământul său pretins în raport cu exploatarea prin muncă era irelevant, în circumstanțele în care făptuitorii abuzaseră de vulnerabilitatea sa. Ea nu mersese voluntar la fermă, ci fusese dusă acolo, iar incapacitatea sa de a prevedea eventualele pericole era determinată de dizabilitatea sa intelectuală. Ea avea o dezvoltare intelectuală echivalentă cu a unui copil de zece ani și petrecuse toată viața sa în diverse instituții. Date fiind aceste circumstanțe, ea nu putea identifica semnele de abuz și acțiunile pe care trebuia să le întreprindă pentru a rupe ciclul de abuz. Reclamanta petrecuse 24 de ani în internat și orice alt loc îi părea a fi o opțiune mai bună. Deși tehnic era liberă să plece de la fermă și de câteva ori chiar plecase, petrecând zile întregi fără mâncare, ea a revenit de fiecare dată pentru că nu avea unde merge în altă parte; administrația internatului confirmase că ea nu se putea întoarce înapoi și nu exista nicio rețea de sprijin pe care să se poată baza, în modul indicat de către martori în declarațiile sale. Nimeni nu o vizitase în perioada 2013-2018. După dezinstituționalizare, reclamanta ajunsese la o fermă unde proprietarul o hărțuise și o forțase repetat să întrețină raporturi sexuale cu el. Din declarațiile sale era evident că acele evenimente fuseseră traumatizante pentru ea și experimentase umilință, durere și un mediu nesigur și ostil. Pe de o parte, exista așteptarea că ea trebuia să fie recunoscătoare față de I.P. și L.P. pentru că au luat-o în familia lor, oferindu-i mâncare și haine; pe de altă parte, ea era nevoită să muncească gratuit și să suporte abuzurile și violurile comise de către I.P., care cunoștea foarte bine că plângerile ei n-ar fi fost luate în serios, dată fiind dizabilitatea sa. Reclamanta nu a afirmat niciodată că acele raporturi sexuale fuseseră consimțite. Încadrarea lor ca exploatare sexuală era inadecvată. Instanța de apel nu a oferit motive relevante pentru respingerea rapoartelor psihologice care atestau capacitatea reclamantei de a descrie cu acuratețe realitatea percepută, naivitatea sa și percepția ei traumatizantă a timpului petrecut la fermă, ci în schimb s-a bazat pe declarațiile martorilor care cunoșteau foarte puțin despre viața

reclamantei la fermă, deoarece lucraseră acolo timp de două ore pe zi (M.M. și C.T.), sau care nu știau nimic despre ea în perioada de timp relevantă (I.G. și V.N.). Ministerul autorizase „exmatricularea” reclamantei din internat, însă nu plasarea sa cu L.P. și I.P. Eșecul statului de a monitoriza și proteja persoanele cu dizabilități era o cauză directă a abuzului la care fusese supusă reclamanta. Ea a invocat Articolele 4, 8, 13 și 14 din Convenție.

68. La 1 decembrie 2021, Curtea Supremă de Justiție a respins recursurile ca inadmisibile, menținând hotărârile anterioare. Instanța a recunoscut vulnerabilitatea reclamantei, dar a apreciat că plasarea ei la L.P. și I.P. nu echivala cu traficul de persoane, ci constituia o măsură legală de reintegrare socială. Referitor la acuzațiile de abuz sexual, ea a constatat că instanțele inferioare nu identificaseră probe în sprijinul acestora, iar Curtea Supremă de Justiție, în calitate de instanță competentă exclusiv în chestiuni de drept, nu putea da o nouă apreciere probelor.

VII. SITUAȚIA ULTERIOARĂ A RECLAMANTEI

69. La 24 august 2021, Agenția Națională de Asistență Socială a emis o decizie prin care a plasat reclamanta în același internat în care s-a aflat anterior, pentru o perioadă de șase luni. Șederea sa a fost prelungită cu încă un an și jumătate.

70. În luna august 2022, reclamanta a solicitat să părăsească azilul pentru trei luni, pentru a locui împreună cu T.S. Cererea i-a fost aprobată. În luna ianuarie 2023, reclamanta a depus o cerere similară, care a fost, de asemenea, aprobată. T.S. a semnat un formular prin care a garantat că reclamanta nu va fi supusă exploatării, violenței sau abuzului. Serviciile sociale au fost suspendate în perioada în care reclamanta a lipsit din azil, însă ea a fost monitorizată de două ori pe săptămână de către șeful relevant al serviciilor sociale și a vizitat internatul săptămânal.

LEGISLAȚIA INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ PERTINENTĂ

I. DREPTUL INTERN PERTINENT

71. La momentul evenimentelor, prevederile relevante din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 895 din 18 aprilie 2002, stipulau următoarele:

Articolul 165. Traficul de ființe umane

„(1) Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane adulte, cu sau fără consimțământul acesteia, în scopul exploatării sexuale comerciale sau necomerciale, al exploatării prin muncă sau servicii forțate, ... al exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, ... săvârșită prin:

...

(g) abuz de poziție de vulnerabilitate sau abuz de putere, dare ori primire a unor plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra altei persoane,

...
se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani ...

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

...

(d) de două sau mai multe persoane;

...

(g) ... prin folosirea violului, dependenței fizice ...

se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 15 ani ...”

Articolul 167. Sclavia și condițiile similare sclaviei

„Punerea sau ținerea unei persoane în condiții în care o altă persoană exercită stăpânire asupra acesteia sau determinarea ei, prin utilizarea înșelăciunii, constrângerii, violenței sau amenințării cu violență, să se angajeze sau să rămână în raport de concubinaj sau căsătorie,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani ...”

Articolul 168. Munca forțată

„(1) Obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin constrângere sau înșelăciune, dacă această acțiune nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de la 2 la 6 ani ...”

Articolul 171. Violul

„(1) Violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-și exprima voința,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

...

(3) Violul:

(a) persoanei care se află în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului;

...

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”

Articolul 172. Acțiuni violente cu caracter sexual

„(1) ... satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse, săvârșite prin constrângere fizică sau psihică a persoanei ori profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-și exprima voința,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

...

(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1) și (2), care:

(a¹) au fost săvârșite asupra persoanei care se află în îngrijirea, ocrotirea, protecția, educarea sau tratamentul făptuitorului;

...

se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”

Articolul 173. Hărțuire sexuală

„Hărțuirea sexuală, adică manifestarea unui comportament fizic, verbal sau nonverbal, care lezează demnitatea persoanei ori creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare cu scopul de a determina o persoană la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual nedorite, săvârșite prin amenințare, constrângere, șantaj,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 140 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.”

72. La momentul evenimentelor, Legea nr. 241 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, adoptată la 9 decembrie 2005, prevedea următoarele:

Articolul 2. Noțiuni principale

”””

(1) trafic de ființe umane – recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței ori a unor alte mijloace de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării acesteia;

...

(3) exploatare a persoanei – abuz față de persoană pentru a obține un profit, și anume:

(a) obligarea de a executa anumite munci sau de a presta servicii prin recurgere la forță, amenințări sau prin alte mijloace de constrângere, contrar prevederilor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate;

(b) ținerea în sclavie, aplicarea anumitor practici similare sclaviei sau recurgerea la alte procedee pentru privarea de libertate;

(c) exploatarea sexuală comercială sau necomercială;

...

(3²) exploatare sexuală necomercială – folosirea persoanei prin constrângere, fără un interes material, exprimând-se în căsătorie (inclusiv poligamică) sau concubinaj;

...

(7) ținere în servitute pentru achitarea datoriei – privare a persoanei de libertate, până când ea sau un terț va achita datoria stabilită legal sau ilegal;

(8) sclavie – stare sau condiție a persoanei asupra căreia se exercită unul sau mai multe drepturi ce derivă din dreptul de proprietate;

(9) practici similare sclaviei – stare a persoanei ținute sau puse în situația în care o altă persoană are stăpânire asupra ei sau o impune, prin înșelăciune, prin amenințare cu forța, prin violență sau prin alte mijloace de constrângere, să presteze anumite servicii, inclusiv să se angajeze ori să rămână în raport de concubinaj sau de căsătorie;

(10) stare de vulnerabilitate – stare specială în care se află persoana astfel încât este dispusă să se supună abuzului sau exploatării, în special din cauza:

a) situației precare din punctul de vedere al supraviețuirii sociale;

b) situației condiționate de vârstă, sarcină, boală, infirmitate, deficiență fizică sau mintală;

...”

Articolul 20. Protecția și asistența victimelor și prezumatelor victime ale traficului de ființe umane

”””

(7) Victimelor și prezumatelor victime ale traficului de ființe umane li se acordă protecție și asistență din partea echipelor multidisciplinare teritoriale, a comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane și autorităților administrației

publice, în limitele competențelor acestora și în conformitate cu prezenta lege și cu alte acte normative.”

73. Hotărârea explicativă a Curții Supreme de Justiție nr. 37 din 22 noiembrie 2004 cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii a oferit următoarele clarificări:

„4.1 Prin exploatare sexuală se înțelege impunerea persoanei la practicarea prostituției sau a altor acțiuni cu caracter sexual.

Prin exploatare sexuală comercială se înțelege activitate[a] aducătoare de profituri, care are drept urmare majorarea activului patrimonial al făptuitorului sau altor persoane, exprimând-se în folosirea victimei prin constrângere în prostituție sau în industria pornografică.

Prin exploatare sexuală necomercială se înțelege activitatea care nu are nici un impact direct asupra mărimii patrimoniului făptuitorului sau altor persoane, exprimându-se în căsătorie (inclusiv poligamică), concubinaj sau alte asemenea forme de coabitare etc.

...

5.12 Prin folosirea violului la trafic de ființe umane se înțelege atentarea traficantului asupra relațiilor sociale referitoare la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, indiferent de sex, cu scop de exploatare a ființelor umane și aceste acțiuni nu necesită încadrare juridică suplimentară în baza art.171 [din] Cod[ul] penal.

Prin abuz sexual asupra copilului [în contextul traficului de copii prevăzut la art. 206 din Codul penal] se înțelege acțiunile violente cu caracter sexual, constrângerea la acțiuni cu caracter sexual, acțiuni perverse și asemenea acțiuni nu necesită încadrare juridică suplimentară în baza art. 172, 173, 175 CP.”

74. Legea nr. 60 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, în vigoare din 27 iulie 2012, prevedea că persoanele cu dizabilități au dreptul la servicii sociale primare, specializate și cu specializare înaltă, în vederea reabilitării și incluziunii sociale (art. 52). Tipul serviciului social care urma să fie acordat era determinat de recomandările din programul individual de reabilitare și incluziune socială al persoanei vizate, pe baza unei evaluări inițiale și/sau complexe a persoanei sau a familiei, realizată de către asistentul social local și echipa multidisciplinară. De asemenea, serviciul era adaptat necesităților respectivelor persoane. Administrația publică locală și serviciile sociale locale țineau evidența persoanelor cu dizabilități care beneficiau de servicii sociale în acest context. Astfel de servicii puteau lua forma serviciului de îngrijire socială la domiciliu sau a serviciului de asistență personală atunci când persoanele vizate nu beneficiau de suport din partea copiilor, a familiei extinse sau a altor persoane și aveau nevoie de ajutorul unei alte persoane, conform recomandărilor din programul individual de reabilitare și incluziune socială (art. 53). Angajarea personalului necesar era responsabilitatea administrației publice locale, în timp ce Ministerul era responsabil de elaborarea curriculumului de formare pentru personalul serviciilor sociale. De asemenea, administrația publică locală analiza și evalua problemele sociale ale persoanelor cu dizabilități din aria sa și, în baza rezultatelor obținute, dezvolta și monitoriza implementarea programelor locale de asistență socială pentru aceste persoane (art. 56).

II. DREPTUL INTERNAȚIONAL PERTINENT

A. Organizația Națiunilor Unite

75. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), adoptată de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006 (UN Doc. A/RES/61/106), a fost semnată și ratificată de către Republica Moldova la 30 martie 2007 și, respectiv, 21 septembrie 2010. Prevederile relevante din Convenție stabilesc următoarele:

Articolul 16 – Libertatea de a nu fi supus exploatării, violenței și abuzului

„1. Statele-părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale, educaționale și alte măsuri corespunzătoare pentru a proteja persoanele cu dizabilități ... împotriva tuturor formelor de exploatare, violență și abuz, inclusiv împotriva celor pe criterii de sex.

2. Statele-părți vor lua, de asemenea, toate măsurile corespunzătoare pentru a preveni toate formele de exploatare, violență și abuz, asigurând, printre altele, forme adecvate de asistență și sprijin sensibil la gen și vârstă pentru persoanele cu dizabilități, familiile și îngrijitorii lor, inclusiv prin furnizarea de informații și educație despre cum să evite, să recunoască și să raporteze cazurile de exploatare, violență și abuz. Statele părți vor asigura că serviciile de protecție sunt sensibile la vârstă, gen și dizabilitate.

3. ... Statele-părți vor asigura că toate instituțiile și programele destinate persoanelor cu dizabilități sunt monitorizate eficient de autorități independente.

...
5. Statele-părți vor implementa legi și politici eficiente, inclusiv legislație și politici axate pe femei și copii, pentru a asigura identificarea, investigarea și, atunci când este cazul, urmărirea penală a cazurilor de exploatare, violență și abuz împotriva persoanelor cu dizabilități.”

Articolul 19 – Viața independentă și integrarea în comunitate

„Statele-părți la prezenta Convenție recunosc dreptul egal al tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate, cu șanse egale cu ale celorlalți, și vor lua măsuri eficiente și corespunzătoare pentru a facilita exercitarea deplină de către persoanele cu dizabilități a acestui drept și integrarea și participarea lor deplină și efectivă în comunitate, inclusiv prin asigurarea faptului că:

a) persoanele cu dizabilități au posibilitatea de a-și alege locul de reședință, unde și cu cine să trăiască, în condiții de egalitate cu ceilalți, și nu sunt obligate să trăiască într-un anumit mediu de viață;

b) persoanele cu dizabilități au acces la o gamă de servicii de sprijin în comunitate, inclusiv asistență personală necesară pentru a sprijini viața și integrarea în comunitate și pentru a preveni izolarea sau segregarea de comunitate;

c) serviciile și facilitățile comunitare destinate populației generale sunt disponibile în aceeași măsură persoanelor cu dizabilități și răspund nevoilor acestora.

76. Părțile relevante din Studiul tematic privind dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi în mod independent și de a fi incluse în comunitate, elaborat de către Înalțul Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (UN Doc. A/HRC/28/37, 12 decembrie 2014), au următorul conținut:

„4. În Articolul 19 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Statele-părți la Convenție au recunoscut dreptul egal al tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi în mod independent și de a fi incluse în comunitate, având opțiuni egale cu cele ale altor persoane. ...

13. A trăi în mod independent nu înseamnă a trăi singur sau în izolare. Mai degrabă, aceasta implică exercitarea libertății de alegere și control asupra deciziilor care afectează propria viață, beneficiind de același nivel de independență și interdependență în cadrul societății, în condiții de egalitate cu ceilalți. În consecință, Articolul 19 se referă la „viața independentă și incluziunea în comunitate” ca fiind un singur drept, în cadrul căruia autonomia și incluziunea se susțin reciproc și, împreună, previn segregarea. ...

21. Deși instituționalizarea poate varia de la un context la altul, anumite elemente comune o definesc: izolarea și segregarea de viața comunitară; lipsa controlului asupra deciziilor cotidiene; rutina rigidă, indiferent de preferințele sau necesitățile individuale; activități identice desfășurate în același loc pentru un grup de persoane aflate sub o autoritate centrală; o abordare paternalistă în furnizarea serviciilor; supravegherea aranjamentelor cotidiene fără consimțământ; și un număr disproporționat de persoane cu dizabilități care trăiesc în același mediu. Așadar, instituționalizarea nu se referă doar la traiul într-un anumit cadru fizic; mai întâi de toate, ea presupune pierderea controlului personal ca urmare a impunerii unui anumit aranjament de viață. În acest sens, mediile de dimensiuni reduse, inclusiv locuințele colective, nu sunt neapărat favorizate în raport cu instituțiile mari, dacă controlul general rămâne în mâinile supraveghetorilor.

22. ... Lipsa unei înțelegeri profunde a ceea ce constituie instituționalizarea pentru persoanele cu dizabilități poate conduce la promovarea unor forme noi de instituții, mascate prin schimbări superficiale. ...

3. Dezinstituționalizarea

25. ... Dezinstituționalizarea eficientă implică o abordare sistemică, în cadrul căreia transformarea serviciilor instituționalizate rezidențiale reprezintă doar un element al unei schimbări mai ample care include domenii precum: asistența medicală, reabilitarea, serviciile de sprijin, educația, ocuparea forței de muncă, precum și percepția socială a dizabilității. Dovezile arată că dezinstituționalizarea și sprijinul adecvat îmbunătățesc calitatea vieții și sporesc capacitățile de funcționare individuală ale persoanelor cu dizabilități. ...

26. ... Sprijinul este deosebit de important în tranziția de la viața instituționalizată la viața în comunitate, și ar trebui să includă evaluări individualizate, informare, consiliere, sprijin pentru locuire și asistență financiară. Un astfel de sprijin trebuie să se bazeze pe o coordonare eficientă între furnizorii de servicii din domeniul sănătății, al serviciilor sociale și al locuințelor. ...

34. Asistența personală ar trebui să fie disponibilă pentru toate persoanele cu dizabilități. Cu toate acestea, în multe țări este disponibilă doar pentru persoanele cu anumite tipuri de deficiențe. ... Asigurarea accesului la asistenți personali pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psiho-sociale este esențială pentru tranziția de la o abordare medicală la una socială în privința sănătății mintale și a autonomiei personale.

...

56. Contribuțiile primite pentru acest studiu au conținut descrieri ale diverselor mecanisme existente pentru monitorizarea implementării politicilor de dezinstituționalizare și a incidenței abuzurilor în mediile segregate actuale, precum și pentru asigurarea accesului la justiție. Aceste mecanisme includ: căi generale de atac în justiție, instituții naționale pentru drepturile omului, avocați ai poporului (ombudsmani), organisme specifice înființate prin legislația privind dizabilitatea, organisme de asigurări și mecanisme independente de monitorizare înființate în conformitate cu Articolul 33 alineatul 2 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care prevede că Statele-părți trebuie să țină cont de principiile referitoare la statutul și funcționarea instituțiilor naționale pentru protecția și promovarea drepturilor omului. ...

61. Dezinstituționalizarea presupune o transformare sistemică care depășește simpla închidere a instituțiilor. Pentru a permite participarea socială, aceasta trebuie să asigure: (a) servicii de sprijin individualizat și (b) servicii publice incluzive și de tip universal, în

deplin respect față de voința și preferințele persoanelor cu dizabilități. Formele noi de instituționalizare tind să fie mascate de schimbări superficiale care nu transferă cu adevărat controlul de la furnizorii de servicii către beneficiari, astfel cum o cere abordarea bazată pe drepturile omului în domeniul dizabilității.”

77. Fragmentele relevante din Comentariul general nr. 3 (2016) privind femeile și fetele cu dizabilități, adoptat de către Comitetul ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD), documentul ONU CRPD/C/GC/3 din 25 noiembrie 2016, sunt următoarele:

„29. Femeile cu dizabilități sunt expuse unui risc sporit de violență, exploatare și abuz în comparație cu alte femei. ...

33. Violența sexuală împotriva femeilor cu dizabilități include violul. Abuzul sexual are loc în toate tipurile de medii, atât în instituții publice, cât și private, precum și în cadrul familial sau comunitar. Unele femei cu dizabilități, în special ... femeile cu dizabilități intelectuale, pot fi supuse unui risc și mai mare de violență și abuz, din cauza izolării, a dependenței sau a opresiunii la care sunt supuse.

34. Femeile cu dizabilități pot fi vizate în mod special pentru exploatare economică, ca urmare a deficiențelor lor, ceea ce le poate expune, la rândul său, unui risc sporit de violență. ...

51. Femeile cu dizabilități, mai frecvent decât bărbații cu dizabilități și mai frecvent decât femeile fără dizabilități, sunt lipsite de dreptul la capacitate juridică. Drepturile lor de a-și păstra controlul asupra sănătății reproductive, inclusiv pe baza consimțământului liber și informat, de a întemeia o familie, de a alege unde și cu cine să trăiască, de a-și păstra integritatea fizică și psihică, de a deține și moșteni bunuri, de a-și gestiona propriile afaceri financiare și de a avea acces egal la credite bancare, ipoteci și alte forme de finanțare, sunt adesea încălcate prin sisteme patriarhale de luare a deciziilor prin substituție.

52. Femeile cu dizabilități se confruntă cu obstacole în calea accesului la justiție, inclusiv în ceea ce privește exploatarea, violența și abuzul, din cauza stereotipurilor dăunătoare, a discriminării și a lipsei de adaptări procedurale și rezonabile, ceea ce poate determina chestionarea credibilității lor și respingerea acuzațiilor formulate. Atitudinile negative în aplicarea procedurilor pot intimida victimele sau le pot descuraja în demersurile de căutare a justiției. Procedurile de raportare complicate sau umilitoare, trimiterea victimelor către servicii sociale în locul unor remedii legale, atitudinile disprețuitoare ale poliției sau ale altor autorități de aplicare a legii sunt exemple de astfel de comportamente. Aceste situații pot conduce la impunitate și la invizibilitatea fenomenului, ceea ce, la rândul său, poate determina perpetuarea violenței pe perioade îndelungate. Femeile cu dizabilități pot, de asemenea, să se teamă să raporteze cazuri de violență, exploatare sau abuz din cauza îngrijorării că ar putea pierde sprijinul care este cerut din partea îngrijitorilor lor.”

78. Părțile relevante din Comentariul general nr. 5 (2017) privind dreptul de a trăi independent și de a fi inclus în comunitate, adoptat de către Comitetul ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD), documentul CRPD/C/GC/5, 27 octombrie 2017, sunt expuse după cum urmează:

„3. Articolul 19 [din CDPD] subliniază că persoanele cu dizabilități sunt subiecte de drept și deținători de drepturi. Principiile generale din Convenție (Art. 3), în special respectul pentru demnitatea inerentă, autonomia și independența individului (Art. 3 lit. (a)) și participarea și incluziunea deplină și efectivă în societate (Art. 3 lit. (c)), constituie fundamentul dreptului de a trăi independent și de a fi inclus în comunitate. ...

16. În prezentul comentariu general, se aplică următoarele definiții:

(a) Viața independentă. Viața independentă/traiul independent înseamnă că persoanelor cu dizabilități li se asigură toate mijloacele necesare pentru a-și exercita alegerea și controlul asupra vieții lor și pentru a lua toate deciziile referitoare la aceasta. Autonomia personală și autodeterminarea sunt fundamentale pentru viața independentă.

...

(b) A fi inclus în comunitate. Dreptul de a fi inclus în comunitate se referă la principiul incluziunii și al participării depline și efective în societate, garantat, printre altele, de Articolul 3 lit. (c) din Convenție. ...

(c) Aranjamentele de viață independentă. Atât viața independentă, cât și incluziunea în comunitate se referă la medii de viață situate în afara instituțiilor rezidențiale de orice fel. Nu este „doar” o chestiune de a locui într-o clădire sau într-un anumit spațiu; este în primul rând vorba despre a nu pierde libertatea de alegere personală și autonomia ca urmare a impunerii unor anumite condiții de viață. Nici instituțiile, nici chiar locuințele individuale nu pot fi considerate aranjamente de viață independentă dacă au alte elemente definitorii ale instituțiilor sau instituționalizării. ... Există anumite elemente definitorii, precum: obligativitatea de a împărți asistenți cu alte persoane și lipsa ori influența limitată asupra alegerii persoanelor de la care se acceptă asistență; izolarea și segregarea de viața independentă în comunitate; lipsa controlului asupra deciziilor zilnice; lipsa opțiunii de a alege persoanele cu care se coabitează; rigiditatea rutinei indiferent de voința și preferințele personale; activități identice desfășurate în același loc pentru un grup de persoane aflate sub o anumită autoritate; abordarea paternalistă în furnizarea serviciilor; supravegherea aranjamentelor de locuire; și, de regulă, un număr disproportionat de persoane cu dizabilități care locuiesc în același mediu. ... Politicile de dezinstituționalizare necesită, prin urmare, implementarea unor reforme structurale care depășesc simpla închidere a instituțiilor. ...

(d) Asistența personală. Asistența personală se referă la sprijinul uman dirijat de către persoana beneficiară/„utilizator”, disponibil persoanei cu dizabilități, și este un instrument pentru viața independentă. ...

24. Alegerea și decizia cu privire la modul, locul și persoanele cu care să se locuiască constituie ideea centrală a dreptului de a trăi independent și de a fi inclus în comunitate.

...

25. Adesea, persoanele cu dizabilități nu pot exercita dreptul de a alege, din cauza lipsei de opțiuni. Aceasta este situația, de exemplu, atunci când sprijinul informal al familiei este singura opțiune, atunci când sprijinul nu este disponibil în afara instituțiilor, atunci când locuințele sunt inaccesibile sau atunci când sprijinul nu este oferit în comunitate și este asigurat doar în anumite forme de locuire, cum ar fi locuințele de tip grup sau instituțiile. ...

72. Femeile și fetele cu dizabilități (Art. 6) sunt adesea mai excluse și izolate, și se confruntă cu restricții mai mari privind locul de reședință și aranjamentele de locuire, ca urmare a stereotipurilor paternaliste și a modelelor sociale patriarhale care discriminează femeile în societate. Femeile și fetele cu dizabilități experimentează, de asemenea, discriminare de gen, multiplă și intersectorială, risc sporit de instituționalizare și violență, inclusiv violență sexuală, abuz și hărțuire. Statele-părți trebuie să asigure remedii legale accesibile sau gratuite și servicii de sprijin pentru victimele violenței și ale abuzului. Femeile cu dizabilități care se confruntă cu violență domestică sunt frecvent mai dependente din punct de vedere economic, fizic sau emoțional de agresorii lor, care adesea acționează și ca îngrijitori, ceea ce le împiedică să părăsească relațiile abuzive și conduce la o izolare socială suplimentară. Prin urmare, la implementarea dreptului de a trăi independent și de a fi inclus în comunitate, trebuie acordată o atenție specială egalității de gen, eliminării discriminării pe bază de gen și a modelelor sociale patriarhale.

73. Normele și valorile culturale pot restrânge negativ opțiunile și controlul femeilor și al fetelor cu dizabilități asupra aranjamentelor lor de locuire, pot limita autonomia lor, le pot obliga să locuiască în anumite medii de trai, le pot impune să-și suprimе propriile nevoi în favoarea necesităților altora și să îndeplinească anumite roluri în cadrul familiei. ...

83. Este de o importanță capitală să se asigure că serviciile de sprijin nu lasă spațiu pentru potențiale abuzuri sau exploatări ale persoanelor cu dizabilități sau pentru orice formă de violență împotriva acestora (Art. 16). Monitorizarea sensibilă din perspectiva dizabilității, a genului și a vârstei, precum și remedii legale și măsuri de protecție trebuie să fie disponibile pentru toate persoanele cu dizabilități care utilizează serviciile prevăzute la Articolul 19 și care pot fi expuse abuzului, violenței și exploatării. Deoarece instituțiile tind să izoleze persoanele care locuiesc acolo de restul comunității, femeile și fetele cu dizabilități instituționalizate sunt și mai vulnerabile la violența bazată pe gen, inclusiv sterilizarea forțată, abuzul sexual și fizic, abuzul emoțional și izolarea suplimentară. Ele se confruntă, de asemenea, cu bariere înalte în raportarea acestor forme de violență. Este imperativ ca Statele să includă aceste aspecte în monitorizarea instituțiilor și să asigure accesul la remedii pentru femeile cu dizabilități expuse violenței bazate pe gen în instituții.”

79. Părțile relevante din Comentariul general nr. 6 (2018) privind egalitatea și nediscriminarea, adoptat de către CDPD, documentul CRPD/C/GC/6, 26 aprilie 2018, sunt următoarele:

„51. Drepturile și obligațiile referitoare la egalitate și nediscriminare, prevăzute la Articolul 5 ..., impun oferirea de adaptări procedurale și adecvate vârstei. Aceste adaptări se disting de acomodările rezonabile prin faptul că adaptările procedurale nu sunt limitate de criteriul disproporționalității. Un exemplu de adaptare procedurală este recunoașterea diverselor metode de comunicare ale persoanelor cu dizabilități în fața instanțelor și a tribunalelor. Adaptările adecvate vârstei pot consta în diseminarea de informații privind mecanismele disponibile pentru depunerea plângerilor și accesul la justiție, utilizând un limbaj adecvat vârstei și clar.”

80. Programul Special de Acțiune pentru Combaterea Muncii Forțate al Organizației Internaționale a Muncii a stabilit un număr de unsprezece indicatori ai muncii forțate. Aceștia sunt: (i) abuzul de vulnerabilitate, (ii) înșelăciunea, (iii) restricția de mișcare, (iv) izolarea, (v) violența fizică și sexuală, (vi) intimidarea și amenințările, (vii) reținerea documentelor de identitate, (viii) reținerea salariilor, (ix) obligația de a plăti datorii, (x) condiții abuzive de muncă și locuire, și (xi) ore suplimentare excesive. S-a sugerat că prezența unui singur indicator într-o situație dată poate, în unele cazuri, să indice existența muncii forțate, iar în altele pot fi mai mulți indicatori care, luați împreună, relevă o practică de muncă forțată.

B. Consiliul Europei

81. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane („Convenția anti-trafic”) a fost ratificată de către Republica Moldova la 19 mai 2006 și a intrat în vigoare la 1 februarie 2008. Aceasta definește traficul de ființe umane ca fiind recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor, prin amenințare cu sau utilizarea forței ori a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate, sau prin oferirea sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea cuprinde, cel puțin, exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile asemănătoare sclaviei, servitutea sau prelevarea de organe. Conform Articolului 5 din această Convenție, care

reglementează prevenirea traficului de ființe umane, Statele-membre s-au angajat să stabilească și/sau să susțină politici și programe eficiente de prevenire a traficului de ființe umane, prin mijloace precum: cercetări, campanii de informare, sensibilizare și educare, inițiative sociale și economice și programe de pregătire, destinate în special persoanelor vulnerabile la trafic și profesioniștilor implicați în combaterea traficului de ființe umane.

82. Părțile relevante din Documentul tematic al Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei „Dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi independent și de a fi incluse în comunitate” din iunie 2012 sunt următoarele:

„Nivelurile ridicate de instituționalizare merg mână în mână cu lipsa opțiunilor bazate pe comunitate: lipsa alternativelor comunitare neagă posibilitatea alegerii, deoarece persoanele cu dizabilități care au nevoie de sprijin în viața de zi cu zi nu au o altă opțiune viabilă decât să trăiască într-o instituție. Corolarul este că viața într-o instituție degradează capacitatea unei persoane de a lua decizii. Dezinstituționalizarea trebuie, prin urmare, însoțită de măsuri care să sporească capacitatea decizională a persoanei. Acest lucru evidențiază din nou necesitatea ca factorii de decizie să abordeze reforma legislației privind capacitatea juridică în paralel cu implementarea dreptului de a trăi în comunitate.

Posibilitatea autodeterminării în cadrul instituțiilor este sever inhibată, deoarece viețile sunt gestionate într-un cadru de grup și supuse în toate aspectele regulilor sistemului. ... [A]legerea este negată în toate aspectele vieții, de la deciziile despre unde și cu cine să locuiască, până la cele mai mici detalii ale vieții: când și ce să mănânce, când să doarmă și să se trezească, ce să facă, când să intre și să iasă din incintă. Prin urmare, instituționalizarea limitează sever autonomia, ceea ce contribuie la cronicizarea condiției unei persoane.

Tendința spre violență este inerentă instituțiilor, deoarece viața acolo se desfășoară ca un sistem închis, de obicei departe de ochii publicului. Abuzul și neglijența sunt agravate de raportarea insuficientă sau de lipsa acesteia, de starea de neputință a persoanelor care trăiesc în sistem, de propria lor frică de represalii cauzate de dependența de sistem pentru sprijin de bază, de lipsa accesului la justiție, inclusiv la mecanisme precum oficii ai ombudsmanilor și instanțe, și de barierele de comunicare legate de dizabilitate. ...

Segregarea de societate are loc chiar și în țările unde instituțiile ... au fost desființate. ... În țările fără sau cu foarte puține instituții, dar în care prejudecățile și lipsa sprijinului prevalează, persoanele cu dizabilități pot trăi segregate în comunitățile lor într-un mod care le plasează la cele mai îndepărtate margini ale societății. Persoanele cu dizabilități pot fi închise în propriile locuințe fără a avea legături semnificative cu comunitatea înconjurătoare. Lor le poate lipsi oportunitatea de a merge la școală sau de a fi angajate. În situații extreme, ele pot fi ținute departe de ochii lumii – uneori reținute cu forța – de către membrii familiei care acționează din prejudecată sau neputință în absența sprijinului.

... Modul în care sunt furnizate toate serviciile legate de dreptul de a trăi în comunitate – nu doar serviciile rezidențiale – afectează, de asemenea, gradul în care o persoană este inclusă și participă în comunitate.”

III. INFORMAȚII RELEVANTE DESPRE ȚARĂ

83. Părțile relevante din Raportul Raportoarei Speciale a Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Catalina Devandas-Aguilar, în cadrul misiunii sale în Republica Moldova în perioada

10–17 septembrie 2015 (UN Doc. A/HRC/31/62/Add.2, 2 februarie 2016), sunt următoarele:

„13. Cadrul instituțional al Republicii Moldova a fost modelat de un sistem de protecție socială învechit, reflectând abordarea tradițională a dizabilității ca problemă de asistență socială, întemeiată pe modelul medical al dizabilității. În consecință, cadrul respectiv favorizează puternic instituționalizarea și oferă o supraveghere limitată a instituțiilor, precum și o lipsă de servicii bazate pe comunitate. Totuși, au fost făcuți anumiți pași pozitivi spre a se îndepărta de instituționalizare și a se investi în servicii comunitare. ...

19. Influența omniprezentă a acestei stigmatizări și percepția prejudiciabilă asupra persoanelor cu dizabilități pătrund chiar și în mecanismele de elaborare a politicilor și a legislației, ceea ce conduce la politici de stat concepute adesea în cadrul învechit al modelului medical. Deși Raportoarea Specială a primit informații referitoare la o ușoară schimbare a percepțiilor publice și o anumită reorientare a politicilor în afara modelului medical, persoanele cu dizabilități sunt încă percepute, în mare parte, ca fiind lipsite de capacitate, incapabile să contribuie pozitiv la societate și cel mai bine plasate în sisteme de îngrijire socială segregate de restul societății. Persistența acestei viziuni învechite în politicile publice și sistemele de protecție socială limitează autonomia persoanelor cu dizabilități, inclusiv libertatea de a alege și de a participa la procesele decizionale publice într-un mod care să respecte dreptul lor de a fi tratați în mod egal în raport cu ceilalți membri ai societății.

...

38. Raportoarea Specială este îngrijorată de formele intersectate de discriminare cu care se confruntă femeile cu dizabilități în Republica Moldova. Genul reprezintă o sursă suplimentară de vulnerabilitate și discriminare în rândul persoanelor cu dizabilități. ...

42. Raportoarea Specială cunoaște despre eforturile de reformare a sistemului de tutelă și capacitate juridică, inițial conduse de către un grup de lucru interministerial, care în anul 2014 a adoptat o propunere de reformă ce prevede abolirea tutelei plene și introducerea unor dispoziții privind luarea deciziilor asistate. În cazul în care ar fi adoptată în modul propus de către grupul de lucru, aceasta ar plasa Statul pe calea cea bună pentru implementarea reformelor în conformitate cu Articolul 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități. ...

46. Guvernul Republicii Moldova a inițiat un proces de dezinstituționalizare și a pilotat unele inițiative demne de apreciat privind oferirea de asistență personală și aranjamente de locuire protejată. ... Cu toate acestea, Raportoarea Specială rămâne îngrijorată de amploarea limitată a acestor măsuri; de exemplu, au fost înregistrate 17.000 de cereri pentru asistență personală sau servicii de sprijin comunitar, dar doar 8% dintre ele au fost aprobate. Majoritatea cererilor sunt respinse, aparent din cauza lipsei de fonduri publice. Totuși, Guvernul alocă sume semnificative pentru servicii instituționale, fonduri care ar putea fi redirecționate către protecția socială bazată pe comunitate. ...

55. Toate barierele menționate descurajează persoanele cu dizabilități și familiile lor să raporteze încălcările drepturilor omului, iar cei care au curajul să vorbească au la dispoziție puține mijloace de a obține justiție sau reparații, sau chiar deloc. În cazurile penale, cum ar fi cele referitoare la abuzurile în instituții, plângerile formulate de către persoane cu dizabilități nu sunt adesea investigate corespunzător sau independent, din cauza prejudecăților față de aceste persoane, a intereselor guvernamentale în furnizarea acestor servicii, și a lipsei capacității juridice și a izolării lor fizice. Raportoarea Specială a primit, de asemenea, informații referitoare la presiuni exercitate asupra persoanelor cu dizabilități pentru a-și retrage plângerile privind abuzurile din instituții. În astfel de cazuri, autorii acestor fapte scapă de urmărirea penală și acționează cu un grad ridicat de impunitate, ceea ce contribuie nu doar la perpetuarea unui ciclu de violență și abuz, ci și la privarea persoanelor cu dizabilități, victime ale încălcării drepturilor omului, de acces la remediu și justiție.”

84. Părțile relevante din Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD) privind raportul inițial al Republicii Moldova (UN Doc. CRPD/C/MDA/CO/1, 18 mai 2017) sunt expuse după cum urmează:

„Femeile cu dizabilități (Art. 6)

12. Comitetul este îngrijorat de faptul că femeile și fetele cu dizabilități se confruntă cu discriminare multiplă și excludere în toate domeniile vieții. ... În special, el este preocupat de faptul că: (a) încetarea sarcinii fără consimțământul femeii, pe motiv de dizabilitate, este încă practică; (b) legislația privind prevenirea și combaterea violenței domestice nu oferă protecție persoanelor cu dizabilități, în special femeilor și fetelor; (c) serviciile obișnuite destinate femeilor afectate de violență sunt inaccesibile femeilor și fetelor cu dizabilități și, în loc să ofere adaptări rezonabile, acestea redirecționează femeile cu dizabilități psihosociale și/sau intelectuale către spitale de psihiatrie.

...

14. Comitetul este deosebit de îngrijorat de faptul că femeile cu dizabilități, în special cele cu dizabilități psihosociale și/sau intelectuale, locuiesc încă în instituții în care sunt frecvente cazuri de neglijență, violență, măsuri contraceptive forțate, avorturi forțate, medicație forțată, imobilizare și abuz sexual, inclusiv din partea personalului medical.

...

Accesul la justiție (Art. 13)

26. Comitetul este îngrijorat de lipsa informațiilor despre măsuri și protocoale specifice care să asigure adaptări procedurale, de gen și corespunzătoare vârstei, în cadrul procedurilor judiciare pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv despre furnizarea de formate accesibile de comunicare pentru persoanele cu dizabilități psihosociale și/sau intelectuale. Comitetul observă cu îngrijorare: (a) prejudecățile față de persoanele cu dizabilități, în special cele cu dizabilități psihosociale și/sau intelectuale; (b) lipsa accesului la asistență juridică gratuită pentru persoanele cu dizabilități, în special pentru cele care trăiesc în instituții; (c) lipsa accesului la justiție pentru femeile cu dizabilități în cauze penale referitoare la violența bazată pe gen.

...

A trăi în mod independent și a fi inclus în comunitate (Art. 19)

36. Comitetul este îngrijorat de ritmul lent al procesului de dezinstituționalizare. El este de asemenea preocupat că, în pofida moratoriului executiv referitor la noile internări, persoanele cu dizabilități continuă să fie instituționalizate. De asemenea, el remarcă lipsa unor măsuri legale care să garanteze că persoanele cu dizabilități deja dezinstituționalizate pot trăi în mod independent, precum și lipsa clarității în ceea ce privește responsabilitățile autorităților centrale și locale pentru furnizarea serviciilor comunitare.

37. Comitetul recomandă ca Statul-parte să accelereze procesul de dezinstituționalizare și să asigure aplicarea moratoriului. Se recomandă ca Statul: (a) să pună în aplicare, fără întârziere, planul de acțiune privind reformele legate de dezinstituționalizare, cu termene-limită clare pentru închiderea tuturor instituțiilor rămase; (b) să adopte măsuri legale pentru a permite viața independentă, inclusiv prin asistență personală, și să clarifice responsabilitățile și alocările bugetare ale autorităților centrale și locale; (c) să implice persoanele cu dizabilități, prin intermediul organizațiilor sale reprezentative, în toate etapele procesului de dezinstituționalizare (planificare, implementare, evaluare și monitorizare).”

85. Părțile relevante din Raportul Comisarei pentru Drepturile Omului a Consiliului European, Dunja Mijatović, în cadrul misiunii sale în Republica Moldova în perioada 9-13 martie 2020, ComDH(2020)10, 25 iunie 2020, sunt expuse după cum urmează:

„44. Republica Moldova a ratificat Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD) în anul 2010 și a semnat Protocolul Opțional în anul 2018, care prevede un mecanism individual de plângere. Ulterior, autoritățile au început treptat să modifice cadrul legal și instituțional pentru a-l alinia standardelor Convenției. Este de notat că în anul 2012 a fost adoptată Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. Aceasta a introdus concepte noi precum „adaptare rezonabilă”, „design universal” și „accesibilitate”, precum și măsuri privind educația vocațională, integrarea profesională, sănătatea, reabilitarea și protecția socială. ...

46. În luna septembrie 2018, Guvernul a adoptat Programul Național de Dezinstituționalizare a Persoanelor cu Dizabilități Intellectuale și Psihosociale. Au fost inițiate proiecte-pilot pentru furnizarea de asistență personală și locuințe protejate, deocamdată însă la scară limitată. Comisara a fost informată că Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a evaluat patru instituții psiho-neurologice și două școli-internat pentru copii, pentru a identifica ce tipuri de servicii comunitare sunt necesare pentru reintegrarea beneficiarilor în comunitate. Autoritățile au precizat că doar câțiva copii și adulți pot fi reintegrați în familiile biologice. Principala problemă identificată de către autorități este lipsa locuințelor protejate și a fondurilor adecvate pentru construirea acestora. În prezent există 12 locuințe protejate și comunitare, iar altele sunt în proces de construcție sau renovare. ...

48. Barierele esențiale pentru succesul dezinstituționalizării și al incluziunii în comunitate a persoanelor cu dizabilități continuă să fie lipsa serviciilor comunitare adecvate și lipsa severă de accesibilitate. ...

56. Comisara salută începutul procesului de dezinstituționalizare, dar subliniază că, pentru a avea succes, autoritățile trebuie să extindă și să diversifice serviciile comunitare și locuințele asistate, având grijă ca acestea să nu devină o nouă formă de instituționalizare și segregare, fie și într-un cadru mai mic. Izolarea persoanelor cu dizabilități în instituții sau în locuințele proprii, din cauza lipsei de accesibilitate și a serviciilor de sprijin, subminează participarea și incluziunea lor deplină și efectivă în societate. ...

58. Comisara salută modificările legislative [din anul 2018] destinate să introducă luarea asistată a deciziilor și solicită autorităților să asigure aplicarea acestor dispoziții cu implicarea strânsă a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor reprezentative ale acestora, care ar trebui consultate și informate regulat. Este esențial ca persoanele care oferă sprijin pentru luarea deciziilor în această perioadă inițială să fie bine informate cu privire la rolul lor, iar măsuri de siguranță solide trebuie să fie în vigoare pentru a garanta că sprijinul respectă voința și preferințele persoanei. Comisara consideră că obiectivul pe termen lung trebuie să fie reducerea și, în final, eliminarea recursului la tutelă și alte forme de substituie a deciziilor, prin extinderea utilizării luării asistate a deciziilor. De asemenea, este important ca profesioniștii din domeniul juridic, inclusiv judecătorii, procurorii și avocații, să beneficieze de formare continuă referitoare la aplicarea legislației relevante în conformitate cu standardele internaționale.”

ÎN DREPT

I. OBIECȚIILE PRELIMINARE ALE GUVERNULUI

A. Pretinsa inaplicabilitate a Articolului 4

86. Guvernul a susținut că Articolul 4 din Convenție nu era aplicabil în circumstanțele cauzei. Având în vedere conținutul argumentelor prezentate în acest sens (a se vedea paragrafele 107-109 de mai jos), Curtea consideră că evaluarea acestei obiecții este strâns legată de analiza fondului plângerii reclamantei. Prin urmare, Curtea conexează această obiecție la fondul cauzei.

B. Neepuizarea căilor de atac interne

87. Guvernul a susținut că reclamanta nu s-a plâns niciodată la nivel național că autoritățile nu și-ar fi îndeplinit obligațiile pozitive de a o proteja împotriva relelor tratamente și muncii forțate în timpul șederii sale la fermă. Reclamanta nu a depus nicio acțiune civilă în baza Codului administrativ împotriva internatului sau autorităților locale ori centrale, pentru a le permite acestora să reacționeze prompt și să ia măsurile necesare pentru a-i oferi protecție efectivă. De asemenea, reclamanta nu s-a plâns vreodată de lipsa implementării unor mecanisme de protecție suficiente pentru a preveni potențialele riscuri față de integritatea sa fizică și psihologică după plasarea ei în familie. Mai mult, ea nu inițiasse proceduri civile în baza Codului muncii, așa cum sugeraseră instanțele interne, pentru a stabili existența unor raporturi de muncă și a solicita plata pentru munca prestată la fermă. Guvernul a invitat Curtea să declare inadmisibile plângerile referitoare la presupusa inacțiune a autorităților naționale în a proteja reclamanta de abuzurile și relele tratamente din partea familiei P., din cauza neepuizării căilor interne de atac.

88. Reclamanta a observat că, în situația în care mai multe căi de atac erau potențial disponibile, ea era obligată să epuizeze doar una dintre ele. În contextul plângerilor bazate pe Articolul 4 din Convenție, singura cale de atac efectivă era remediul penal împotriva făptuitorilor. Referitor la plângerile bazate pe Articolul 3 din Convenție, o cale de atac efectivă ar fi trebuit să fie atât preventivă, cât și compensatorie, iar caracterul preventiv al remediei ar fi trebuit să conducă la identificarea și sancționarea celor responsabili. Reclamanta a susținut că o cale civilă de compensare nu ar fi fost capabilă de una singură să satisfacă aceste cerințe descrise mai sus și a invitat Curtea să respingă obiecția preliminară a Guvernului.

89. Curtea observă că Guvernul nu a clarificat în ce măsură era posibil ca reclamanta să inițieze o acțiune civilă, având în vedere că ea însăși fusese lipsită de capacitate juridică. Chiar presupunând că ea ar fi putut iniția astfel de proceduri, Curtea subliniază că, din moment ce obligația procedurală în baza Articolului 4 din Convenție se referă la sarcina autorităților naționale de a aplica în mod efectiv mecanismele relevante de drept penal destinate să interzică și să sancționeze comportamentele contrare acestui Articol (a se vedea *S.M. v. Croația* [MC], nr. 60561/14, § 308, 25 iunie 2020), în principiu, în circumstanțele descrise mai sus, o cale civilă de atac nu poate fi considerată suficientă pentru îndeplinirea obligațiilor pozitive ale Statului. În plus, Curtea observă că instanțele penale au refuzat să recunoască actele făptuitorilor ca fiind de natură penală, bazându-se pe constatări de fapt care par incompatibile cu orice afirmație potrivit căreia reclamanta ar fi fost victima unor acte ilegale. Curtea a constatat anterior că, în sistemul juridic din Republica Moldova, o acțiune civilă bazată pe aceleași fapte și acuzații în privința cărora o cale penală nu a fost eficientă nu ar avea șanse de succes (a se vedea *Scripnic v. Republica Moldova*, nr. 63789/13, § 37, 13 aprilie 2021, și cauzele citate acolo). În aceste condiții, Curtea respinge obiecția Guvernului privind neepuizarea căilor de atac interne.

C. Concluzia generală referitoare la admisibilitate

90. Curtea constată că cererea nu este nici în mod vădit nefondată, nici inadmisibilă din orice alte motive prevăzute la Articolul 35 din Convenție. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

II. DOMENIUL DE APLICARE ȘI CALIFICAREA JURIDICĂ A PLÂNGERILOR

91. Curtea reiterează că acuzațiile referitoare la munca forțată, servitutea sau traficul de ființe umane intră, în mod normal, sub incidența Articolului 4 din Convenție. Totuși, acest fapt nu exclude posibilitatea ca, în anumite circumstanțe, o formă de comportament legată de traficul de ființe umane să ridice probleme și în baza altor dispoziții din Convenție (a se vedea *S.M. v. Croația* [MC], §§ 300 și 303, 25 iunie 2020).

92. Având în vedere jurisprudența sa actuală și natura plângerilor reclamantei, Curtea consideră că aspectele abordate în prezenta cauză nu pot fi examinate exclusiv din perspectiva Articolului 4 din Convenție. Acest lucru se explică prin faptul că prezenta cauză implică și acuzații de violență sexuală, care ar fi avut loc parțial în contextul traficului de ființe umane, dar care nu ar fi fost neapărat comise în scopul traficării și al exploatării (a se vedea, în general, *Rantsev v. Cipru și Rusia*, nr. 25965/04, § 252, CEDO 2010 (extrase), și *C.N. și V. v. Franța*, nr. 67724/09, § 55, 11 octombrie 2012, și a se deosebi de *F.M. și alții v. Rusia*, nr. 71671/16, § 229, 10 decembrie 2024 (nedefinitiv)). De altfel, la nivel național, una dintre principalele nemulțumiri ale reclamantei a fost decizia procurorului de a recalifica plângerile sale referitoare la violența sexuală exclusiv ca elemente ale infracțiunii de trafic de ființe umane. În opinia reclamantei, această abordare a împiedicat investigarea corespunzătoare de către procuror a acuzațiilor sale referitoare la violența sexuală (a se vedea paragrafele 37-42 de mai sus). Într-adevăr, Curtea observă caracterul distinct al acestor două infracțiuni și necesitatea de a evalua acuzațiile reclamantei cu privire la abuzul sexual din partea lui I.P. din perspectiva faptului că exploatarea ar putea să nu fi fost scopul pretinsului abuz. Prin urmare, Curtea constată că în prezenta cauză este justificată o examinare separată a abordării autorităților față de plângerile reclamantei referitoare la viol și abuz sexual (a se vedea paragrafele 191-192 de mai jos). Din acest motiv, Curtea va examina acuzațiile reclamantei referitoare la violența sexuală în baza Articolelor 3 și 8 din Convenție, independent de alegațiile sale cu privire la potențiale fapte de trafic de ființe umane, muncă forțată sau servitute în contextul dezinstituționalizării, analizate în baza Articolului 4 din Convenție.

93. În continuare, Curtea observă că reclamanta se plânge și în baza Articolului 14 din Convenție coroborat cu Articolele 3, 4 și 8. Deși elementul central al fiecărei plângeri este presupusul eșec al autorităților de a lua măsuri suficiente pentru protejarea integrității fizice și a demnității reclamantei împotriva violenței sexuale și exploatării, plângerea fundamentată pe Articolul 14 se bazează pe acuzația mai amplă că acest eșec s-a datorat stereotipurilor generale ale autorităților moldovenești față de femeile cu dizabilități intelectuale și lipsei oricărei încercări de corectare a acestei inegalități (a se vedea paragrafele 205-209). Prin urmare, această plângere nu poate fi absorbită de capetele de cereri formulate în baza Articolelor 3, 4 și 8 luate separat, și

trebuie examinată în mod distinct (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Munteanu v. Republica Moldova*, nr. 34168/11, §§ 76 și 80-83, 26 mai 2020, și *Y v. Bulgaria*, nr. 9077/18, § 120, 22 martie 2022).

III. PRESUPUSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 4 DIN CONVENȚIE

94. Reclamanta s-a plâns că procesul dezinstituționalizării sale dintr-un internat de stat și plasarea sa într-o familie unde a fost forțată să muncească fără a fi plătită a constituit un tratament contrar Articolului 4 din Convenție și că autoritățile nu au reușit să prevină un astfel de tratament și să desfășoare o anchetă efectivă referitoare la circumstanțele plasării și exploatarei sale.

95. Articolul 4 din Convenție are următorul cuprins:

- „1. Nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.
- 2. Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.
- ...”

A. Observațiile părților

1. Reclamanta

96. Reclamanta a susținut că situația în care se aflase ea întrunea elementele materiale ale formei agravate de trafic de ființe umane: ea fusese plasată la fermă în urma unui acord între directorul internatului și două persoane private care i-au primit actele sale de identitate (acțiunea); pentru a fi gospodina lui G.B. și în vederea supunerii sale ulterioare la abuzuri sexuale și muncă forțată (scopul exploatare); prin amenințări, abuz de putere și profitarea de vulnerabilitatea sa extremă cauzată de dizabilitatea intelectuală, și în absența oricărui interes sau vizite din partea autorităților de stat pe parcursul întregii sale aflări la fermă, care au condus la o dependență totală față de I.P. și L.P. pentru supraviețuire (mijloacele). Reclamanta a considerat că aceste elemente echivalau cu sclavie, servitute ori muncă forțată sau obligatorie. Ea a mai arătat că situația sa întrunea opt din cei unsprezece indicatori ai muncii forțate ai Organizației Internaționale a Muncii: abuzul de vulnerabilitate, înșelăciunea, restricționarea libertății de mișcare, izolarea, violența fizică și sexuală, intimidarea și amenințările, reținerea documentelor de identitate și condițiile abuzive de muncă și trai (a se vedea în paragraful 80 de mai sus respectivii indicatori ai muncii forțate).

97. Reclamanta a mai susținut că, din cauza instituționalizării sale pe tot parcursul vieții, ea avusese posibilități limitate de a consimți sau de a se opune aranjamentelor privind locuirea sa la fermă, activitățile casnice și relațiile sexuale cu stăpânul fermei. Ea se obișnuise să asculte ordinele fără să se opună și să perceapă abuzul ca pe ceva normal. În plus, consimțământul era irelevant în contextul unei dizabilități intelectuale, al lipsei de mijloace de subzistență și al izolării, în absența unei evaluări corespunzătoare a rolului pe care l-a avut constrângerea psihologică, aspect pe care autoritățile îl ignoraseră în cazul său. Ea a invocat jurisprudența Curții privitoare la lipsa de alegere și conceptul de consimțământ în contextul traficului de ființe umane (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, § 283 și *Chowdury și alții v. Grecia*, nr. 21884/15, § 96, 30 martie 2017).

98. Potrivit reclamantei, pragul minim pentru a constata existența sclaviei a fost atins, deoarece conduita fusese mascată printr-o procedură legală. Deși ea a căzut de acord că dezinstituționalizarea și viața în comunitate sunt esențiale pentru persoanele cu dizabilități, acestea nu ar trebui niciodată folosite ca justificare pentru plasarea lor în situații similare sclaviei. Invocând scopul dezinstituționalizării, Guvernul a recunoscut indirect că reclamanta nu fusese capabilă să iasă din situația respectivă. Instanțele au folosit aparenta legalitate a plasamentului său la I.P. și L.P. pentru a respinge acuzațiile de trafic și exploatare sexuală, susținând că un plasament legal nu poate constitui trafic. Această logică era eronată, deoarece priva reclamanta de orice drept de a contesta modul în care fusese desfășurat procesul de dezinstituționalizare. Pe durata șederii sale la fermă, ea s-a aflat complet sub controlul lui I.P. și L.P., fără nicio supraveghere sau garanție oferită de către Stat.

99. Reclamanta a făcut referire la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și la Comentariul General nr. 5 al CRPD, în legătură cu definițiile „dezinstituționalizării” și „vieții în comunitate” (a se vedea paragraful 78 de mai sus), precum și în raport cu importanța pe care o are libertatea de alegere, de control și de autodeterminare a unei persoane în acest context.

100. Reclamanta a susținut în continuare că probele colectate la nivel național indicau existența elementelor faptice ale muncii forțate: ea muncise zilnic, de dimineață până seara târziu, fără zile libere, la o fermă unde ea și G.B. erau singurii lucrători permanenți. Ea crezuse că era captivă în acea situație și că nu avea unde să meargă, întrucât revenirea în azil nu era o opțiune. Volumul de muncă pe care-l îndeplinise ea depășea atât de mult treburile casnice obișnuite, încât I.P. și L.P. ar fi trebuit să angajeze personal calificat în cazul în care nu ar fi fost ea. Alternativ, ea a susținut că situația sa echivala cu servitutea, deoarece ea considera că acea condiție era permanentă și imposibil de schimbat. Ea a menționat că I.P. îi spusese că avea legături în poliție. Deși era liberă să meargă în sat, libertatea sa de mișcare trebuia privită într-un context mai larg. Ea încercase să fugă de mai multe ori, dar de fiecare dată fusese adusă înapoi. În orice caz, nu avea cui să se adreseze sau de la cine să ceară ajutor.

101. Reclamanta a susținut că simpla existență a unui cadru legislativ împotriva traficului de ființe umane era insuficientă. Deși exista Legea nr. 241/2005, reclamanta nu fusese niciodată trimisă către serviciile specializate prevăzute de lege, chiar presupunând că astfel de servicii existaseră în practică.

102. Referitor la cadrul legislativ privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, reclamanta a considerat că acesta nu conținea garanții pentru persoane ca ea, capabile să prevină traficul. Dimpotrivă, acel cadru legaliza traficul și permitea abuzul.

103. Reclamanta a susținut că Statul ar fi trebuit să cunoască situația sa, având în vedere că era o persoană cu dizabilități care fusese dezinstituționalizată și plasată într-o familie de către o autoritate publică, printr-un aranjament aprobat de către Stat. Acest aranjament ar fi trebuit să genereze o obligație pozitivă de monitorizare și de asigurare a unor garanții. În cazul de față, era necontestat că nici asistentul social și niciun alt oficial nu vizitase reclamanta la fermă între 2014 și 2018. Așteptarea ca ea să știe de existența asistentului social din sat și să i se adreseze nu era suficientă pentru a îndeplini

obligăția pozitivă a Statului, având în vedere elementele care dovedeau vulnerabilitatea extremă a reclamantei. Prima și singura formă de ajutor oferită reclamantei fusese un număr de urgență operat de către o organizație non-guvernamentală, iar reclamanta se folosise imediat de această oportunitate.

104. Prin urmare, reclamanta nu a susținut că Statul ar fi cunoscut despre situația ei, ci că ar fi trebuit să cunoască. Tocmai lipsa de cunoaștere de către Stat a situației sale reflecta eșecul său de a institui un sistem eficient de protecție împotriva traficului de ființe umane în situații vulnerabile precum a sa. Delegarea serviciilor publice către furnizori privați nu exonera Statul de obligațiile sale legale conform Convenției (a se vedea *O’Keeffe v. Irlanda* [MC], nr. 35810/09, CEDO 2014 (extrase)). În cazul reclamantei, Statul „delegase” obligația sa de îngrijire familiei P., printr-un acord de plasament.

105. Reclamanta a susținut ulterior că investigarea alegațiilor sale nu fusese eficientă. În special, ea a notat că declarațiile sale au rămas consecvente pe tot parcursul procedurilor naționale și că, în orice caz, era incontestabil faptul că ea lucrase toată ziua, dar acest lucru fusese evaluat ca o sarcină zilnică normală. De asemenea, era de necontestat că ea părăsise ferma de mai multe ori, dar se întorsese, deoarece că nu avea unde să meargă. În pofida acestor fapte necontestate, instanțele au ales să accepte probele împotriva reclamantei și să respingă probele în sprijinul cauzei sale, fără a oferi motive relevante. Instanțele nu au reușit să efectueze o evaluare a vulnerabilității sale și a modului în care aceasta i-ar fi putut afecta situația. Ele au achitat inculpații din două motive principale: absența dovezilor de constrângere și faptul că reclamanta fusese plasată în grija lor în conformitate cu o procedură prevăzută de lege. Reclamanta a susținut că autoritățile nu investigaseră câteva piste evidente de anchetă pentru a stabili adevărata natură a relației dintre ea și proprietarii fermei. Nu a fost efectuată o examinare adecvată a traficului de ființe umane în formă agravată, în pofida argumentelor clare referitoare la violența sexuală, care au fost invocate în acest sens în apelurile sale (a se vedea paragrafele 62 și 67 de mai sus).

106. Reclamanta a concluzionat, susținând că impunitatea infractorilor, lipsa unui sistem de justiție penală eficient și lipsa de asistență acordată ei în calitate de victimă în timpul procedurilor naționale au constituit în ansamblu o încălcare a obligațiilor Statului în baza Articolului 4 din Convenție.

2. Guvernul

107. Guvernul a contestat faptul că Articolul 4 din Convenție este aplicabil circumstanțelor cauzei. În acest sens, Guvernul s-a bazat pe constatările de fapt ale instanțelor naționale, care, în viziunea Guvernului, erau relevante la determinarea aplicabilității Articolului 4. El a reținut că instanțele interne îi achitaseră pe I.P. și L.P. de acuzațiile de trafic de ființe umane, după ce au analizat cu atenție toate probele administrate în cursul urmăririi penale. Instanțele naționale au concluzionat că reclamanta fusese plasată în familia lui L.P. și I.P. cu consimțământul său, în scopul reintegrării sale sociale. Guvernul a susținut că materialele din dosar indicau faptul că reclamanta fusese dezinstituționalizată și scoasă din azil în conformitate cu o procedură prevăzută de lege, cu aprobarea tuturor autorităților competente. Mai mult, activitatea pe care ea o desfășurase la fermă nu a fost considerată a depăși sarcinile zilnice

obișnuite ale persoanelor din mediul rural și, în orice caz, nu existau probe că reclamanta ar fi fost forțată să efectueze aceste activități de către I.P. și L.P., care îi asiguraseră toate facilitățile necesare.

108. Guvernul a susținut că reclamanta a confundat procedura legală prin care persoanele cu dizabilități erau dezinstituționalizate în vederea reintegrării lor sociale – procedură care impune adaptarea și implicarea lor în activitățile zilnice specifice vieții rurale – cu traficul de ființe umane. Guvernul a considerat că o astfel de interpretare ar descuraja toate eforturile autorităților interne de a asigura o implicare adecvată și eficientă a persoanelor cu dizabilități în societate. Adresările către I.P. și L.P. ca „stăpâni” vizau proprietatea lor asupra fermei, nu posesia asupra reclamantei.

109. Guvernul a respins, de asemenea, faptul că neplata salariului către reclamantă de către I.P. și L.P. ar echivala automat cu „sclavie” și trafic de ființe umane. Deși instanțele naționale nu au identificat elemente penale, orice litigiu referitor la plată ar putea fi soluționat în fața instanțelor civile, în cazul în care reclamanta ar fi optat pentru această cale juridică. Instanțele naționale nu au reținut că respectivul cuplu ar fi încercat să angajeze reclamanta pentru munca la fermă, ci că au căutat un posibil partener pentru angajatul lor, G.B., integrând astfel pe cât posibil reclamanta în societate.

110. Guvernul a susținut că autoritățile moldovenești au respectat obligațiile care le revin în baza Articolului 4 din Convenție, inclusiv obligațiile pozitive și procedurale.

111. În special, legiuitorul național a instituit un cadru legislativ și administrativ corespunzător, destinat prevenirii și sancționării eficiente a traficului de ființe umane. Guvernul a făcut trimitere la Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, adoptată în vederea implementării angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul combaterii traficului de ființe umane, precum și la diverse dispoziții din Codul penal care incriminează traficul de ființe umane și infracțiunile conexe, prevăd sancțiuni severe și interzic eliberarea condiționată a persoanelor condamnate pentru astfel de fapte. De asemenea, au fost menționate cele șase planuri de acțiuni naționale privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, care au fost adoptate și implementate încă din anul 2001, strategia națională de referire pentru protecția și asistența victimelor și a potențialelor victime ale traficului de ființe umane (2009-2016), precum și cea mai recentă strategie pentru perioada 2018-2023, destinată consolidării continue a eforturilor autorităților relevante și dezvoltării durabile a sistemului național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. Guvernul a invocat și Legea nr. 137/2017 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, care prevede măsuri de reabilitare și protejează suplimentar drepturile și interesele legitime ale victimelor.

112. Guvernul a invocat și cadrul legislativ referitor la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități (Legea nr. 60/2012), potrivit căruia acordarea asistenței sociale pentru aceste persoane este de competența autorităților administrației publice locale. Guvernul s-a bazat și pe regulamentul intern al internatului, care stabilea formele de protecție socială pentru rezidenții săi, precum și regulile de plasare și încetare a plasamentului lor. Astfel, încetarea oricărui plasament era condiționată de acordul Ministerului în calitate de autoritate centrală responsabilă de coordonarea sistemului de incluziune socială

a persoanelor cu dizabilități. Prin urmare, dezinstituționalizarea reclamantei nu a rezultat dintr-un acord privat între familia P. și administrația azilului, ci a fost supusă aprobării Ministerului. Guvernul a mai invocat Hotărârea Guvernului nr. 1263/2016, care a înființat Agenția Națională pentru Asistență Socială, responsabilă de gestionarea serviciilor sociale și a instituțiilor de reabilitare, inclusiv a azilurilor neuropsihiatrice.

113. Guvernul a susținut în continuare că autoritățile și-au îndeplinit obligațiile pozitive prin adoptarea unor măsuri de protecție operațională după dezinstituționalizarea reclamantei. În special, el a invocat că reclamanta părăsise internatul pentru a se integra în familia lui L.P. și I.P. la solicitarea sa și a familiei, în urma unei anchete favorabile din partea serviciilor sociale, cu acordul Ministerului și în baza unui ordin emis de către administrația azilului. Autoritățile au apreciat că reclamanta s-ar fi integrat mai bine în societate în cadrul unui mediu familial. Serviciile sociale locale fuseseră responsabile de urmărirea procesului de integrare. Deși au recunoscut vulnerabilitatea reclamantei din cauza dizabilității sale intelectuale, Guvernul a susținut că dosarul penal național nu conținea niciun indiciu că vreo autoritate ar fi avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință despre un posibil risc de rele tratamente sau muncă forțată la fermă.

114. Înainte de plasarea reclamantei în familia P., autoritățile au cercetat reputația acesteia și condițiile de trai oferite, fără a identifica vreun risc că reclamanta ar putea fi supusă abuzului. Pe parcursul celor cinci ani și jumătate petrecuți la fermă, reclamanta nu s-a plâns niciunei autorități de abuzuri sau rele tratamente. Asistentul social o întâlnește frecvent în sat, întrebase despre starea sa și nu primise nicio plângere. De asemenea, asistentul social nu a identificat vreodată semne de violență, abuz sau exploatare. La nivel intern, reclamanta nu a formulat plângeri privind lipsa de implicare a autorităților, ceea ce Guvernul a interpretat ca o acceptare de către reclamantă a faptului că autoritățile nu aveau cum să cunoască despre abuzurile reclamate. Odată ce autoritățile au fost sesizate, ele au intervenit prompt, au îndepărtat reclamanta din familie și au inițiat o anchetă penală. Guvernul a susținut că situația prezentă este similară cu cea din cauza *X și alții v. Bulgaria* (pre-citată), în care Curtea a constatat că autoritățile nu aveau cunoștință despre riscul de violență sexuală și a concluzionat că nu a existat nicio încălcare.

115. Guvernul a argumentat că afirmația reclamantei, potrivit căreia nu ar fi avut în altă parte unde să locuiască și, prin urmare, fusese forțată să rămână la fermă, este nefondată, deoarece în anul 2021 ea a putut reveni la internat și, pe durata șederii sale la fermă, ea nu solicitase ajutor din partea personalului azilului sau a autorităților locale pentru a găsi un alt loc unde să stea.

116. În concluzie, Guvernul a susținut că autoritățile nu puteau în mod rezonabil să prevadă riscurile asociate cu dezinstituționalizarea reclamantei și, prin urmare, nu au eșuat să adopte măsuri adecvate pentru prevenirea acestora.

117. Referitor la obligația procedurală de a iniția și desfășura o anchetă, Guvernul a susținut că o anchetă penală oficială a fost inițiată după patru zile din momentul depunerii de către reclamantă a plângerii referitoare la viol și abuz sexual, deși declarațiile sale inițiale nu includeau acuzații de raporturi sexuale forțate. Invocând că declarațiile reclamantei fuseseră contradictorii, Guvernul a enumerat măsurile de investigație întreprinse de către poliție: emiterea unui proces-verbal de cercetare la fața locului la fermă, ridicarea

dosarului personal al reclamantei de la internat, efectuarea expertizei medico-legale în privința reclamantei și a lui I.P., pentru a stabili orice semne de raporturi sexuale forțate, evaluarea psihiatrică și psihologică a reclamantei, sesizarea Inspectoratului Muncii pentru efectuarea unei anchete oficiale, audierea martorilor (foști angajați ai fermei, asistentul social, directorul și asistenta medicală de la internat) și a inculpaților, precum și confruntarea martorilor. Guvernul a concluzionat că a fost desfășurată o anchetă efectivă cu privire la ambele capete de acuzare invocate de către reclamantă – trafic de ființe umane și violență sexuală – indiferent de încadrarea juridică finală a faptelor imputate lui I.P. Autoritățile au întreprins toate măsurile posibile și necesare pentru a stabili adevărul și a clarifica circumstanțele cauzei.

118. Guvernul a afirmat că reclamanta avea capacitate juridică deplină și a fost asistată de către un lucrător social în timpul audierii sale de către poliție, care nu considerase necesar să o sprijine prin alte aranjamente procedurale la acel moment, deoarece reclamanta păruse să înțeleagă în permanență atât natura plângerii sale, cât și întrebările adresate ei. Guvernul a arătat că nu a fost necesară adaptarea limbajului folosit sau a procedurii în sine, deoarece reclamanta nu solicitase clarificări adiționale și nu indicase dificultăți de înțelegere. Deși reclamanta nu beneficiase de asistență juridică la acel moment, ea nici nu solicitase o atare asistență și, în orice caz, drepturile și interesele sale erau apărate de către poliție, care acționase în numele ei în calitate de potențială victimă. Deoarece raportul psihologic confirmase capacitatea reclamantei de a percepe cu acuratețe realitatea și de a furniza informații, Guvernul a susținut că nu fuseseră necesare măsuri de investigație adaptate și nu existau motive pentru ca instanțele să nu țină cont de declarațiile sale depuse în aceste circumstanțe.

119. Guvernul a susținut că autoritățile s-au confruntat cu două versiuni contradictorii ale evenimentelor: una prezentată de către reclamantă (potrivit căreia ea fusese o victimă a traficului în urma dezinstituționalizării sale, nu fusese remunerată pentru munca prestată la fermă și fusese abuzată sexual de către I.P.) și alta susținută de declarațiile martorilor și probele administrate în cadrul investigației (potrivit cărora reclamanta acceptase să lucreze la fermă fără remunerare, iar I.P. nu exercitase vreodată violență sexuală sau alte abuzuri asupra sa). Guvernul a subliniat că plângerile reclamantei în fața Curții diferă de declarațiile formulate în fața poliției, care, la rândul lor, diferă de cele oferite în cadrul investigației penale și al procedurilor interne. Fiind confruntate cu aceste versiuni ireconciliabile ale evenimentelor, autoritățile au audiat mai mulți martori în încercarea de a clarifica discrepanțele esențiale care au fost determinante pentru instanța de apel la menținerea sentinței de achitare.

120. Afirmția reclamantei, potrivit căreia ancheta ar fi fost inefficientă, este neîntemeiată. Dosarul intern conținea probe relevante pentru toate acuzațiile, iar instanțele naționale au apreciat că probele referitoare la acuzațiile de trafic de ființe umane nu indică în mod direct săvârșirea vreunei infracțiuni de către I.P. sau L.P., și că nu existau dovezi că ultimii ar fi amenințat sau constrâns reclamanta să muncească la fermă, cu sau fără consimțământul său. Instanțele nu au exclus nicio probă ca inadmisibilă, iar reclamanta nu a prezentat probe suplimentare. Achitarea inculpaților nu echivala cu lipsa unei anchete efective, întrucât obligația de a desfășura o investigație eficientă este una de mijloace, nu de rezultat.

121. Reclamanta și avocatul său fuseseră în permanență implicați în anchetă, având posibilitatea de a depune noi probe, de a propune experți pentru efectuarea unor expertize și de a contesta diversele măsuri de investigație.

122. În concluzie, Guvernul a susținut că autoritățile și-au îndeplinit cu succes obligația de a desfășura o anchetă efectivă și concludentă în legătură cu faptele invocate de către reclamantă, însă respectivele acuzații s-au dovedit a fi neîntemeiate din cauza caracterului contradictoriu al declarațiilor sale, iar probele susțineau nevinovăția inculpaților.

3. *Observațiile terților intervenienți*

(a) Grupul de experți al Consiliului Europei pentru acțiunea împotriva traficului de ființe umane (GRETA)

123. GRETA a formulat observații referitoare la prevenirea traficului de ființe umane, interpretarea conceptului de „abuz de poziție de vulnerabilitate” ca element al infracțiunii de trafic de ființe umane și desfășurarea efectivă a investigării și a urmăririi cauzelor referitoare la traficul de ființe umane.

124. Rapoartele de evaluare ale GRETA au demonstrat că persoanele cu dizabilități se află într-o situație de vulnerabilitate accentuată și sunt expuse unui risc crescut de a deveni victime ale traficului de ființe umane. În mai multe rapoarte naționale, GRETA a remarcat o tendință crescătoare a numărului de persoane cu dizabilități vizate pentru recrutare în scopuri de exploatare.

125. Conform rapoartelor de evaluare ale GRETA, legislația din numeroase State-membre, inclusiv Republica Moldova, include persoanele cu dizabilități în categoria persoanelor vulnerabile și prevede măsuri specifice pentru protejarea lor împotriva exploatării și abuzurilor, precum și pentru garantarea drepturilor lor.

126. Rapoartele de evaluare ale GRETA au acordat o atenție deosebită măsurilor adoptate de către Statele-membre pentru a aborda vulnerabilitatea copiilor în fața traficului de ființe umane, în special a celor plasați în instituții. Copiii aflați în îngrijire instituționalizată sunt deosebit de vulnerabili față de traficul de ființe umane atât în perioada instituționalizării, cât și ulterior, după părăsirea instituțiilor la împlinirea majoratului. Conform rapoartelor GRETA, obligația pozitivă a Statelor de a reduce această vulnerabilitate implică, printre altele, sensibilizarea profesioniștilor din domeniul protecției copilului și a personalului din instituțiile de îngrijire cu privire la fenomenul traficului de ființe umane și instruirea lor în acest domeniu; informarea copiilor cu privire la drepturile lor și la pericolele traficului, ridicarea gradului de conștientizare al copiilor față de drepturile lor și de riscurile traficului de ființe umane, consolidarea rolului și a capacităților centrelor de asistență socială în prevenirea traficului de minori și în sesizarea activă a altor autorități relevante în legătură cu potențiale cazuri de trafic și exploatare, și îmbunătățirea coordonării între agențiile de protecție a copilului și poliție. De asemenea, autoritățile trebuie să efectueze o evaluare de risc corespunzătoare înainte de reintegrarea copiilor în familiile biologice și să extindă sistemele de plasament familial.

127. În unele rapoarte naționale, GRETA a solicitat autorităților să adopte măsuri de prevenție care să se refere în mod specific la persoanele cu

dizabilități intelectuale. Statele-membre au obligația de a asigura că persoanele cu dizabilități beneficiază de îngrijire adecvată și de condiții sigure de locuire, pentru a nu fi expuse riscului de trafic.

128. În mai multe rapoarte naționale, GRETA a recomandat Statelor-părți să-și armonizeze interpretarea noțiunii de „abuz de poziție de vulnerabilitate” cu cea din Convenția împotriva traficului de ființe umane, și să prevadă expres în legislația internă că, în cazul adulților, consimțământul persoanelor supuse traficului la o activitate ce s-a dovedit a fi exploatare este irelevant dacă au fost utilizate mijloace abuzive. Persoanele traficate pot accepta în mod voluntar exploatarea în lipsa unei alternative, pentru a-și asigura existența sau pentru că nu percep situația ca fiind exploatare. Statele-părți trebuie să se asigure că principiul potrivit căruia consimțământul victimei este irelevant se aplică la toate etapele procesului, atunci când victimele sunt identificate, protejate și asistate, inclusiv în contextul procesului penal. Aceasta include și măsuri care să asigure că ofițerii de urmărire penală, procurorii și judecătorii cunosc despre importanța principiului respectiv în contextul cauzelor de trafic.

129. Potrivit celui de-al doilea raport GRETA privind Republica Moldova, dispozițiile care incriminează traficul de ființe umane (art. 165 din Codul penal) cuprind toate elementele prevăzute de Convenția anti-trafic. GRETA a mai observat că instanțele moldovenești au interpretat noțiunea de „abuz de poziție de vulnerabilitate” în conformitate cu prevederile Convenției anti-trafic. Datele statistice referitoare la hotărârile care au fost contestate până la Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova au arătat că trei sferturi din cazurile de trafic de ființe umane implicau un abuz de poziție de vulnerabilitate.

130. Definiția clară a elementelor ce țin de „constrângere”, ca parte componentă a definiției legale a traficului de ființe umane, este esențială pentru înțelegerea factorilor care determină acest fenomen. În locul amenințărilor directe sau al forței fizice, traficanții constrâng adesea victimele să accepte condiții abuzive de muncă prin mijloace subtile, precum amenințarea cu sau reținerea actuală a salariului, și prin exploatarea unor vulnerabilități personale precum statutul migrator nereglementat, lipsa resurselor de trai sau existența unei dizabilități. Constrângerea fizică, cum ar fi limitarea libertății de mișcare a persoanei, nu este o condiție necesară pentru stabilirea existenței unei situații de trafic de ființe umane, deoarece traficul poate avea loc și în contextul unei libertăți de deplasare aparent neîngrădite a victimei.

131. Numărul scăzut de condamnări pentru infracțiuni de trafic de ființe umane este o problemă recurentă menționată în rapoartele GRETA. Printre alte cauze se numără eșecul judecătorilor, al procurorilor și al ofițerilor de urmărire penală de a recunoaște cazurile în care constrângerea psihologică constituie trafic de ființe umane. De exemplu, în al treilea raport privind Spania, GRETA a fost informată că instanțele interpretau legea în sensul excluderii din domeniul de aplicare al infracțiunii de trafic a cazurilor în care victima consimțise la activitatea prestată, indiferent de condițiile în care aceasta se desfășura. GRETA a îndemnat autoritățile să intensifice eforturile pentru a asigura investigarea și încadrarea corectă a faptelor ca trafic de ființe umane, ori de câte ori circumstanțele o permit, indiferent dacă victima a consimțit sau nu la exploatare.

132. GRETA a subliniat că unul dintre obiectivele fundamentale ale Convenției anti-trafic este asigurarea unei investigații și a unei urmăriri penale

efective în cauzele de trafic. În mod constant, GRETA a recomandat Statelor-părți utilizarea măsurilor speciale de investigații pentru colectarea probelor, în loc să se bazeze exclusiv pe declarațiile victimelor.

133. Ofițerii de urmărire penală, procurorii, judecătorii și avocații care nu au o formare adecvată în cauzele de trafic pot manifesta prejudecăți față de victime și pot fi insensibili la dificultățile lor. GRETA a subliniat în repetate rânduri necesitatea îmbunătățirii formării și a specializării lor în domeniul traficului de persoane și al drepturilor victimelor. Dovada unui abuz de poziție de vulnerabilitate poate fi mai greu de identificat decât alte mijloace utilizate pentru comiterea infracțiunii, cum ar fi forța fizică. De aceea, este important ca la etapa de urmărire penală să fie implicați specialiști, precum psihologi, asistenți sociali sau reprezentanți ai ONG-urilor care lucrează cu victimele, pentru a asigura colectarea și prezentarea corespunzătoare a probelor în fața instanței.

134. Procurorii cu care GRETA s-a întâlnit în timpul celei de-a treia vizite de evaluare în Republica Moldova în anul 2019 au menționat că lipsa judecătorilor specializați în cauze de trafic reprezintă o problemă. GRETA a fost informată despre inițierea unui proiect-pilot, conform unei dispoziții a Judecătoriei Chișinău din 18 iunie 2019, prin care a fost constituit un complet specializat în soluționarea cauzelor de trafic de ființe umane și infracțiuni conexe. În cel de-al treilea raport, GRETA a salutat această evoluție și a apreciat că autoritățile moldovenești trebuie să asigure existența unui număr suficient de ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători specializați și instruiți pentru a gestiona cauzele de trafic de ființe umane la nivel național.

(b) Centrul AIRE

135. Centrul pentru Consiliere privind Drepturile Individuale în Europa (Centrul AIRE) a prezentat comentarii referitoare la jurisprudența Curții în baza Articolului 4 din Convenție, obligațiile suplimentare care rezultă din dreptul internațional și domeniul de aplicare al Articolului 53 din Convenție.

136. Referitor la Articolul 4 din Convenție, Centrul AIRE s-a concentrat asupra obligației Statului de a proteja persoanele prin instituirea unui cadru legislativ și administrativ adecvat care să interzică și să sancționeze în mod efectiv traficul de persoane, inclusiv sub forma servituții domestice; de a proteja victimele atunci când știa sau ar fi trebuit să știe că o persoană era expusă riscului de a deveni victimă a traficului; și de a adopta măsuri adecvate pentru îndepărtarea persoanelor din astfel de situații de risc. A fost subliniată importanța identificării timpurii a potențialelor victime ale traficului de către personal instruit și calificat care, în cazul persoanelor cu dizabilități, trebuie să acorde o atenție specială capacității victimei de a consimți la formele de exploatare. Victimelor traficului nu trebuie să li se ceară să se adreseze în mod spontan autorităților și să furnizeze toate probele referitoare la tratamentele interzise. De asemenea, s-a accentuat obligația procedurală a Statului de a desfășura o anchetă efectivă în situații de trafic, reale sau potențiale, atunci când există o suspiciune credibilă că drepturile unei persoane garantate de Articolul 4 din Convenție au fost

încălcate. În cazurile în care o potențială victimă a traficului s-a adresat autorităților, acest fapt creează o oportunitate clară pentru declanșarea unor investigații adecvate a circumstanțelor particulare.

137. Centrul AIRE a făcut referire, de asemenea, la Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane ca instrument interpretativ al obligațiilor Statului în baza Articolului 4. În plus, a susținut că, potrivit Articolului 53 din Convenție, Curtea poate ține cont și de dispozițiile altor instrumente juridice europene și internaționale la care Statul contractant este parte. Având în vedere că Republica Moldova a ratificat Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, Centrul AIRE a subliniat vulnerabilitatea sporită a femeilor cu dizabilități în fața exploatării și a traficului.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

138. O conduită sau o situație poate intra sub incidența traficului de ființe umane în sensul Articolului 4 din Convenție doar dacă sunt întrunite toate elementele constitutive (acțiune, mijloace, scop) ale definiției internaționale a traficului de persoane. Cu alte cuvinte, în conformitate cu principiul interpretării armonioase a Convenției și a altor instrumente de drept internațional, și având în vedere că Convenția nu oferă o definiție proprie a traficului de persoane, o conduită sau o situație nu poate fi calificată drept trafic de ființe umane dacă nu întrunește criteriile stabilite în acest sens în dreptul internațional. Din perspectiva Articolului 4 din Convenție, noțiunea de trafic de ființe umane include atât traficul intern, cât și transnațional, indiferent dacă este legat sau nu de criminalitatea organizată, atâta timp cât sunt prezente elementele constitutive prevăzute în Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane și în Protocolul de la Palermo (care completează Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate). În această situație, o astfel de conduită sau o asemenea situație de trafic de persoane intră în sfera de aplicare a Articolului 4 din Convenție (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, §§ 289-290, 296-297 și 303).

139. Servitutea constituie o „formă deosebit de gravă de negare a libertății”. Ea presupune „obligația de a presta cuiva servicii impusă prin constrângere” și, în consecință, este asociată cu noțiunea de „sclavie” în sensul Articolului 4 § 1 din Convenție (a se vedea *C.N. și V. v. Franța*, nr. 67724/09, § 89, 11 octombrie 2012).

140. Servitutea implică, pe lângă obligația de a presta anumite servicii pentru altcineva, și obligația „țăranului” de a locui pe proprietatea altei persoane și imposibilitatea de a-și modifica condiția (a se vedea *Siliadin v. Franța*, nr. 73316/01, § 123, CEDO 2005-VII, și *S.M. v. Croația*, pre-citată, § 280).

141. Având în vedere aceste criterii, Curtea reține că servitutea corespunde unei forme particulare de muncă forțată sau obligatorie, fiind, cu alte cuvinte, o muncă forțată sau obligatorie „agravată”. De fapt, caracterul distinctiv fundamental al servituții față de munca forțată sau obligatorie, în sensul Articolului 4 din Convenție, constă în sentimentul victimei că situația sa este permanentă și improbabil de schimbat. Este suficient ca acest sentiment să fie determinat de criteriile obiective menționate mai sus sau să fie creat ori întreținut de către persoanele responsabile de respectiva situație (a se vedea *C.N. și V. v. Franța*, pre-citată, § 91).

142. În prezent, este un principiu bine-stabilit că atât traficul național, cât și cel transnațional, indiferent dacă este legat sau nu de criminalitatea organizată, intră în domeniul de aplicare al Articolului 4. Așadar, nu este necesară calificarea exactă a tratamentului contestat ca fiind „sclavie”, „servitute” sau „muncă forțată” (a se vedea *V.C.L. și A.N. v. Regatul Unit*, nr. 77587/12 și 74603/12, § 148, 16 februarie 2021).

143. O situație sau o conduită poate fi calificată drept trafic de ființe umane în sensul Articolului 4 numai dacă sunt întrunite cele trei elemente constitutive ale definiției internaționale a traficului de ființe umane prevăzute de Convenția anti-trafic și de Protocolul de la Palermo: (1) o acțiune – recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor; (2) mijloacele – amenințarea sau utilizarea forței ori alte forme de constrângere, răpirea, fraudă, înșelăciunea, abuzul de putere sau de o poziție de vulnerabilitate, sau oferirea/primirea de plăți ori avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane care are control asupra altei persoane; (3) scopul de exploatare, inclusiv cel puțin exploatarea prostituției altora, alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute ori prelevarea de organe (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, §§ 290 și 303; și cu privire la elementul „mijloace”, *Krachunova v. Bulgaria*, nr. 18269/18, §§ 148-154, 28 noiembrie 2023). Evaluarea prezenței tuturor elementelor constitutive ale „traficului de ființe umane” într-un caz concret și/sau a incidenței problemei de servitudine și/sau muncă forțată sau obligatorie este o chestiune faptică și trebuie realizată în lumina tuturor circumstanțelor relevante ale cauzei (a se vedea *Chowdury și alții*, pre-citată, §§ 99-101 și *T.V. v. Spania*, nr. 22512/21, § 90, 10 octombrie 2024).

144. Curtea reiterează că, în conformitate cu Articolul 4 din Convenție, Statul poate fi tras la răspundere nu doar pentru acțiunile sale directe, ci și pentru omisiunea de a proteja în mod efectiv victimele sclaviei, ale servituții sau ale muncii forțate ori obligatorii, în temeiul obligațiilor sale pozitive (a se vedea *C.N. și V. v. Franța*, pre-citată, § 69, cu referințele ulterioare).

145. Cadrul general al obligațiilor pozitive prevăzute de Articolul 4 include: (1) obligația de a adopta un cadru legislativ și administrativ pentru interzicerea și sancționarea traficului; (2) obligația, în anumite circumstanțe, de a adopta măsuri operaționale pentru protecția victimelor sau a potențialelor victime ale traficului; și (3) o obligație procedurală de a desfășura o anchetă în situații de potențial trafic. În general, primele două aspecte ale obligațiilor pozitive pot fi considerate materiale, iar cel de-al

treilea aspect reflectă obligația procedurală (pozitivă) a Statelor (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, § 306).

2. Aplicarea principiilor menționate mai sus în prezenta cauză

(a) Dacă circumstanțele cauzei prezente ridică o problemă în baza Articolului 4 din Convenție

146. Referitor la aplicabilitatea protecției oferite de Articolul 4 în contextul traficului de ființe umane sau al altor tratamente interzise de această prevedere, Curtea trebuie să examineze dacă, în circumstanțele unei cauze concrete, reclamantul a formulat o plângere susținută de argumente rezonabile sau dacă exista o probă *prima facie* că el a fost supus unui astfel de tratament interzis (a se vedea, în acest sens, *S.M. v. Croația*, pre-citată, § 324, cu referințele ulterioare; a se vedea și *Rantsev*, pre-citată, § 288, unde s-au făcut referiri la situații de „potențial trafic”). O asemenea evaluare trebuie să se bazeze pe circumstanțele existente în momentul în care au fost formulate acuzațiile relevante sau atunci când probe *prima facie* referitoare la tratamentul contrar Articolului 4 au fost aduse la cunoștința autorităților, și nu pe concluziile ulterioare rezultate în urma finalizării investigației sau a procedurilor relevante. Acest aspect este cu atât mai valabil atunci când există acuzații că respectivele concluzii și procedurile interne relevante au fost afectate de vicii procedurale semnificative. Într-adevăr, bazarea pe aceste constatări și concluzii interne ar implica riscul creării unui raționament circular, prin care o cauză care se referă la o plângere susținută de argumente rezonabile sau probe *prima facie* privind tratamentul contrar Articolului 4 să rămână în afara controlului Curții în baza Convenției (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, § 325).

147. În prezenta cauză, reclamanta a sesizat autoritățile interne, susținând că a fost izolată la fermă, unde fusese agresată sexual și muncise fără a fi remunerată, în pofida solicitărilor sale de a fi plătită (a se vedea paragrafele 16, 17 și 21 de mai sus, referitoare la declarațiile sale din timpul urmăririi penale). Deși primele sale declarații s-au concentrat în principal pe violența sexuală, în situația sa erau prezente elemente ale unui potențial trafic de ființe umane și/sau servitute domestică. În special, ea a vorbit despre înțelegerea prin care fusese luată la fermă pentru a lucra și/sau pentru a deveni soția unui alt lucrător, despre dizabilitatea sa intelectuală, munca neremunerată, lipsa unui alt loc de trai, combinată cu amenințările că va fi alungată de la fermă în cazul în care va cere bani, și elementele distincte de violență sexuală. Inițial, ei i s-a promis că va părăsi internatul și va lucra și locui la fermă, deși nu a negociat o remunerație în prealabil. I.P. și L.P. au efectuat toate aranjamentele necesare pentru a scoate legal reclamanta din azil, conformându-se cu procedura obligatorie prevăzută de lege.

148. Pe parcursul urmăririi penale, martorii au confirmat că văzuseră reclamanta muncind la fermă (curățând grajdurile, gătind și făcând curățenie în casă), iar Inspectoratul Muncii a confirmat că ea nu fusese angajată legal acolo (a se vedea paragrafele 23 și 29-33 de mai sus). Deși investigația inițială s-a referit la acuzații de viol și abuz sexual, o anchetă penală corespunzătoare cu privire la trafic de ființe umane a fost pornită după ce avocata reclamantei

depusese la poliție o cerere oficială de a investiga traficul de ființe umane, în baza declarațiilor martorilor (a se vedea paragrafele 27 și 35).

149. În opinia Curții, circumstanțele de mai sus indică în mod clar că reclamanta a formulat o plângere susținută de argumente rezonabile și că existau probe *prima facie* că fusese victima unui tratament contrar Articolului 4 din Convenție, în modul definit de către Curte (a se vedea paragrafele 138-142 de mai sus). În special, situația personală a reclamantei – dizabilitatea intelectuală și sexul, pe fundalul instituționalizării sale de-a lungul vieții – cu certitudine sugera că ea făcea parte dintr-un grup vulnerabil, iar rolul lui I.P. și L.P. în calitate de îngrijitori indica faptul că ei puteau adopta o poziție dominantă în raport cu reclamanta și puteau abuza de vulnerabilitatea ei în scop de exploatare. În plus, metodele folosite de către I.P. și L.P. pentru a recruta muncitori de la azil sau pentru a o alege pe reclamantă drept „soție” pentru un angajat (a se vedea paragrafele 30, 46, 49 și 50), precum și respectarea tuturor cerințelor legale pentru plasarea ei în familia lor, pot constitui indicii ale unei forme de recrutare și adăpostire în scop de exploatare – „acțiuni” specifice traficului (a se vedea paragrafele 77 și 124 de mai sus pentru informații despre riscurile particulare de exploatare a femeilor cu dizabilități intelectuale și tendințele de creștere a numărului de persoane cu dizabilități vizate de către traficanți pentru recrutare). Același lucru este valabil în cazul presupusei promisiuni de angajare, pe fondul incapacității reclamantei de a identifica un motiv de îngrijorare. Se mai observă că dizabilitatea reclamantei și instituționalizarea sa pe termen lung, combinate cu aparenta lipsă a unei rețele de sprijin după ieșirea din instituție și diferitele forme mai subtile de constrângere aplicate, au oferit un context pentru prezența elementului de „mijloace” al traficului (abuzul de vulnerabilitate). Același lucru se poate afirma despre situația reclamantei prin care, aparent, ea nu avea o alternativă reală de locuire. Acest fapt, coroborat cu formele subtile de constrângere pentru a presta diverse sarcini în schimbul hranei și al adăpostului, ridică o problemă privind existența servituții domestice ca „scop exploatator” specific traficului, care constituie în sine o formă de tratament interzisă de Articolul 4 din Convenție.

150. În concluzie, Curtea constată că reclamanta a formulat o plângere susținută de argumente rezonabile privind faptul că fusese supusă unui tratament contrar Articolului 4 din Convenție – trafic de ființe umane și/sau servitute – și că existau probe *prima facie* în acest sens, ceea ce a activat obligațiile pozitive ale autorităților interne în baza acestei dispoziții (a se compara cu *C.N. v. Regatul Unit*, pre-citată, § 72). Prin urmare, Curtea respinge excepția preliminară a Guvernului privind aplicabilitatea Articolului 4, pe care a conexas-o la fond (a se vedea paragraful 86 de mai sus).

151. Corespunzător, Curtea va examina în continuare modul în care Statul reclamat și-a respectat obligațiile sale pozitive în baza Articolului 4 din Convenție (a se vedea paragraful 145 de mai sus).

(b) Obligația pozitivă de a institui un cadru legislativ și administrativ adecvat

152. La evaluarea existenței unei încălcări a Articolului 4, trebuie avut în vedere cadrul relevant juridic sau de reglementare în vigoare. Gama de garanții

prevăzute de legislația națională trebuie să fie adecvată pentru a asigura protecția practică și efectivă a drepturilor victimelor sau ale potențialelor victime ale traficului de ființe umane (a se vedea *Rantsev*, § 284, și *S.M. v. Croația*, § 305, ambele pre-citate). În cauza *Siliadin* (pre-citată, §§ 89 și 112), Curtea a confirmat că Articolul 4 impune Statelor-membre o obligație pozitivă specifică de a incrimina și urmări penal în mod eficient orice act care are drept scop menținerea unei persoane într-o situație de sclavie, servitute sau muncă forțată ori obligatorie. Pentru a respecta această obligație, Statele-membre trebuie să instituie un cadru legislativ și administrativ care să interzică și să sancționeze traficul de ființe umane. Curtea observă că Protocolul de la Palermo și Convenția Consiliului Europei împotriva traficului de ființe umane se referă la cerința unei abordări cuprinzătoare a combaterii traficului, care să includă, pe lângă măsurile de pedepsire a traficantilor, măsuri de prevenție și de protecție a victimelor. Din dispozițiile acestor două instrumente este cert că Statele-părți, incluzând aproape toate Statele-membre ale Consiliului Europei, și-au format opinia că doar o combinație de măsuri care adresează toate cele trei aspecte poate fi eficientă în lupta cu traficul. Prin urmare, obligația de a incrimina și pedepsi traficul de ființe umane este doar un aspect al angajamentului mai larg al Statelor-membre de a combate acest fenomen. Întinderea obligațiilor pozitive care rezultă din Articolul 4 trebuie considerată în acest context mai larg (a se vedea *Rantsev*, § 285, și *S.M. v. Croația*, § 305, ambele pre-citate).

153. Curtea observă că, la momentul evenimentelor, în Republica Moldova era în vigoare o legislație care interzicea traficul, sclavia și munca forțată (a se vedea paragrafele 71-72 de mai sus). Această legislație reflecta prevederile Convenției anti-trafic și interzicea traficul, sclavia, practicile asemănătoare sclaviei (servitutea, dependența pentru datorii, căsătoria forțată) și munca forțată, iar consimțământul nu reprezintă o formă de apărare față de infracțiuni. Legislația prevede pedepse severe. De asemenea, este inclusă și obligația Statului de a proteja victimele și victimele potențiale. GRETA a constatat că în cadrul juridic moldovenesc se regăseau toate elementele cerute de Convenția anti-trafic (a se vedea paragraful 129 de mai sus). Prin urmare, Curtea nu consideră că circumstanțele prezentei cauze ar putea da naștere unor îngrijorări referitoare la caracterul adecvat al cadrului juridic penal în raport cu formele de tratament invocate.

154. Curtea mai observă că, în legătură cu „condițiile similare sclaviei”, *id est* servitutea, Codul penal al Republicii Moldova nu se referă la alte forme de servicii sau raporturi decât relațiile forțate de căsătorie și concubinaj (a se vedea art. 167 din Codul penal în paragraful 71 de mai sus). Acest lucru contrastează cu definiția practicilor similare sclaviei oferită de Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, care include și „furnizarea anumitor servicii”, acoperind și relațiile conjugale/extraconjugale forțate (a se vedea paragraful 72 de mai sus). Deși Curtea este pregătită să accepte că cele două legi ar putea fi aplicate simultan, ceea ce nu ar conduce la o situație care ar împiedica autoritățile de urmărire penală să urmărească în mod legal faptele de servitute (spre deosebire de situația din *C.N. v. Regatul Unit*, pre-citată, §§ 80-82), astfel de discrepanțe pot genera dificultăți practice. Chiar și așa, Curtea nu consideră că circumstanțele

prezentei cauze ar putea da naștere unor preocupări referitoare la caracterul adecvat al legislației penale.

155. Cu toate acestea, pot fi identificate mai multe vulnerabilități în ceea ce privește cadrul legal și administrativ, precum și caracterul adecvat al politicii de dezinstituționalizare din Moldova în raport cu persoanele cu dizabilități intelectuale care au fost lipsite de capacitate juridică. Prevederile legale referitoare la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și serviciile de sprijin aferente au fost adoptate în anul 2012. Cu toate acestea, Raportorul special al ONU în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități a constatat, după vizita sa în Moldova în anul 2015, lipsa serviciilor comunitare și absența unui cadru legal pentru luarea asistată a deciziilor în cazul persoanelor cu dizabilități care au fost lipsite de capacitate juridică (a se vedea paragraful 83 de mai sus). Comitetul CDPD, în observațiile sale finale din anul 2017 referitoare la Republica Moldova, la fel a notat preocuparea sa în raport cu lipsa măsurilor legale care să asigure că persoanele cu dizabilități care au fost dezinstituționalizate pot să trăiască în mod independent, precum și neclaritățile referitoare la responsabilitățile autorităților centrale și locale în raport cu prestarea serviciilor comunitare (a se vedea paragraful 84 de mai sus). Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, în raportul său din anul 2020, a constatat că un program național de dezinstituționalizare fusese lansat de către Guvern în luna septembrie 2018 și că primul pas era de a efectua o apreciere a necesităților în raport cu serviciile comunitare, fără de care dezinstituționalizarea n-ar fi posibilă în practică (a se vedea paragraful 85 de mai sus).

156. Curtea recunoaște evoluțiile pozitive ale Republicii Moldova în domeniul dezinstituționalizării, raportate de către diverse organisme internaționale. Cu toate acestea, Curtea observă că aceste progrese s-au înregistrat cu mult timp după plasarea reclamantei în familia P., în anul 2013. Deși Statele-părți au obligația de a asigura că persoanele cu dizabilități aflate în grija Statului beneficiază de îngrijire efectivă și de măsuri sigure de acomodare instituite, astfel încât ele să nu fie supuse riscului de traficare, Guvernul nu a oferit Curții informații despre disponibilitatea, la acel moment, a unui proces de luare asistată a deciziilor, a unei evaluări a nevoilor la nivel național, a serviciilor comunitare sau a unor mecanisme de monitorizare capabile să prevină abuzul într-o asemenea situație. Astfel cum au notat organismele internaționale, dezinstituționalizarea presupune o transformare de sistem care depășește închiderea cadrului instituțional și impune servicii de sprijin individualizat și servicii principale incluzive, precum și mecanisme de monitorizare. În lipsa unui cadru pentru o asemenea transformare sistemică, rezultatul final ar putea fi o nouă formă de instituționalizare, deghizată prin schimbări superficiale care păstrează – sau chiar amplifică – riscul de abuz și exploatare (a se vedea referințele la textele internaționale referitoare la dezinstituționalizare și monitorizare în paragrafele 76, 78 și 82 de mai sus, și la aprecierea obligatorie a riscurilor înainte de plasarea într-un mediu familial, în paragrafele 126-127 de mai sus).

157. În aceste condiții, Curtea concluzionează că, la momentul evenimentelor, cadrul legal existent în Republica Moldova, prin care persoanele cu dizabilități intelectuale lipsite de capacitate juridică erau dezinstituționalizate, nu a oferit reclamantei o protecție practică și efectivă

împotriva traficului și/sau a altor forme de tratament contrare Articolului 4 din Convenție.

(c) Obligația pozitivă de a lua măsuri de protecție

158. La fel ca în cazul Articolelor 2 și 3 din Convenție, Articolul 4 poate impune Statului, în anumite condiții, obligația de a lua măsuri operaționale pentru a proteja victimele (sau potențialele victime) de a fi supuse traficării. Pentru ca să apară o obligație pozitivă de a întreprinde măsuri operaționale în circumstanțele unui caz particular, trebuie să se demonstreze că autoritățile publice știau sau trebuiau să știe despre circumstanțele care dădeau naștere la o bănuială credibilă că o persoană identificată a fost victimă sau se afla într-un risc real și imediat de a deveni victimă a traficului ori de a fi exploatată în sensul Articolului 3 lit. (a) din Protocolul de la Palermo și al Articolului 4 lit. (a) din Convenția anti-traffic a Consiliului Europei. În caz afirmativ, atunci când autoritățile nu au luat măsuri corespunzătoare în limita atribuțiilor sale de a îndepărta persoana de la acea situația de risc, va avea loc o încălcare a Articolului 4 din Convenție (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, § 305).

159. La evaluarea faptului dacă a apărut o obligație pozitivă de a lua măsuri operaționale pentru a proteja reclamanta în prezenta cauză, Curtea consideră esențial faptul că, în modul notat mai sus, pregătirea și implementarea politicii de dezinstituționalizare au fost afectate de deficiențe grave, în special din cauza lipsei în practică a serviciilor de sprijin și a mecanismelor de monitorizare.

160. În special, nu s-a realizat nicio evaluare a riscului atunci când I.P. și L.P. au venit la internat și au solicitat să ia reclamanta la ferma lor, deși ei căutau în mod explicit o femeie din internat pentru a lucra la fermă și/sau a deveni gospodina sau mireasa unui alt angajat, astfel cum au indicat mai târziu declarațiile martorilor. O asemenea solicitare ar fi trebuit să servească drept semnal de alarmă pentru autorități. Totuși, plasarea reclamantei a fost autorizată, invocându-se consimțământul și voința proprie a reclamantei, în pofida dizabilității intelectuale, care ar fi împiedicat-o să aprecieze pe deplin implicațiile unei asemenea decizii, în special în lipsa unui mecanism de sprijin în luarea deciziilor și într-un context în care ea fusese privată în mod efectiv de capacitate juridică (a se vedea paragraful 5 de mai sus). Curtea observă că Guvernul nu a furnizat informații privind numirea unui tutore sau restabilirea capacității sale juridice între timp, deși, în pledoaria sa, pare să se fi bazat pe faptul că reclamanta avea capacitate juridică deplină (a se vedea paragraful 118 de mai sus).

161. Deși Ministerul solicitase în mod explicit monitorizarea post-intervenție (a se vedea paragraful 11 de mai sus), Guvernul nu a furnizat dovezi care să indice că reclamantei i s-a oferit ulterior sprijin efectiv și monitorizare de către serviciile sociale, în afară de declarațiile unui asistent social care s-a referit la o singură vizită la fermă pentru a inspecta condițiile de trai și la întâlnirile sale ocazionale cu reclamanta (a se vedea paragrafele 29 și 52 de mai sus). Aceasta contrastează cu aranjamentele actuale instituite de către autorități (a se vedea paragraful 70 de mai sus). Lipsa sprijinului și a monitorizării la acel moment a contribuit decisiv la izolarea ulterioară reclamantei într-un mediu în

care nu avea cunoscuți, prieteni sau persoane în care putea avea încredere, astfel fiind agravată vulnerabilitatea sa preexistentă.

162. În opinia Curții, existau indicii suficiente pentru ca autoritățile să fie conștiente de circumstanțele care dădeau naștere unei bănuieli credibile că reclamanta se afla într-un risc real și imediat de a fi victimă a traficului sau a exploatării. Prin urmare, a apărut o obligație pozitivă de a lua măsuri operaționale de protecție în privința reclamantei.

163. Curtea reiterează că autoritățile moldovenești, în contextul Convenției anti-traffic, și-au asumat obligația de a asigura că persoanele cu dizabilități vor beneficia de măsuri de protecție care nu le va expune traficului sau exploatării, de a efectua o evaluare a riscurilor înainte de a decide în privința plasamentului, și de a instrui în mod adecvat toți funcționarii din domeniile relevante, pentru a le permite să identifice potențialele victime ale traficului (a se vedea paragrafele 124, 126, 132, 133 de mai sus). Funcționarii instruiți insuficient pot avea prejudecăți vizavi de potențialele victime ale traficului și pot fi insensibili în raport cu problemele pe care ele le experimentează.

164. Curtea observă că, deși nu au fost luate măsuri preventive, autoritățile au reacționat după ce reclamanta s-a plâns la linia telefonică de urgență. Ea a fost îndepărtată de la fermă și relocată, iar o cauză penală a fost inițiată cu promptitudine.

165. Eventualele deficiențe ale anchetei vor fi analizate mai jos. Cu toate acestea, Curtea concluzionează că deficiențele din procesul de plasare și lipsa sprijinului din partea autorităților înainte și după plasarea reclamantei în familia P., în circumstanțe care dădeau naștere unei bănuieli credibile că ea ar putea fi supusă traficului sau exploatării, au condus la neîndeplinirea obligației autorităților moldovenești de a lua măsuri de protecție în privința reclamantei.

166. Având în vedere concluziile de mai sus (a se vedea paragrafele 157 și 165), Curtea constată că a avut loc o încălcare a Articolului 4 din Convenție sub aspect material.

(d) Obligația procedurală de a investiga potențialul trafic de ființe umane și/sau servitute

167. Ținând cont de sfera obligațiilor pozitive ale Statului reclamat, Curtea va analiza plângerea reclamantei referitoare la un răspuns deficitar din partea autorităților interne în raport cu acuzațiile sale de trafic de persoane și/sau alte tratamente contrare Articolului 4 din Convenție. La efectuarea acestei analize, Curtea va examina dacă au existat vicii sau deficiențe semnificative în procedurile naționale relevante și în procesele decizionale în sensul jurisprudenței sale, și anume dacă aceste deficiențe au fost de natură să submineze capacitatea anchetei de a stabili circumstanțele relevante ale cauzei (a se vedea *S.M. v. Croația*, pre-citată, §§ 317-320).

168. În prezenta cauză, deși organele de urmărire penală au reacționat prompt la acuzațiile reclamantei, ele nu au urmărit anumite piste evidente de anchetă care ar fi putut clarifica circumstanțele cazului și stabili împrejurările în care reclamanta a fost plasată în familia lui I.P. și L.P. După cum s-a subliniat deja, această obligație rezultă din obligația procedurală a autorităților interne și nu depinde de inițiativa victimei sau de responsabilitatea ei pentru efectuarea măsurilor de investigație. Deoarece organele de urmărire penală sunt

mai bine plasate decât victima pentru a desfășura o anchetă, acțiunea sau inacțiunea victimei nu poate justifica inacțiunea din partea autorităților (ibid., §§ 314 și 336). Acest aspect este cu atât mai relevant în cazul în care potențiala victimă este o persoană cu dizabilități intelectuale, care ar putea să nu aibă capacitate juridică.

169. În acest sens, de exemplu, se remarcă faptul că nu există indicii că organele de urmărire penală ar fi depus vreun efort pentru a cerceta diligența administrației internatului și luarea în considerare a drepturilor reclamantei în procesul de facilitare a cererii lui I.P. și L.P. de a lua reclamanta în grija lor. Cu toate acestea, după cum s-a notat mai sus, vulnerabilitatea ei, combinată cu motivul declarat al cuplului de a găsi o muncitoare la fermă și/sau o soție pentru un alt lucrător, ar fi trebuit să ridice un semnal de alarmă. Nu s-a evaluat rolul personalului sau al administrației internatului la „selectarea” reclamantei ca fiind potrivită pentru I.P. și L.P. Ancheta nu a abordat nici eșecul voluntar sau neglijent al serviciilor sociale de a realiza monitorizarea ulterioară solicitată de către Minister.

170. Mai mult, pe tot parcursul investigației și ulterior, după ce informațiile relevante ieșiseră la iveală în timpul procesului, autoritățile nu au încercat să evalueze toate elementele referitoare la vulnerabilitatea reclamantei. Nu s-a investigat dacă reclamantei i-a fost desemnat un tutore legal înainte sau după plasarea sa în grija lui I.P. și L.P., deși fusese lipsită de capacitate juridică în anul 2011, iar asistentul social știa că tutela cuplului nu fusese oficializată (a se vedea paragraful 29 de mai sus). Nu s-a evaluat nici dacă exista o rețea de sprijin sau servicii comunitare disponibile pentru reclamantă înainte și în timpul aflării sale la fermă. Aceste elemente erau esențiale pentru a determina dacă reclamanta avea nevoie de „o acomodare procedurală” (a se vedea paragraful 79 de mai sus) și pentru a interpreta în mod adecvat declarațiile sale și eventualele contradicții. Aceleași aspecte erau importante pentru a evalua dacă ar fi putut exista un abuz de vulnerabilitate ca mijloc de comitere a infracțiunii de trafic sau servitute.

171. Curtea mai observă că instanțele interne s-au bazat pe presupusul consimțământ al reclamantei de a fi plasată în familie și de a presta munci la fermă. Totuși, faptul că reclamanta ar fi putut să consimtă, cel puțin inițial, față de plecarea ei la ferma lui I.P. și L.P. este irelevant (a se vedea *Krachunova*, pre-citată, § 153). Nu a existat o determinare clară a faptului dacă reclamanta avea capacitatea de a exprima un consimțământ valabil, având în vedere lipsa capacității sale juridice, mediul potențial coercitiv, instituționalizarea sa pe tot parcursul vieții, lipsa unui mecanism de sprijin decizional și dizabilitatea sa intelectuală. În orice caz, conform definițiilor din Convenția anti-trafic, un asemenea consimțământ este irelevant în cazul în care au fost folosite oricare dintre „mijloacele” traficului (a se vedea observațiile GRETA, paragrafele 128 și 131 de mai sus, și *T.V. v. Spania*, pre-citată, § 90).

172. Aceste aspecte erau la fel de importante și pentru analiza existenței unui mediu coercitiv la fermă. În special, instanțele au concluzionat că reclamanta era liberă să părăsească ferma pentru că nu existau garduri și dat fiind faptul că anterior ea plecase și ulterior revenise. În ceea ce privește motivul revenirii reclamantei, instanțele au recunoscut că ferma era locul unde ea avea hrană și adăpost (a se vedea paragrafele 58 și 64 de mai sus). În acest sens, ele nu au evaluat dacă exista un alt loc unde reclamanta putea să

beneficieze de hrană și adăpost, mai ales având în vedere declarațiile martorilor care indicau că ea se întorsese din cauza frigului și a lipsei de hrană timp de mai multe zile, de teama de a muri de foame (a se vedea paragrafele 54-55 de mai sus). Totodată, instanța de apel a recunoscut că libertatea de mișcare a reclamantei îi fusese restrânsă, dar a concluzionat că acest fapt era justificat, deoarece reclamanta era lipsită de capacitate juridică (a se vedea paragraful 64 de mai sus). Deși nu poate fi exclus că, în modul susținut de către Guvern (a se vedea paragraful 115 de mai sus), reclamanta ar fi putut solicita autorităților să-i asigure întoarcerea la internat, instanțele naționale n-au ținut cont de situația de dependență în care s-a pomenit reclamanta și de dizabilitatea sa intelectuală, care îi reducea capacitatea de a înțelege opțiunile disponibile.

173. Mai mult, organele de urmărire penală și instanțele nu au stabilit clar ce tip de muncă prestase reclamanta la fermă. Mai mulți martori, inclusiv G.B., au declarat că reclamanta fusese adusă de la internat „pentru a lucra cu el la fermă”, făcând curat în casă, la fermă, gătind și curățând gunoiul de la vaci (a se vedea paragrafele 30, 31, 33, 49, 50 și 54 de mai sus). Procurorul a menționat îngrijirea animalelor de către reclamantă, însă instanțele au făcut referire doar la ajutorul pe care ea îl oferea în treburile zilnice, considerând orice conflict referitor la salariu drept o chestiune civilă (a se vedea paragrafele 36, 60 și 64 de mai sus). Deși procuratura a subliniat beneficiul economic obținut de către inculpați prin munca gratuită, instanțele au adoptat poziția inculpaților, care au negat valoarea economică a muncilor casnice (curățenia și gătitul mâncării pentru G.B.) și a altor lucrări asociate cu viața rurală (curățatul grajdurilor, îngrijirea animalelor). Inculpații luaseră reclamanta din internat explicit pentru a face curățenie și a găti pentru G.B., considerând că era normal ca reclamanta să presteze asemenea munci în mod voluntar și fără o remunerare, deși aceste lucrări aduceau beneficii fermei și singurului lor angajat permanent, G.B., care lucra cu o remunerație minimă sau chiar în lipsa acesteia. Instanțele s-au bazat pe concluziile Inspectoratului Muncii, care a constatat că nu existau rapoarte de muncă, deoarece nu fuseseră găsite acte care să confirme acest fapt, și că era de competența instanței civile să determine astfel de raporturi în baza probelor care trebuiau prezentate de către reclamantă. Este de la sine înțeles că, într-o investigație referitoare la exploatare prin muncă, prezența actelor juridice este foarte improbabilă, și anume lipsa unor asemenea aranjamente juridice stă la baza infracțiunii investigate.

174. Ancheta s-a concentrat pe infracțiunea de trafic de ființe umane și, aparent, nu a investigat posibilele infracțiuni alternative, precum servitutea sau munca forțată, prevăzute în dreptul intern (art. 167 și 168 din Codul penal – a se vedea paragraful 71 de mai sus). Servitutea domestică este o infracțiune specifică, distinctă de trafic și exploatare, care implică un set complex de dinamici, alcătuit din forme de constrângere atât deschise, cât și mai subtile, care să asigure conformarea. O anchetă minuțioasă a plângerilor referitoare la un asemenea comportament implică, prin urmare, înțelegerea multiplelor forme subtile prin care o persoană poate cădea sub controlul unui altui individ (a se vedea *C.N. v. Regatul Unit*, pre-citată, § 80).

175. Toate aceste elemente indică, în opinia Curții, că autoritățile nu au investigat efectiv toate circumstanțele relevante ale cauzei și nu au urmărit anumite piste evidente de investigație pentru a acumula probele disponibile, conform obligației lor procedurale în baza Articolului 4 din Convenție. Curtea

este de părerea că multiplele deficiențe ale procuraturii în conducerea cauzei, menționate mai sus, au subminat în mod fundamental abilitatea autorităților naționale, inclusiv a instanțelor relevante, de a determina adevărata natură a plasării reclamantei în grija lui I.P. și L.P., inclusiv pretinsa exploatare a reclamantei de către ultimii în scop de prestare a muncii, în modul invocat de către ea.

176. Corespunzător, aceste constatări sunt suficiente pentru ca Curtea să concluzioneze, fără a se pronunța asupra vinovăției lui I.P. și L.P., că au existat deficiențe semnificative în reacția procedurală a autorităților naționale la plângerea plauzibilă și dovezile *prima facie* că reclamanta fusese supusă unui tratament contrar Articolului 4 din Convenție. Așadar, Curtea constată că modul în care mecanismele penale au fost aplicate în prezenta cauză a fost defectuos, constituind o încălcare a obligației procedurale a Statului reclamat prevăzute de Articolul 4 din Convenție.

177. Prin urmare, a existat o încălcare a Articolului 4 din Convenție sub aspect procedural.

IV. PRESUPUSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 3 ȘI 8 DIN CONVENȚIE

178. Reclamanta s-a plâns, în baza Articolelor 3 și 8 din Convenție, că autoritățile moldovenești nu au investigat în mod efectiv acuzațiile sale de viol și abuz sexual, și că au încălcat obligația lor pozitivă de a o proteja împotriva tratamentelor inumane și degradante. Ea s-a bazat pe Articolele 3 și 8 din Convenție, care au următorul conținut:

Articolul 3

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Articolul 8

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, ...”

A. Observațiile părților

1. Reclamanta

179. Reclamanta a susținut că declarațiile sale au rămas constante pe parcursul procedurilor interne: ea fusese forțată să întrețină relații sexuale cu I.P. într-un context de vulnerabilitate extremă cauzată de dizabilitatea sa intelectuală, instituționalizarea pe tot parcursul vieții și situația gravă în care se afla la fermă, unde nu avea libertate de alegere.

180. Reclamanta a indicat că instanțele nu analizaseră în mod minuțios toate probele prezentate lor referitoare la lipsa consimțământului său. Nu a existat nicio evaluare a vulnerabilității sale și a modului în care aceasta i-ar fi afectat situația. Instanțele s-au bazat pe absența violenței fizice, dar au ignorat dovezile ample referitoare la constrângerea psihologică, precum amenințările că-i vor fi omorâți câinii, amenințările la adresa reputației sale și poziția de autoritate a agresorului. Niciodată nu s-a ținut cont de declarațiile martorilor care au relatat că ea plângea și reclama abuzul sexual. Deși ancheta a confirmat

că I.P. avea o cicatrice în zona inghinală, pe care reclamanta spusese că o observase în timpul rapoartelor sexuale, nu a fost acordată nicio importanță acestui fapt și modului în care a fost posibil ca reclamanta să cunoască despre aceasta.

181. Nu a existat o analiză corespunzătoare a acuzațiilor de viol sau de trafic de ființe umane în formă agravantă, în ciuda argumentelor clare invocate în apelurile reclamantei (a se vedea paragrafele 37-42, 62 și 67 de mai sus). Ei nu i s-a oferit niciun fel de acomodare procedurală pentru a i se permite să urmărească procedura legală, deși un raport psihiatric inițial stabilise că avea nevoie de asistența unui reprezentant legal (a se vedea paragraful 25 de mai sus). Înainte de a fi asistată de către un avocat, ea nu a fost audiată într-un mod adaptat dizabilității sale. Eventualele declarații contradictorii ar fi fost, cel mai probabil, rezultatul lipsei de sprijin corespunzător în cadrul procesului, reclamanta având tendința de a răspunde afirmativ pentru a mulțumi ofițerii de poliție care o audiau, răspunsurile sale reflectând acceptarea unei poziții de subordonare.

2. Guvernul

182. Guvernul a susținut că autoritățile moldovenești au respectat obligațiile care le revin în baza Articolului 3 din Convenție, inclusiv obligațiile pozitive și procedurale.

183. În special, legislația națională oferea un cadru legislativ și administrativ adecvat pentru prevenirea și sancționarea efectivă a violului și a altor forme de abuz sexual. Guvernul a invocat dispozițiile Codului penal care incriminează violul și abuzul sexual (art. 171 și 172), care prevăd pedepse aspre cu închisoarea. De asemenea, el a menționat că infracțiunea de trafic de ființe umane, prevăzută la art. 165 din Codul penal, include și exploatarea sexuală în scopuri comerciale sau necomerciale, fiind folosită la încadrarea juridică a acuzațiilor împotriva lui I.P.

184. În perioada cât s-a aflat acolo, reclamanta nu s-a plâns vreodată în fața unei autorități despre abuzuri sexuale, deși asistentul social o întreba frecvent despre starea sa. După ce autoritățile au fost informate despre plângerea reclamantei, ele au reacționat prompt, luând reclamanta din familia respectivă și internând-o într-o instituție, inclusiv inițiind o investigație penală.

185. Cu privire la obligația de a desfășura o anchetă efectivă, Guvernul a susținut că autoritățile au audiat mai mulți martori, încercând să clarifice contradicțiile esențiale, dar s-au confruntat cu două versiuni ireconciliabile ale evenimentelor. Totuși, rapoartele medicale nu au evidențiat semne de raport sexual forțat, abuz sau traume psihologice în urma actelor deplânse, iar aceste concluzii au fost decisive pentru instanța de apel, care a confirmat achitarea.

186. Referitor la recalificarea ulterioară a acuzațiilor aduse lui I.P. legate de abuzul sexual, Guvernul a menționat că decizia procurorului fusese confirmată de către un procuror ierarhic superior și de către instanțe. Guvernul a invocat că soluția legală de calificare juridică a alegațiilor referitoare la abuz sexual ca exploatare sexuală non-comercială în cadrul traficului era validată și de o hotărâre explicativă a Curții Supreme de Justiție (a se vedea paragraful 73 de mai sus). O altă încadrare juridică ar fi încălcat principiul *non bis in idem*.

187. Guvernul a subliniat că reclamanta nu contestase în niciun moment această încadrare juridică în apelurile sale, ceea ce ar sugera că ea însăși acceptase că alegațiile referitoare la abuzul sexual erau incluse în componența de infracțiune de trafic de ființe umane.

188. Din acest motiv, afirmația reclamantei referitoare la ineficiența investigației era nefondată. Dosarul intern conținea probe referitoare la toate acuzațiile, dar instanțele au concluzionat că probele referitoare la raporturile sexuale neconsensuale nu indicau în mod direct comiterea unei infracțiuni sexuale de către I.P. Instanțele nu au declarat nicio probă ca fiind inadmisibilă, iar reclamanta nu a prezentat alte dovezi suplimentare. Faptul că inculpații au fost achitați nu înseamnă că ancheta a fost ineficientă, întrucât cerința unei investigații efective este una de mijloace, nu de rezultat.

189. Reclamanta și avocatul ei au fost implicați permanent în cadrul investigației, având posibilitatea să prezinte noi probe, să propună experți pentru efectuarea expertizelor medico-legale și să conteste mai multe măsuri de investigație.

190. În concluzie, Guvernul a susținut că autoritățile și-au îndeplinit cu succes obligația de a desfășura o anchetă efectivă și minuțioasă cu privire la faptele invocate de către reclamantă, însă au constatat că aceste acuzații nu au fost confirmate, fiind bazate pe declarațiile contradictorii ale reclamantei, iar probele au indicat nevinovăția inculpaților.

B. Aprecierea Curții

191. Curtea observă că reclamanta a susținut că fusese „traficată” nu doar pentru muncă, ci și pentru exploatare sexuală, deoarece unul dintre motivele pentru care I.P. și L.P. ceruseră plasarea ei în familia lor a fost pentru a găsi o „mireasă” ori „parteneră” pentru G.B., un angajat de la fermă (a se vedea paragrafele 46 și 54, precum și observațiile Guvernului în paragraful 109 de mai sus). Totodată, Curtea reține că reclamanta nu s-a plâns vreodată despre relația sa intimă cu G.B. Plângerile sale referitoare la violența sexuală vizează exclusiv faptele lui I.P.

192. Curtea a analizat deja, în contextul Articolului 4 din Convenție, deficiențele în procesul de plasament și lipsa de sprijin din partea autorităților înainte și după plasarea reclamantei în familia P., în condiții care generau suspiciuni credibile că ar putea fi traficată sau exploatată (a se vedea paragraful 165 de mai sus). Prin urmare, Curtea consideră că problema care rămâne a fi examinată în baza Articolelor 3 și 8 din Convenție se referă la modul în care autoritățile interne au examinat plângerile reclamantei referitoare la I.P., în lumina obligației Statului de a investiga și sancționa în mod efectiv violența sexuală.

1. Principii generale

193. Curtea reiterează că obligația Înantelor Părților Contractante, prevăzută la Articolul 1 din Convenție, de a asigura oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborată cu Articolul 3, impune Statelor să adopte măsuri destinate să asigure că persoanele aflate sub jurisdicția lor nu sunt supuse relelor tratamente, inclusiv

tratamentelor aplicate de către persoane fizice (a se vedea *I.G. v. Moldova*, nr. 53519/07, § 40, 15 mai 2012). Aceste măsuri trebuie să ofere o protecție efectivă, în special copiilor și altor persoane vulnerabile, și să includă pași rezonabili pentru a preveni relele tratamente despre care autoritățile cunoșteau sau ar fi trebuit să cunoască (a se vedea *M.C. v. Bulgaria*, pre-citată, § 150). În cazul persoanelor aflate într-o poziție vulnerabilă, inclusiv al persoanelor cu dizabilități, Curtea a stabilit că autoritățile trebuie să dea dovadă de vigilență deosebită și să acorde o protecție sporită, având în vedere că disponibilitatea sau capacitatea acestor persoane de a formula o plângere este adesea afectată (a se vedea *B. v. România*, nr. 42390/07, § 50, 10 ianuarie 2012, și *I.C. v. România*, nr. 36934/08, §§ 51–52, 24 mai 2016).

194. Pe această bază, Curtea consideră că Statele au o obligație pozitivă care rezultă din Articolele 3 și 8 din Convenție, de a adopta dispoziții penale care să sancționeze eficient violul și de a le aplica în practică prin anchete și urmăriri penale efective (a se vedea *M.C. v. Bulgaria*, nr. 39272/98, § 153, 4 decembrie 2003). În plus, conform standardelor și tendințelor contemporane în domeniu, obligațiile pozitive ale Statelor membre în baza Articolelor 3 și 8 din Convenție impun incriminarea și urmărirea efectivă a oricărui act sexual fără consimțământ, chiar și în lipsa unei rezistențe fizice din partea victimei (*ibidem*, § 166).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

(a) Obligația pozitivă de a institui un cadru legislativ și administrativ adecvat

195. Curtea observă că părțile nu au contestat caracterul adecvat al cadrului legal moldovenesc în materie de incriminare a violenței sexuale, fie ca infracțiune separată, fie în contextul traficului de ființe umane. Curtea observă, de asemenea, că argumentele reclamantei s-au axat pe lipsa consimțământului în privința preținsei raporturi sexuale și pe mediul coercitiv în care actele sexuale ar fi avut loc, fără a contesta conținutul legii. Curtea notează și că instanțele naționale au concluzionat că faptele preținse nu s-au produs și, astfel, nici nu au analizat elementul de „consimțământ”. În aceste condiții, Curtea nu este chemată să analizeze cadrul legislativ național.

(b) Obligația pozitivă de a investiga suspiciunile de viol, violență sexuală și abuz

196. Curtea observă existența unei controverse privind interpretarea legislației penale naționale referitoare la calificarea juridică a alegațiilor de violență sexuală. Chiar dacă eșecul autorităților de a clarifica acest aspect ar fi putut submina eficiența investigației, Curtea constată, din motivele redate mai jos, că în prezenta cauză aceste elemente nu au fost unul decisiv.

197. Mai exact, astfel cum s-a notat mai sus, instanțele naționale au concluzionat că actele sexuale reclamate nu au avut loc. Așadar, problema centrală în prezenta cauză se referă la modul în care instanțele au ajuns la această concluzie. În acest sens, Curtea observă că instanțele naționale și-au bazat concluziile exclusiv pe faptul că I.P. nu avea boli cu transmitere sexuală.

Cu toate acestea, nu s-a analizat vreodată posibilitatea ca raporturile sexuale să fi avut loc fără transmiterea bolii. N-a fost acordă atenție nici posibilității ca persoana să întrețină relații sexuale neprotejate, inclusiv sex oral, cu o altă persoană care este infectată cu respectiva boală transmisibilă pe cale sexuală, dar cu toate acestea să rămână neinfectată, sau chiar mai mult, posibilității utilizării prezervativelor, deși în timpul procedurilor judiciare reclamanta s-a referit la utilizarea unui prezervativ (a se vedea paragraful 48 de mai sus). Nu s-au evaluat nici împrejurările în care reclamanta ar fi putut cunoaște despre existența cicatricii inghinale a lui I.P. Deși I.P. s-a referit la scenariul în care ea văzuse cicatricea atunci când el și alți lucrători de la fermă s-au dezbrăcat ca să înoate în lac (a se vedea paragraful 47 de mai sus), instanțele naționale nu au analizat credibilitatea acestei afirmații și nu au căutat probe suplimentare care să o confirme sau infirme, de exemplu prin audierea altor martori în legătură cu aceasta.

198. Curtea observă, de asemenea, deficiențele în evaluarea credibilității reclamantei și lipsa de sensibilitate elementară din partea autorităților naționale față de contextul particular și vulnerabilitatea ei. Guvernul a susținut, printre altele, că reclamanta a oferit autorităților declarații contradictorii. Cu toate acestea, Curtea reține că, în declarațiile sale referitoare la violență sexuală și abuz, pe care le-a oferit în timpul urmăririi penale și al procesului judiciar, reclamanta doar a clarificat declarațiile sale inițiale, care au rămas în mare parte neschimbate. De fiecare dată când a fost audiată, reclamanta a oferit o descriere detaliată și în mare parte coerentă a diverselor episoade de raporturi sexuale cu I.P., iar relatările ei întotdeauna au făcut în mod explicit referire la lipsa dorinței de a întreține asemenea relații cu el, ea cedând în fața „vorbelor frumoase” sau a „puterii de convingere” din partea lui I.P. (a se vedea paragrafele 16, 17, 20, 21, 48 și 63 de mai sus).

199. Curtea observă că, în declarația inițială la poliție, reclamanta a relatat că acele relații fuseseră plăcute, dar a precizat în mod explicit că nu fuseseră consimțite. Este de notat că niciuna dintre declarațiile sale ulterioare nu s-a referit la vreo „plăcere” și însăși reclamanta a susținut că declarația sa inițială fusese făcută în lipsa unor ajustări procedurale, într-un context în care polițiștii o întrebaseră direct dacă i-a plăcut să întrețină relații sexuale cu I.P. (a se vedea paragraful 181 de mai sus). O astfel de linie de interogare a fost în mod clar nepotrivită, lipsită de sensibilitate și dăunătoare. Ea a fost, de asemenea, irelevantă din punct de vedere juridic în acel context, deoarece ancheta trebuia să se concentreze pe absența consimțământului. Astfel de comportament din partea poliției poate doar rezulta din stereotipul că victima-femeie a fost în vreun mod responsabilă de agresiune, contribuind la perpetuarea acestuia. Curtea consideră că aceste întrebări au fost destinate nu doar să submineze credibilitatea reclamantei, ci și să-i discrediteze caracterul. În acest context, Curtea reiterează că, în procesele penale referitoare la violență sexuală, este esențial ca autoritățile să evite reproducerea stereotipurilor de gen în deciziile judecătorești, să nu minimalizeze violența bazată pe gen și să nu expună femeile unei revictimizări secundare prin comentarii culpabilizante sau jignitoare, care pot submina încrederea victimei în sistemul de justiție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *J.L. v. Italia*, nr. 5671/16, §§ 139-141, 27 mai 2021; *C. v. România*, nr. 47358/20, §§ 83-85, 30 august 2022).

200. Deși asistentul social a fost prezent la audiere, nu există indicii că ar fi avut vreun rol în a-i oferi sprijin reclamantei sau în a-i facilita procesul pentru ea. Dimpotrivă, se pare că însuși asistentul social a avut o opinie părtinitoare referitoare la credibilitatea reclamantei, considerând că, „în calitate de persoană cu dizabilități, [reclamanta] căuta atenție” (a se vedea paragraful 29 de mai sus). În aceste circumstanțe, în opinia Curții, dizabilitatea intelectuală a reclamantei și natura intimă a subiectului erau aspecte de o sensibilitate deosebită, care cereau o abordare sensibilă corespunzătoare din partea autorităților responsabile de efectuarea urmăririi penale (a se vedea *Y. v. Slovenia*, nr. 41107/10, § 114, CEDO 2015 (extrase)). Nu se poate afirma că reclamanta nu avea nevoie de o acomodare procedurală.

201. Instanțele naționale s-au bazat pe opiniile altor martori referitoare la credibilitatea reclamantei (a se vedea paragrafele 58 și 64 de mai sus), dar nu au analizat vreodată credibilitatea lor. Este de notat că mulți dintre acești martori erau foști angajați ai fermei sau localnici care nu cunoșteau prea multe despre reclamantă. Cu toate acestea, un martor-cheie, G.B., și-a schimbat declarațiile în cadrul investigației, însă instanțele n-au investigat vreodată posibilele motive ale acestei schimbări, deși reclamanta a susținut că el fusese influențat de către inculpați, depinzând de hrana și adăpostul pe care ultimii i-l ofereau. În același timp, instanțele au respins declarațiile și concluziile profesioniștilor, care atestau capacitatea și tendința reclamantei de a reflecta realitatea așa cum era ea, fără exagerare sau elemente de fantezie (a se vedea paragrafele 25, 43, 44 și 55 de mai sus). Este deosebit de surprinzător faptul că instanțele au respins opiniile acestor specialiști, considerându-le „concluziile lor personale” care nu erau coroborate prin declarațiile martorilor.

202. Având în vedere cele de mai sus, fără a se pronunța asupra vinovăției lui I.P., Curtea constată că investigarea cazului reclamantei a fost deficitară și nu a întrunit cerințele inerente obligațiilor pozitive ale Statului de a aplica în mod efectiv legislația penală care incriminează toate formele de viol și abuz sexual.

203. Prin urmare, a avut loc o încălcare a Articolelor 3 și 8 din Convenție.

V. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 14 DIN CONVENȚIE COROBORAT CU ARTICOLELE 3, 4 ȘI 8 DIN CONVENȚIE

204. Reclamanta s-a plâns că stigmatizarea socială a femeilor cu dizabilități intelectuale a stat la baza eșecului autorităților interne de a o proteja de traficul de ființe umane și de abuzul sexual, iar atitudinile discriminatorii au împiedicat desfășurarea unei anchete corespunzătoare în privința plângerilor sale. Ea s-a bazat pe Articolul 14 din Convenție coroborat cu Articolele 3, 4 și 8. Articolul 14 are următorul conținut:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Observațiile părților

1. Reclamanta

205. Reclamanta a susținut, în special, că a fost supusă unei discriminări din partea autorităților interne, ca urmare a utilizării stereotipurilor legate de dizabilitatea și genul său. Instanțele i-au respins cazul în baza presupunerilor stereotipe că, fiind o persoană cu dizabilități, ar fi trebuit să fie recunoscătoare pentru orice formă de „îngrijire” oferită. Declarațiile sale au fost considerate mai puțin credibile decât cele ale inculpaților, pentru simplul fapt că era femeie cu dizabilități.

206. Reclamanta a mai indicat că, în faza pre-judiciară, ei nu i s-au oferit niciun fel de ajustări procedurale sau raționale, care să-i permită să înțeleagă în mod corespunzător întrebările poliției, să-și exprime toate nemulțumirile și să-și exercite în mod efectiv drepturile sale. Adaptările procedurale sunt esențiale pentru asigurarea accesului egal la justiție pentru persoanele cu dizabilități, fiind o formă de ajustare rezonabilă garantată persoanelor cu dizabilități în baza Articolului 14 din Convenție (a se vedea *G.L. v. Italia*, nr. 59751/15, 10 septembrie 2020; *Enver Şahin v. Turcia*, nr. 23065/12, 30 ianuarie 2018; și *Çam v. Turcia*, nr. 51500/08, 23 februarie 2016). Refuzul de a oferi unei persoane o asemenea acomodare reprezintă o formă de discriminare pe criteriu de dizabilitate.

207. Reclamanta a subliniat că plângerea sa referitoare la discriminare viza în principal faptul că ea se pomenise într-o situație de exploatare și abuz doar din cauza suprapunerii dizabilității și a genului său. Pe de o parte, ea fusese instituționalizată și apoi dezinstituționalizată exclusiv din cauza dizabilității sale intelectuale, întrucât în Moldova „îngrijirea adulților” era oferită doar persoanelor cu dizabilități. În cazul în care nu ar fi avut dizabilități, directorul centrului de plasament nu ar fi putut-o „tranzacționa” către un fermier în calitate de muncitoare. Pe de altă parte, ea fusese selectată pentru a fi plasată în familia P. doar pentru că era femeie, în scopul de a deveni soția lui G.B. La fermă, ea a fost violată și abuzată sexual în mod repetat din cauză că era femeie. Violul era o formă de violență bazată pe gen, care constituie discriminare împotriva femeilor.

208. Deși în cazurile de discriminare intersectorială este dificil de identificat persoane aflate într-o situație comparabilă, era clar că niciun bărbat cu dizabilități și nicio femeie fără dizabilități nu ar fi suferit același tip de încălcări ale drepturilor omului în aceeași situație. Chiar și presupunând că o asemenea diferență de tratament putea urmări un scop legitim, fiind justificată, nu exista un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Forme de abuz atât de grave nu pot fi justificate prin niciun scop legitim urmărit.

209. Reclamanta a susținut că Statul tolerase și facilitase în mod direct situația sa, iar sclavia sexuală la care fusese supusă a fost ignorată cu neglijență de către autorități. Eșecul Statului de a preveni eficient violența bazată pe gen constituie o formă de discriminare sistemică împotriva femeilor (a se vedea *Opuz v. Turcia*, nr. 33401/02, §§ 199-202, CEDO 2009, și *Eremia v. Republica Moldova*, nr. 3564/11, §§ 88-89, 28 mai 2013). În acest context, reclamanta a susținut că a fost victima unor forme de discriminări multiple și intersectoriale, bazate pe dizabilitatea și genul său.

2. Guvernul

210. Guvernul a susținut că reclamanta nu prezentase nicio dovadă în sprijinul acuzațiilor sale de discriminare. El a invocat că în prezenta cauză nu exista niciun indiciu care ar sugera că autoritățile ar fi manifestat în raport cu reclamanta o atitudine părtinitoare bazată pe stereotipuri de gen sau legate de dizabilitate. Autoritățile au urmărit doar integrarea socială a reclamantei, oferindu-i șansa de a face parte dintr-o familie aleasă de ea și de a avea o viață normală. Scopul autorităților a fost satisfacerea dorinței reclamantei „de a avea o familie și de a deveni mamă”, iar decizia de dezinstituționalizare a urmat după un control preliminar care a concluzionat că această măsură i-ar fi fost benefică. Autoritățile au instituit un cadru legal care asigura integrarea cu succes a persoanelor cu dizabilități și le oferea un mod de trai mai bun în afara instituțiilor.

211. Guvernul a susținut că urmărirea penală oferise o atenție deosebită reclamantei în calitate de femeie și persoană cu dizabilități, pentru a-i asigura drepturile și interesele ei, dar nu pentru a o discrimina în baza acestor criterii. Investigația a fost declanșată prompt, chiar dacă plângerea și declarațiile inițiale nu indicaseră cu claritate săvârșirea unor infracțiuni sexuale. Plângerea privind traficul de persoane a fost, de asemenea, investigată, iar preținșii făptuitori au fost puși sub învinuire. Orice tratament aplicat reclamantei de către autorități a avut rolul de a compensa dezavantajul asociat cu dizabilitatea sa. Cu toate acestea, contradicțiile din declarațiile reclamantei nu au putut fundamenta o condamnare, însă acest fapt de unul singur nu reprezintă discriminare. Niciun element nu sugera că autoritățile au manifestat comportamente discriminatorii, iar acuzațiile reclamantei sunt nefondate.

212. Guvernul a contestat și afirmația potrivit căreia declarațiile reclamantei ar fi fost considerate mai puțin credibile din cauza dizabilității sale. Declarațiile sale la diverse etape procedurale fuseseră contradictorii și nesusținute de alte probe. Reclamanta nu a depus vreodată plângeri referitoare la lipsa de adaptări procedurale în cadrul procesului penal național, aducând acest argument pentru prima dată în observațiile sale depuse în fața Curții. În orice caz, din motivele invocate mai sus (a se vedea paragraful 118 de mai sus), autoritățile interne au considerat că nu era necesară o astfel de adaptare, ele acționând întotdeauna într-o manieră proactivă.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

213. Pentru ca să apară problema unei încălcări a Articolului 14 din Convenție, trebuie să existe o diferență de tratament între persoane aflate în situații analoge sau suficient de similare. O asemenea diferență de tratament este discriminatorie atunci când nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Totuși, Articolul 14 nu interzice unui Stat-membru tratamentul diferențiat aplicat unor grupuri, atunci când acesta urmărește corectarea „inegalităților de fapt” dintre ele; dimpotrivă, în anumite circumstanțe, neadoptarea unui astfel de tratament diferențiat pentru a corecta inegalitățile poate conduce în sine la o încălcare a acestui Articol. Discriminarea care ar putea fi contrară Convenției

poate rezulta nu doar dintr-o măsură legislativă, ci și dintr-o situație de fapt (a se vedea *D.H. și alții v. Republica Cehă* [MC], nr. 57325/00, § 175, CEDO 2007-IV; și *Zarb Adami v. Malta*, nr. 17209/02, §§ 75-76, CEDO 2006-VIII). Articolul 14 din Convenție trebuie interpretat în lumina standardelor internaționale privind adaptările rezonabile – înțelese ca modificări și ajustări necesare și corespunzătoare, care nu impun o povară disproporționată și necuvenită, fiind necesare într-un caz particular – prin care persoanele cu dizabilități sunt îndreptățite să aibă expectanța că se pot bucura și își pot exercita în mod egal cu ceilalți toate drepturile și libertățile fundamentale. Astfel de acomodări rezonabile contribuie la corectarea inegalităților de fapt nejustificate, care de altfel ar constitui discriminare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Çam*, pre-citată, § 65).

214. Odată ce reclamantul a demonstrat existența unei diferențe de tratament, îi revine Guvernului reclamat sarcina de a dovedi că acea diferență de tratament poate fi justificată (a se vedea *D.H. și alții v. Republica Cehă*, pre-citată, § 177; *A.E. v. Bulgaria*, nr. 53891/20, § 116, 23 mai 2023).

215. Suplimentar, Curtea reiterează că, în cazul unei restrângeri a drepturilor fundamentale care afectează un grup vulnerabil din societate care a suferit o discriminare considerabilă în trecut, cum sunt persoanele cu dizabilități intelectuale, marja de apreciere a Statului este semnificativ redusă și trebuie să existe motive foarte serioase pentru respectivele restricții. Raționamentul pentru o asemenea abordare, care pune la îndoială anumite calificări *per se*, este că astfel de grupuri au fost în istorie victime ale prejudecăților cu consecințe îndelungate, rezultând în excluderea lor socială (a se vedea *Cînța v. România*, nr. 3891/19, § 41, 18 februarie 2020).

2. Aplicarea principiilor de mai sus în prezenta cauză

216. Ținând cont de argumentele reclamantei, Curtea observă că pretinsa diferență de tratament în privința femeilor cu dizabilități intelectuale în Republica Moldova nu rezulta din formularea unor norme legale, ci dintr-o politică *de facto* a reprezentanților Statului. Prin urmare, întrebarea care trebuie determinată în prezenta cauză este dacă eșecul autorităților de a proteja reclamanta de servitute și de a investiga alegațiile sale cu privire la servitute și abuz sexual rezulta dintr-o atitudine discriminatorie alimentată de o toleranță instituțională mai vastă față de violența împotriva femeilor și neglijarea persoanelor cu dizabilități, inclusiv de complacerea autorităților moldovenești față de asemenea cazuri care, fără îndoială, afectau mai mult femeile decât bărbații.

217. Curtea reamintește constatările sale anterioare privind eșecul autorităților naționale de a evalua și de a lua în considerare vulnerabilitatea reclamantei determinată de genul său, dizabilitatea intelectuală și instituționalizarea pe viață, și modul în care un asemenea eșec a afectat capacitatea Statului de a-i asigura o protecție efectivă împotriva tratamentului contrar Articolelor 3, 4 și 8 din Convenție (a se vedea paragrafele 149, 170-172 și 198-200 de mai sus).

218. Curtea observă că organismele Organizației Națiunilor Unite au raportat în mod constant existența unei discriminări sistemice împotriva persoanelor cu dizabilități în Moldova și preocuparea lor față de formele

intersectoriale de discriminare împotriva femeilor cu dizabilități (a se vedea paragrafele 83-84 de mai sus). Persoanele cu dizabilități continuă să fie percepute în mare parte ca fiind lipsite de autonomie, iar genul reprezintă o sursă adițională de vulnerabilitate și discriminare în rândul persoanelor cu dizabilități. Multiplele forme de discriminare în privința femeilor cu dizabilități afectează toate domeniile vieții, însă în special lipsesc femeile afectate de violență de accesul la servicii de bază și justiție, din cauza lipsei de acomodări rezonabile și asistență juridică (a se vedea paragrafele 77 și 84 de mai sus).

219. Revenind la circumstanțele cauzei, Curtea reține lipsa adaptărilor procedurale pe parcursul procesului intern, în ciuda dizabilității intelectuale a reclamantei și a naturii sensibile și intime a plângerilor sale (a se vedea paragraful 200 de mai sus). Instanțele naționale au acordat o pondere excesivă concluziilor privind lipsa consecințelor traumatizante în raport cu reclamanta (a se vedea paragraful 64 de mai sus), fără a analiza corespunzător vulnerabilitatea sa cauzată de dizabilitatea intelectuală la interpretarea percepției sale față de cele întâmplate, în pofida plângerilor sale explicate. Totodată, instanța de apel a invocat dizabilitatea intelectuală a reclamantei pentru a justifica restrângerea libertății sale de circulație după dezinstituționalizare (a se vedea paragraful 65 de mai sus).

220. Curtea observă și că instanțele au considerat reclamanta necredibilă, preferând să se bazeze pe declarațiile unor martori care exprimau opinii discriminatorii în raport cu credibilitatea reclamantei în calitate de femeie cu dizabilități intelectuale, în același timp respingând raportul unui specialist care confirma sinceritatea și traumele reclamantei (a se vedea paragrafele 29, 31, 47, 59 și 64 de mai sus). Precum s-a menționat mai sus, această atitudine față de evaluarea plângerilor reclamantei au expus-o victimizării secundare și a constituit un eșec de a-i oferi ajustările necesare pentru a corecta inegalitatea nejustificată referitoare la dizabilitatea ei (a se vedea paragrafele 199 și 200 de mai sus).

221. De asemenea, Curtea observă că instanțele naționale au considerat legal ca o femeie cu dizabilități intelectuale să fie luată dintr-un internat pentru a deveni soția sau partenera unui angajat al fermei, stabilind că orice muncă domestică neremunerată sau lucrul la fermă efectuat de către respectiva femeie nu ar aduce o valoare materială adăugată capabilă să constituie exploatare prin muncă (a se vedea paragrafele 58 și 64 de mai sus). Astfel de opinii par să reflecte stereotipuri, opinii preconcepute și mituri legate de lipsa de autonomie a persoanelor cu dizabilități, rolul femeii în calitate de gospodină care îndeplinește necesitățile unui bărbat și ale familiei, și lipsa valorii economice a muncii domestice efectuate de către femei.

222. În opinia Curții, combinația dintre toți acești factori reflectă în mod clar o atitudine discriminatorie față de reclamantă în calitate de femeie cu dizabilități intelectuale. Elementele de mai sus, luate împreună, sunt suficiente pentru a-i permite Curții să constate că autoritățile nu au reușit să răstoarne argumentul *prima facie* al reclamantei privind pasivitatea instituțională generalizată și/sau lipsa de conștientizare a fenomenului violenței împotriva femeilor cu dizabilități în Moldova. În plus, Curtea consideră că autoritățile naționale n-au oferit măsuri rezonabile de acomodare care ar fi putut permite reclamantei să obțină dreptate.

223. Având în vedere toate cele de mai sus, Curtea concluzionează că, în împrejurările prezentei cauze, a existat o încălcare a Articolului 14 din Convenție coroborat cu Articolele 3, 4 și 8 din Convenție.

VI. ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

224. În final, reclamanta s-a plâns, în baza Articolelor 6 și 13 din Convenție, că hotărârile instanțelor naționale prin care i-au fost respinse alegațiile sale referitoare la abuzul sexual nu fuseseră motivate și că nu avusese la dispoziție căi de atac efective pentru plângerile sale formulate în baza Articolelor 3 și 4 din Convenție.

225. Curtea reține că, ajungând la concluziile sale referitoare la Articolele 3 și 4 din Convenție, ea a avut deja în vedere elemente precum eșecul Guvernului reclamat de a investiga alegațiile reclamantei privind exploatarea și relele tratamente (a se vedea paragrafele 177 și 203 de mai sus). Prin urmare, Curtea consideră că nu este necesar să examineze separat plângerile formulate în baza Articolelor 6 și 13 din Convenție.

VII. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

226. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

227. Reclamanta a solicitat 35.000 de euro pentru prejudiciul moral. Ea a invocat trauma emoțională și psihologică severă și de durată suferită ca urmare a eșecului Statului de a-și îndeplini obligațiile sale în baza Convenției. Ea a făcut referire la constatările rapoartelor psihologice care indicau prezența unei tulburări de stres posttraumatic care necesita îngrijire psihologică pe termen lung. Ea s-a bazat și pe sumele oferite reclamantelor în cauza *G.M. și alții v. Republica Moldova* (pre-citată).

228. Guvernul a considerat pretenția excesivă și neîntemeiată. Referirea la cauza *G.M. și alții* (ibid.) era nepotrivită, dată fiind diferența dintre circumstanțele de fapt ale cauzelor. El a susținut că reclamanta nu demonstrase prejudiciul pretins suferit, în contextul în care ea se întorsese la internat în anul 2021 și continuase să solicite permisiuni de ieșire din internat.

229. Ținând seama de circumstanțele cauzei, Curtea acordă reclamantei suma de 35.000 de euro pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută.

B. Costuri și cheltuieli

230. Reclamanta a mai solicitat 8.587 de euro pentru costurile și cheltuielile suportate în fața instanțelor naționale și a Curții, solicitând ca suma

să fie plătită direct în contul Fundației „Validity”. Ea a prezentat facturi și dovezi că Fundația „Validity” a achitat onorariile avocaților săi care o reprezentaseră în procedurile naționale.

231. Guvernul a susținut că această pretenție este excesivă și nefondată. Reclamanta nu a explicat de ce a fost necesară reprezentarea de către doi avocați, unul național și unul străin, și nici nu a furnizat o defalcare clară a costurilor.

232. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant este îndreptățit la rambursarea costurilor și a cheltuielilor doar în măsura în care acestea au fost în mod efectiv și necesar suportate, și se încadrează într-un quantum rezonabil (a se vedea, de exemplu, *H.F. și alții v. Franța* [MC], nr. 24384/19 și 44234/20, § 291, 14 septembrie 2022).

233. În prezenta cauză, având în vedere documentele de care dispune și criteriile de mai sus, Curtea consideră rezonabilă acordarea sumei de 8.587 de euro cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută reclamantei, suma urmând a fi transferată la contul bancar indicat de către reprezentantul său (a se vedea *Denizci și alții v. Cipru*, nr. 25316/94 și 6 altele, § 428, CEDO 2001-V, și *Cobzaru v. România*, nr. 48254/99, § 111, 26 iulie 2007).

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Conexează cu fondul* excepția preliminară a Guvernului referitoare la aplicabilitatea Articolului 4 din Convenție și o *respinge*;
2. *Respinge* celelalte excepții preliminare invocate de către Guvern;
3. *Declară* cererea admisibilă;
4. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 4 din Convenție, sub aspect procedural și material;
5. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolelor 3 și 8 din Convenție;
6. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 14 coroborat cu Articolele 3, 4 și 8 din Convenție;
7. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze separat plângerile în baza Articolelor 6 și 13 din Convenție;
8. *Hotărăște*,
 - (a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre va deveni definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care urmează a fi convertite în moneda Statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data transferului:

- (i.) 35.000 euro (treizeci și cinci de mii de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciu moral;
- (ii.) 8.587 euro (opt mii cinci sute optzeci și șapte de euro), plus orice taxă care poate fi percepută reclamantei, pentru costuri și cheltuieli;
- (b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la executarea hotărârii, urmează a fi achitată o dobândă adițională sumelor de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de către Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 27 februarie 2025, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Victor Soloveytchik
Grefier

Mattias Guyomar
Președinte